

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de viering van de 52ste Wereldvrede­dag Goede politiek staat ten dienste van de vrede 1 januari 2019

1. “Vrede aan dit huis!”

Toen Jezus zijn leerlingen uitzond, zei Hij tegen hen: “Laat in welk huis gij ook binnengaat uw eerste woord zijn: Vrede aan dit huis! Woont daar een vredelievend mens, dan zal uw vrede op hem rusten; zo niet dan zal hij op u terugkeren” (Luc. 10, 5-6).

Vrede aanbieden is de kern van de zending van de leerlingen van Christus. En dit aanbieden is gericht tot allen, mannen en vrouwen, die hopen op vrede te midden van de drama’s en het geweld van de menselijke geschiedenis.¹ Het “huis” waarover Jezus het heeft, is ieder gezin, iedere gemeenschap, ieder land, ieder continent, in hun eigenheid en hun geschiedenis; vóór alles is het iedere persoon zonder onderscheid of discriminatie. Het is ook ons “gemeenschappelijk huis”: de planeet waarop God ons heeft geplaatst om te wonen en waarvoor wij geroepen zijn met toewijding de zorg op ons te nemen.

Moge dit dan ook mijn wens zijn aan het begin van het nieuwe jaar: “Vrede aan dit huis!”

2. De uitdaging van een goede politiek

Vrede is gelijk aan de hoop waarover de dichter Charles Péguy spreekt;² zij is als een broze bloem die tracht te ontluiken te midden van de stenen van het geweld. Wij weten het: het zoeken naar macht om elke prijs leidt tot misbruik en ongerechtigheid. Politiek is een fundamenteel middel om de maatschappij en instituten op te bouwen, maar wanneer zij door degenen die haar bedrijven, niet wordt beleefd als een dienst aan de menselijke collectiviteit, kan zij een instrument van onderdrukking, marginalisering en zelfs vernietiging worden.

“Als iemand de eerste wil zijn, moet hij de laatste van allen en de dienaar van allen zijn” (Mar. 33, 35), zegt Jezus. Zoals de heilige paus Paulus VI

---

¹ Vgl. Luc. 2, 14: “Eer aan God in den hoge en op aarde vrede onder de mensen in wie Hij welbehagen heeft”.

² Vgl. *Le Porche du mystère de la deuxième vertu*, Parijs 1986.

onderstreepte, betekent de politiek serieus nemen op haar verschillende niveaus - lokaal, regionaal, nationaal en mondiaal - de verplichting van iedere mens te bevestigen om de concrete werkelijkheid en de waarde van de vrijheid van keuze te erkennen die hem wordt geboden om samen het welzijn van de stad, de natie, de mensheid te verwezenlijken”³

De functie en de verantwoordelijkheid van de politiek vormen namelijk een voortdurende uitdaging voor allen die de opdracht krijgen het eigen land te dienen, allen die er wonen, te beschermen en voorwaarden te scheppen voor een waardige en rechtvaardige toekomst. Wanneer zij wordt gerealiseerd met een fundamenteel respect voor het leven, de vrijheid en de waardigheid van de persoon, kan de politiek waarlijk een uitstekende vorm van naastenliefde worden.

3. Naastenliefde en menselijke deugden voor een politiek ten dienste van de mensenrechten en de vrede

Paus Benedictus XVI herinnerde eraan dat “iedere christen geroepen is tot deze naastenliefde, op de wijze van zijn roeping en naar zijn invloed in de polis. [...] Als de inzet voor het algemeen welzijn door de liefde is bezielde, heeft die een hogere waarde dan alleen wereldlijke, politieke inzet. [...] Als het handelen van de mens op aarde door de liefde geïnspireerd en ondersteund wordt, draagt het bij tot de opbouw van de universele stad van God, waar de geschiedenis van de menselijke familie naartoe op weg is”.⁴ Het is een programma waarin alle politici van elke cultuur of godsdienst zich kunnen vinden, als zij samen willen werken voor het welzijn van de menselijke familie door de menselijke deugden te beoefenen die ten grondslag liggen aan een goed politiek handelen: gerechtigheid, rechtvaardigheid, wederzijds respect, oprechtheid, eerlijkheid, trouw.

Wat dit betreft, is het de moeite waard de “zaligsprekingen van de politicus” te vermelden die door de Vietnamese kardinaal François-Xavier Nguyen Van Thuan, die gestorven is in 2002 en een trouwe getuige van het evangelie is geweest, werden voorgehouden:

Zalig de politicus die een hoogstaand idee over en een diep besef heeft van

---

³ Apost. brief Octogesima adveniens (14 mei 1971), 46.

⁴ Encycliek Caritas in veritate (29 juni 2009), 7.

zijn rol.

Zalig de politicus van wie de persoon geloofwaardigheid weerspiegelt.

Zalig de politicus die werkt voor het algemeen welzijn en niet voor zijn eigen belang.

Zalig de politicus die trouw consequent blijft.

Zalig de politicus die de eenheid verwezenlijkt.

Zalig de politicus die zich inzet voor de verwezenlijking van een radicale verandering.

Zalig de politicus die weet te luisteren.

Zalig de politicus die niet bang is.⁵

Iedere hernieuwing van functies op basis van verkiezingen, iedere electorale termijn, iedere fase van het openbaar leven vormt een gelegenheid om naar de bron terug te keren en naar de referentiepunten die de gerechtigheid en het recht inspireren. Wij zijn er zeker van: een goede politiek staat ten dienste van de vrede; zij respecteert en bevordert de fundamentele mensenrechten, die eveneens wederzijdse plichten zijn, opdat er tussen de huidige en toekomstige generaties een band van vertrouwen en erkenning wordt gesmeed.

4. De ondeugden van de politiek

Naast de deugden ontbreekt het helaas ook in de politiek niet aan ondeugden die hetzij aan persoonlijke onbekwaamheid, hetzij aan mistoestanden in de omgeving en in de instellingen te wijten zijn. Het is voor allen duidelijk dat de ondeugden van het politieke leven de systemen waarbinnen het zich afspeelt, evenals het gezag, de beslissingen en het handelen van de personen die zich daar aan wijden, hun geloofwaardigheid ontnemen. Deze ondeugden, die het ideaal van een authentieke democratie verzwakken, zijn een schande van het openbare leven en brengen de maatschappelijke vrede in gevaar: de corruptie - in haar talrijke vormen van onrechtmatige toe-eigening van publieke goederen of instrumentalisering van personen -, het ontkennen van het recht, het niet respecteren van de gemeenschappelijke regels, het zich op onwettige wijze verrijken, de rechtvaardiging van de macht door middel van geweld of met het willekeurige voorwendsel van de "staatsraison", de neiging om eeuwig aan de macht te blijven, xenofobie en racisme, weigeren zorg te dragen voor de aarde, het ongelimiteerd uitbuiten van de natuurlijke

---

⁵ Vgl. Toespraak tot de tentoonstelling-het congres "Civitas" van Padua: "30giorni", nr. 5 van 2002.

bronnen voor onmiddellijk profijt, het verachten van hen die tot ballingschap verplicht zijn.

5. Goede politiek bevordert de deelname van de jongeren en het vertrouwen in de ander

Wanneer het uitoefenen van politieke macht er alleen maar op gericht is om de belangen van enkele bevoorrechte individuen veilig te stellen, wordt de toekomst op het spel gezet en kunnen de jongeren verleid worden tot wantrouwen, omdat zij ertoe worden veroordeeld aan de rand van de maatschappij te blijven zonder mogelijkheden om aan een project voor de toekomst deel te nemen. Wanneer de politiek daarentegen concreet wordt vertaald in het bemoedigen van jonge talenten en van roepingen die erom vragen te worden verwezenlijkt, verspreidt de vrede zich in de gewetens en op de gezichten. Het wordt een dynamisch vertrouwen, dat betekent “ik vertrouw jou en geloof met jou” in de mogelijkheid samen te werken voor het algemeen welzijn. De politiek is voor de vrede, als zij derhalve tot uitdrukking komt in de erkenning van de charisma’s en de vermogens van iedere persoon. “Wat is er mooier dan een uitgestoken hand? Zij is door God gewild om te geven en te ontvangen. God heeft niet gewild dat zij doodt (vgl. Gen. 4, 1vv.) of dat zij doet lijden, maar dat zij geneest en helpt te geven. Naast het hart en het verstand kan ook de hand een instrument van dialoog worden”.⁶

Ieder kan zijn eigen steentje bijdragen aan de opbouw van het gemeenschappelijk huis. Een authentiek politiek leven dat gebaseerd is op het recht en op een loyale dialoog tussen personen, vernieuwt zich in de overtuiging dat iedere vrouw, iedere man en iedere generatie een belofte in zich houdt die nieuwe relationele, intellectuele, culturele en spirituele energie kan uitstralen. Een dergelijk vertrouwen is nooit gemakkelijk, omdat de menselijke relaties complex zijn. Wij leven in het bijzonder in deze tijd in een klimaat van wantrouwen, dat geworteld is in de angst voor de ander of de vreemdeling, in de vrees het eigen voordeel te verliezen, en dat zich helaas ook op politiek niveau openbaart door vormen van uitsluiting of nationalisme die de broederschap ter discussie stellen waaraan onze geglobaliseerde wereld zo’n behoefte heeft. Meer dan ooit hebben onze maatschappijen vandaag “bewerkers van de vrede” nodig die boodschappers en authentieke getuigen

---

⁶ Benedictus XVI, Toespraak tot de autoriteiten van Benin, Cotonou, 19 november 2011.

kunnen zijn van God de Vader, die het welzijn en het geluk van de menselijke familie wil.

6. Nee tegen de oorlog en de strategie van de angst

Terwijl wij de jongeren die in de gevechten van de Eerste Wereldoorlog zijn gevallen, en de verscheurde burgerbevolkingen herdenken, kennen wij honderd jaar na het einde ervan vandaag meer dan ooit de verschrikkelijke les van de broederoorlogen: de vrede mag nooit worden gereduceerd tot alleen maar een evenwicht van krachten en angst. De ander voortdurend bedreigen betekent hem tot object reduceren en zijn waardigheid ontkennen. Dat is de reden waarom wij opnieuw bevestigen dat escalatie in termen van intimidatie, evenals het ongecontroleerd verspreiden van wapens ingaat tegen de moraal en het zoeken naar een ware eensgezindheid. Terreur die wordt uitgeoefend tegen de meest kwetsbare personen, draagt bij aan de ballingschap van hele bevolkingen die op zoek zijn naar een land van vrede. Politieke discoursen die ertoe neigen migranten van alle kwaden te beschuldigen en de armen van hoop te beroven, zijn onhoudbaar. Er dient daarentegen opnieuw benadrukt te worden dat vrede gebaseerd is op het respect voor iedere persoon, wat zijn geschiedenis ook is, op het respecteren van het recht en het algemeen welzijn, van de schepping die ons is toevertrouwd, en de morele rijkdom die aan ons door de voorbije generaties is doorgegeven.

Onze gedachten gaan bovendien in het bijzonder uit naar de kinderen die in de huidige gebieden van een conflict leven, en naar al degenen die zich ervoor inzetten dat hun leven en rechten worden beschermd. In de wereld wordt een op de zes kinderen getroffen door oorlogsgeweld of de gevolgen daarvan, wanneer het niet wordt gerekruteerd om zelf soldaat of gijzelaar van gewapende groepen te worden. Het getuigenis van hen die zich inzetten om de waardigheid van en het respect voor kinderen te beschermen, is uiterst kostbaar voor de toekomst van de mensheid.

7. Een groot vredesproject

Wij vieren in deze dagen de zeventigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die aan de vooravond van het tweede mondiale conflict werd aangenomen. Naar aanleiding hiervan herinneren wij aan de opmerking van de heilige paus Johannes XXIII: “Wanneer bij de mensen het bewustzijn aan de oppervlakte komt van hun rechten, dan moet bij dat bewustzijn ook de gewaarwording van de respectievelijke plichten boven

komen: personen die deze rechten bezitten, moeten zich bewust zijn dat zij die moeten doen gelden als een eis en uitdrukking van hun waardigheid; en al de andere mensen dat zij dezelfde rechten moeten erkennen en respecteren”.⁷

Vrede is namelijk de vrucht van een groot politiek project dat is gebaseerd op de wederzijdse verantwoordelijkheid en de onderlinge afhankelijkheid van mensen. Maar het is ook een uitdaging die dag na dag moet worden aangenomen. Vrede is een bekering van het hart en de ziel, en het is gemakkelijk de drie onlosmakelijke dimensies van deze innerlijke en gemeenschappelijke vrede te herkennen:

- vrede met zichzelf door onverzettelijkheid, woede en ongeduld af te wijzen en, zoals de heilige Franciscus van Sales aanraade, door “een beetje mildheid jegens zichzelf” te betrachten om “anderen een beetje mildheid te betonen”;

- vrede met de ander: een familielid, een vriend, een arme, een lijdende...; door de ontmoeting te wagen en te luisteren naar de boodschap die hij met zich meebrengt;

- vrede met de schepping door opnieuw de grootheid te ontdekken van Gods gave en het deel van de verantwoordelijkheid die ieder van ons toekomt als bewoner van de wereld, als burger en bewerker van de toekomst.

Vredespolitiek die de menselijke broosheden goed kent en zich ermee belast, kan altijd putten uit de geest van het Magnificat dat Maria, Moeder van Christus de Heiland en Koningin van de Vrede, zingt namens alle mensen: “Barmhartig is Hij van geslacht tot geslacht voor hen die Hem vrezen. Hij toont de kracht van zijn arm; slaat trotsen van hart uiteen. Heersers ontnemt Hij hun troon, maar verheft de geringen; [...] gedachtig zijn barmhartigheid voor eeuwig jegens Abraham en zijn geslacht, gelijk Hij had gezegd tot onze vadersen” (Luc. 1, 50-55).

Uit het Vaticaan, 8 december 2018
Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers
Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

---

⁷ Encycliek *Pacem in terris* (11 april 1963), 24.

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de Veertigdagentijd 2019

**“De schepping verlangt vurig naar de openbaring van Gods kinderen”
(Rom. 8, 19)**

Ieder jaar “gunt onze Moeder de Kerk“ haar gelovigen de vreugde met een zuiver hart naar het Paasfeest toe te gaan” (prefatie I voor de Veertigdagentijd), opdat zij uit de mysteries van de verlossing de volheid van het nieuwe leven in Christus putten. Op deze wijze kunnen wij van Pasen naar Pasen gaan, naar de voltooiing van het heil dat wij reeds hebben ontvangen dankzij het Paasmysterie van Christus: “in deze hoop zijn wij gered” (Rom. 8, 24). Dit heilsmysterie, dat reeds in ons werkzaam is gedurende het aardse leven, is een dynamisch proces dat ook de geschiedenis en heel de schepping insluit. De heilige Paulus zegt zelfs: “De schepping verlangt vurig naar de openbaring van Gods kinderen” (Rom. 8, 19). In dit perspectief zou ik enkele uitgangspunten willen aanreiken voor een reflectie die onze weg van bekering in de komende Veertigdagentijd begeleidt.

1. De verlossing van de schepping

De viering van het Paastriduüm van het lijden, de dood en de verrijzenis van Christus, het hoogtepunt van het liturgisch jaar, roept ons telkens op om een weg van voorbereiding te beleven, in het bewustzijn dat ons gelijkvormig worden aan Christus (vgl. Rom. 8, 29) een gave van onschatbare waarde is van Gods barmhartigheid.

Als de mens leeft als kind van God, als hij leeft als een verlost persoon die zich laat leiden door de Heilige Geest (vgl. Rom. 8, 14) en de wet van God weet te erkennen en in praktijk te brengen, te beginnen bij de wet die staat geschreven in zijn hart en in de natuur, dan bewijst hij ook de schepping een weldaad door aan de verlossing ervan mee te werken. Daarom verlangt de schepping - zoals de heilige Paulus zegt - er vurig naar dat de kinderen van God zich doen kennen, dat wil zeggen dat zij die de genade van het Paasmysterie van Christus genieten, ten volle de vruchten ervan ervaren, bestemd als zij zijn om de volle rijpheid te bereiken in de verlossing van het menselijk lichaam zelf. Wanneer de liefde van Christus het leven van de heiligen - geest, ziel en lichaam verandert -, brengen zij God lof en betrekken zij met gebed, contemplatie en kunst hierbij ook de schepselen, zoals het “Zonnelied” van de heilige Franciscus van Assisi op wonderbaarlijke wijze

laat zien (vgl. encycl. *Laudato si'*, 87). Maar in deze wereld wordt de door de verlossing geschapen harmonie nog steeds en altijd bedreigd door de negatieve kracht van zonde en dood.

2. De destructieve kracht van de zonde

Immers, wanneer wij niet als kinderen van God leven, vertonen wij een destructief gedrag jegens de naaste en de schepping - maar ook jegens onszelf -, omdat wij min of meer bewust denken daarvan naar believen gebruik te kunnen maken. Onmatigheid krijgt dan de overhand en leidt tot een stijl van leven waarbij grenzen worden overtreden waarvan onze menselijke staat en de natuur ons vragen die te respecteren, door de ongecontroleerde verlangens te volgen die in het boek *Wijsheid* worden toegeschreven aan de goddelozen, ofwel aan degenen die niet God als referentiepunt van hun handelen hebben en die geen hoop hebben voor de toekomst (vgl. 2, 1-11). Als wij niet voortdurend op Pasen, op de horizon van de verlossing gericht zijn, is het duidelijk dat de logica van het alles en onmiddellijk, van het steeds meer hebben zich uiteindelijk doet gelden.

De oorzaak van ieder kwaad is, zoals wij weten, de zonde, die vanaf het verschijnen ervan te midden van de mensen de gemeenschap heeft verbroken met God, de ander en de schepping, waarmee wij vooral door ons lichaam zijn verbonden. Toen de gemeenschap met God werd verbroken, werd ook de harmonieuze relatie van de mensen met de omgeving waarin zij geroepen zijn te leven, aangetast, zodat de tuin veranderde in een woestijn (vgl. Gen. 3, 17-18). Het betreft de zonde die de mens ertoe brengt zich te beschouwen als god van de schepping, zich de absolute heer ervan te voelen en haar niet te gebruiken voor het door de Schepper gewilde doel, maar voor eigen belang ten koste van de schepselen en de ander.

Wanneer de wet van God, de wet van de liefde wordt opgegeven, doet zich uiteindelijk de wet van de sterkste ten opzichte van de zwakste gelden. De zonde, die in het hart van de mens woont (vgl. Mar. 7, 20-23) - en zich manifesteert als hebzucht, begeerte naar onmatige welvaart, desinteresse voor het welzijn van de ander en vaak ook voor het welzijn van zichzelf - leidt tot het uitbuiten van schepping, mensen en milieu overeenkomstig de onverzadigbare begeerte die ieder verlangen beschouwt als een recht en die uiteindelijk degene die erdoor wordt beheerst, vernietigt.

3. De genezende kracht van berouw en vergeving

Daarom heeft de schepping er dringend behoefte aan dat de kinderen van God, zij die een “nieuwe schepping” zijn geworden, zich doen kennen: “Wie in Christus is, is een nieuwe schepping; het oude is voorbij, het nieuwe is al gekomen” (2 Kor. 5, 17). Immers, wanneer zij zich doen kennen, kan ook de schepping “Pasen vieren”: zich openen voor een nieuwe hemel en een nieuwe aarde (vgl. Apok. 21, 1). En de weg naar Pasen roept ons nu juist op om onze blik en ons hart als christenen door berouw, bekering en vergeving te vernieuwen om heel de rijkdom van de genade van het Paasmysterie te kunnen beleven.

Dit “ongeduld”, deze verwachting van de schepping zal haar vervulling vinden, wanneer de kinderen van God zich doen kennen, dat wil zeggen wanneer de christenen en alle mensen aan de “pijn” van de bekering zullen deelnemen. Heel de schepping is geroepen samen met ons te treden “uit de slavernij der vergankelijkheid en te delen in de glorierijke vrijheid van de kinderen Gods” (Rom. 8, 21). De Veertigdagentijd is het sacramentele teken van deze bekering. Deze tijd roept christenen op om intenser en concreter het Paasmysterie in hun persoonlijk, familiair en maatschappelijk leven te belichamen, in het bijzonder door vasten, gebed en het geven van aalmoezen.

Vasten, dat wil zeggen onze houding jegens de ander en de schepping veranderen: van de verleiding alles “te verslinden” om onze gulzigheid te verzadigen tot het vermogen om te lijden uit liefde. Liefde, die de leegte van ons hart kan vullen. Bidden om af te kunnen zien van het verafgoden en de zelfgenoegzaamheid van ons ik en bekennen dat wij de Heer en zijn barmhartigheid nodig hebben. Aalmoezen geven om te treden uit de dwaasheid voor onszelf te leven en alles te vergaren, in de illusie dat wij ons van een toekomst verzekeren die ons niet toebehoort, en door het geven de vreugde van het plan dat God in de schepping en ons heeft gelegd terug te vinden, het plan van God om onze broeders en zusters en de hele wereld lief te hebben en in deze liefde het ware geluk te vinden.

Geliefde broeders en zusters, de “Veertigdagentijd” van de Zoon van God is er een geweest van het binnengaan in de woestijn van de schepping om deze weer de tuin te laten worden van de gemeenschap met God die er vóór de erfzonde was (vgl. Mar. 1, 12-13; Jes. 51, 3). Laat onze Veertigdagentijd er een zijn van het opnieuw afleggen van die weg om de hoop van Christus

ook aan de schepping te brengen die “verlost zal worden uit de slavernij der vergankelijkheid en zal delen in de glorierijke vrijheid van de kinderen Gods” (Rom. 8, 21). Laten wij deze gunstige tijd niet vruchteloos voorbij gaan! Vragen wij God om ons te helpen een weg van ware bekering op gang te brengen. Laten wij het egoïsme, de op onszelf gevestigde blik opgeven en ons richten op het Pasen van Jezus; laten wij de naasten worden van de broeders en zusters in moeilijkheden door met hen onze geestelijke en materiële goederen te delen. Zo zullen wij door de overwinning van Christus over zonde en dood in ons leven te verwelkomen ook zijn veranderende kracht over de schepping aantrekken.

Uit het Vaticaan, 4 oktober 2018
Feest van de heilige Franciscus van Assisi
Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers
Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de 56ste Wereldgebedsdag voor roepingen De moed om risico te nemen voor de belofte van God 12 mei 2019

Geliefde broeders en zusters,

Na afgelopen oktober de levendige en vruchtbare ervaring van de aan de jongeren gewijde synode te hebben meegemaakt, hebben wij kort geleden in Panama de 34ste Wereldjongerendagen gevierd. Twee grote bijeenkomsten die het de Kerk mogelijk hebben gemaakt te luisteren naar de stem van de Geest en ook naar het leven van de jongeren, naar hun vragen, hun zorgen en hun verwachtingen.

Ik zou graag juist dat willen oppakken wat ik met de jongeren heb mogen delen in Panama en op deze Wereldgebedsdag voor roepingen willen nadenken over hoe de oproep van de Heer ons dragers van een belofte maakt en tegelijkertijd van ons de moed vraagt om het te riskeren met Hem en voor Hem. Ik zou kort willen stilstaan bij deze twee aspecten - belofte en risico - en samen met jullie willen kijken naar de scène uit het evangelie van de roeping van de eerste leerlingen bij het meer van Galilea (Mar. 1, 16-20).

Twee paar broers - Simon en Andreas samen met Jacobus en Johannes - doen hun dagelijks werk als vissers. Door dit zware werk hebben zij de wetten van de natuur leren kennen en soms hebben zij deze moeten trotseren, wanneer de winden ongunstig waren en de golven de boten heen en weer schudden. Op bepaalde dagen werd de zware inspanning beloond door de visvangst, maar andere keren was het werk van een hele nacht niet voldoende om de netten te vullen en keerde men moe en teleurgesteld naar de oever terug.

Dit is zoals gewone situaties in het leven, waarbij ieder van ons zijn diepste verlangens wil realiseren, zich inzet voor activiteiten waarvan hij hoopt dat ze resultaat hebben, de “zee” van veel mogelijkheden opgaat, op zoek naar de juiste koers om zijn dorst naar geluk te kunnen lessen. Soms heeft men een goede visvangst, andere keren moet men zich wapenen met moed om een door de golven heen en weer geslingerde boot te besturen of af te rekenen met de frustratie over lege netten.

Zoals bij de geschiedenis van iedere roeping heeft ook in dit geval een ontmoeting plaats. Jezus is op weg, ziet die vissers en komt naderbij... Dat is ook zo gebeurd met de persoon die wij hebben uitgekozen om samen het leven mee te delen in een huwelijk, of wanneer wij de aantrekkingskracht van het Godgewijde leven hebben gevoeld: wij hebben de verrassing van een ontmoeting ervaren en toen een glimp opgevangen van de belofte van een vreugde die in staat is ons leven voldoening te geven. Zo is Jezus die dag bij het meer van Galilea die vissers tegemoet gegaan en verbrak de “verlamming van de normaliteit” (Homilie bij de XXII Werelddag van het Godgewijde Leven, 2 februari 2018). En onmiddellijk heeft Hij aan hen een belofte gedaan: “Ik zal maken dat gij vissers van mensen wordt” (Mar. 1, 17).

De roeping van de Heer is dus geen inmenging van God in onze vrijheid; het is geen “kooi” of een last die ons wordt opgelegd. Integendeel, het is het liefdevolle initiatief waarmee God ons tegemoet komt en ons uitnodigt mee te doen aan een groots plan, waarvan Hij ons deelgenoot wil maken en waarmee Hij ons het perspectief biedt van een horizon van een weidse zee en een overvloedige visvangst.

Het verlangen van God is immers dat ons leven niet gevangen blijft binnen het vanzelfsprekende, niet blijft steken in ledigheid van dagelijkse gewoontes en niet werkeloos blijft ten overstaan van keuzes die het leven betekenis kunnen geven. De Heer wil niet dat wij erin berusten bij de dag te leven, denkend dat er eigenlijk niets is waarvoor het de moeite waard is om zich met passie in te zetten en waardoor we het verlangen uitdoven om op zoek gaan naar nieuwe wegen. Als Hij ons soms een “wonderbare visvangst” laat ervaren, dan is dat, omdat Hij ons wil laten ontdekken dat ieder van ons - op verschillende wijzen - voor iets groots geroepen is en dat het leven niet verstrikt moet blijven in de netten van het zinloze en van hetgeen het hart verdooft. Roeping is, kortom, een uitnodiging aan ons om niet op de oever te blijven staan met de netten in de hand, maar Jezus te volgen langs de weg die Hij voor ons geluk en het welzijn van onze naasten heeft uitgedacht.

Natuurlijk, op deze belofte ingaan vraagt om de moed een risico te nemen. Toen de eerste leerlingen hoorden dat zij door Hem werden geroepen om deel te nemen aan een grotere droom, “lieten zij terstond hun netten in de steek en volgden Hem” (Mar. 1, 18). Dat betekent dat het om de oproep van de Heer te aanvaarden nodig is om met hart en ziel bereid te zijn om het risico van

een onbekende uitdaging aan te gaan; men dient alles achter te laten wat ons aan ons bootje zou willen binden en ons zo verhindert om een definitieve keuze te maken; van ons wordt de durf gevraagd die ons met kracht naar de ontdekking brengt van het plan dat God heeft met ons leven. Wanneer wij voor de uitgestrekte zee van de roeping worden geplaatst, kunnen wij geen netten blijven repareren, in de boot die ons zekerheid biedt, maar moeten wij vertrouwen hebben in de belofte van de Heer.

Ik denk vóór alles aan de roeping tot het christelijke leven die wij allen met het doopsel ontvangen en ons eraan herinnert hoe ons leven niet de vrucht is van toeval, maar de gave om Gods geliefde kinderen te zijn, verenigd in de grote familie van de Kerk. Juist in de kerkgemeenschap wordt het christelijk bestaan geboren en ontwikkelt het zich, vooral dankzij de liturgie, die ons binnenleidt in het luisteren naar het Woord van God en de genade van de sacramenten; hier worden wij van jongs af aan ingewijd in de kunst van het gebed en in het broederlijk delen. Juist omdat zij ons tot het nieuwe leven geboren doet worden en naar Christus brengt, is de Kerk onze moeder; daarom moeten wij haar liefhebben, ook wanneer wij op haar gezicht rimpels van broosheid en zonde bespeuren, en moeten wij eraan bijdragen haar steeds mooier en stralender te maken, opdat zij een getuigenis kan zijn van de liefde van God in de wereld.

Het christelijk leven wordt vervolgens zichtbaar in de keuzes die, terwijl ze richting aan onze vaart geven, ook bijdragen aan de groei van Gods Rijk in de maatschappij. Ik denk aan de keuze in Christus te huwen en een gezin te vormen, evenals aan andere roepingen die verband houden met arbeid en beroepen, aan de inzet op het terrein van de naastenliefde en de solidariteit, aan de maatschappelijke en politieke verantwoordelijkheden enzovoort. Het betreft roepingen die ons dragers maken van een belofte van goedheid, liefde en gerechtigheid, niet alleen voor ons zelf, maar ook voor de maatschappelijke en culturele context waarin wij leven en waar behoefte is aan moedige christenen en authentieke getuigen van Gods Rijk.

Bij de ontmoeting met de Heer kan iemand de aantrekkingskracht voelen van een roeping tot het Godgewijde leven of het gewijde priesterschap. Het betreft een ontdekking die enthousiast en tegelijkertijd bang maakt, daar men zich geroepen voelt “vissers van mensen” te worden in de boot van de Kerk door totale zelfgave en de verplichting van trouwe dienst aan het

evangelie en aan de broeders en zusters. Deze keuze brengt het risico met zich mee alles achter te laten om de Heer te volgen en zich volledig aan Hem toe te wijden om zo medewerkers aan zijn werk te worden. Vele innerlijke weerstanden kunnen een dergelijke beslissing in de weg staan, evenals men in bepaalde gesecculariseerde situaties waarin er geen plaats meer lijkt te zijn voor God en het evangelie, de moed kan verliezen en kan vervallen tot de “vermoeidheid van de hoop” (Homilie in de mis met priesters, Godgewijden en lekenbewegingen, Panama, 26 januari 2019).

En toch is er geen grotere vreugde dan het leven te riskeren voor de Heer! Ik zou in het bijzonder tot jullie, jongeren, willen zeggen: wees niet doof voor de oproep van de Heer! Als Hij jullie roept voor deze weg, trek dan de riemen niet binnen de boot en vertrouw op Hem. Laat je niet besmetten met de angst die ons verlamt ten overstaan van de hoge toppen die de Heer ons voorhoudt. Denk er altijd aan dat de Heer aan hen die de netten en de boot achterlaten om Hem te volgen, de vreugde van een nieuw leven belooft, die het hart boordevol vult en de weg bezielt.

Dierbaren, het is niet altijd gemakkelijk de eigen roeping te onderscheiden en het leven op een juiste wijze richting te geven. Daarom is er van de kant van heel de Kerk - priesters, religieuzen, pastorale zorgverleners, opvoeders - een vernieuwde inzet nodig, om voor met name jongeren gelegenheden te creëren om te kunnen luisteren en onderscheiden. Er is een jongerenpastoraal en roepingenpastoraal nodig die de ontdekking van Gods plan vooral door het gebed, de overdenking van God Woord, de eucharistische aanbidding en de geestelijke begeleiding helpt.

Zoals meermalen gedurende de Wereldjongerendagen in Panama naar voren is gekomen, moeten wij naar Maria kijken. Ook in de geschiedenis van dit meisje is de roeping tegelijkertijd een belofte en een risico geweest. Haar zending is niet gemakkelijk geweest, en toch stond zij niet toe dat de angst de overhand kreeg. Haar “ja” was het “ja” van iemand die zich wilde engageren en bereid was risico te lopen, van iemand die alles op het spel wil zetten, zonder een andere garantie dan de zekerheid te weten dat zij de draagster is van een belofte. En ik vraag ieder van jullie: voelen jullie je dragers van een belofte? Welke belofte draag ik in mijn hart om mee verder te gaan? Maria zou ongetwijfeld een moeilijke missie hebben, maar de moeilijkheden waren geen reden om “nee” te zeggen. Zeker er zouden complicaties zijn,

maar het zouden niet dezelfde complicaties zijn die zich voordoen, wanneer lafheid ons verlamt omdat alles nog niet duidelijk en van tevoren zeker is” (Avondwake met de jongeren, Panama, 26 januari 2019).

Laten wij ons op deze dag in gebed verenigen en de Heer vragen om ons zijn plan van liefde voor ons leven te laten ontdekken en de moed te schenken om de weg te durven gaan die Hij vanaf het begin voor ons heeft bedacht.

Vanuit het Vaticaan, 31 januari 2019
Gedachtenis van de heilige Giovanni Bosco
Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Eindredactie: A. Kruse MA

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de 150de Werelddag van de Migrant en de Vluchteling 2019

“Het gaat niet alleen maar om migranten”

29 september 2019

Geliefde broeders en zusters,

Het geloof verzekert ons ervan dat het Rijk van God al op een mysterieuze wijze op aarde tegenwoordig is (vgl. Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, const. *Gaudium et spes*, 39); wij moeten echter ook in onze dagen met verdriet vaststellen dat dit Rijk hindernissen en tegengestelde krachten ontmoet. Gewelddadige conflicten en oorlogen houden niet op de mensheid te verscheuren; vormen van onrecht en discriminatie volgen elkaar op; men heeft moeite om het ontbreken van economisch en maatschappelijk evenwicht op lokale en wereldwijde schaal te overwinnen. En vooral de armsten en meest benadeelden betalen hiervoor.

De economisch meest geavanceerde samenlevingen neigen tot een uitgesproken individualisme, dat samen met een utilitaristische, door de media versterkte mentaliteit een “globalisering van de onverschilligheid” voortbrengt. In dit scenario zijn migranten, vluchtelingen, evacuees en slachtoffers van mensenhandel een symbool van uitsluiting geworden, omdat zij behalve het ongemak dat hun toestand met zich meebrengt, vaak gebukt gaan onder een negatief oordeel dat hen beschouwt als de oorzaak van maatschappelijke ellende. Deze houding ten opzichte van hen is een alarmbel die waarschuwt voor het morele verval dat men tegemoet gaat, als men steeds meer concessies doet aan de wegwerpcultuur. Op deze weg loopt iedere mens die niet valt binnen de normen van fysiek, psychisch en maatschappelijk welzijn, het risico van marginalisering en uitsluiting.

Daarom is de aanwezigheid van migranten en vluchtelingen - en in het algemeen van kwetsbare personen - vandaag een uitnodiging om enkele wezenlijke dimensies van ons christelijk bestaan en van ons menszijn, die bij een gerieflijke levensstijl dreigen in te dutten, terug te krijgen. Daarom “gaat het niet alleen maar om migranten”, dat wil zeggen, wanneer wij ons voor hen interesseren, interesseren wij ons ook voor onszelf, voor allen; door voor hen te zorgen, groeien wij allen; door naar hen te luisteren geven wij

ook een stem aan het gedeelte van ons dat wij misschien verborgen houden, omdat dit vandaag niet erg gezien is.

“Weest gerust, Ik ben het. Vreest niet” (Mat. 14, 27). *Het gaat niet alleen maar om migranten: het gaat ook om onze angsten.* De boosaardigheden en de misère van onze tijd doen “onze vrees voor de ‘ander’, de onbekende, de gemarginaliseerde, de vreemdeling [...] toenemen. Dat ziet men vooral vandaag ten opzichte van de komst van migranten en vluchtelingen die aan onze deur kloppen op zoek naar bescherming, veiligheid en een betere toekomst. De vrees is tot op zekere hoogte gewettigd, ook omdat de voorbereiding op deze ontmoeting ontbreekt” (Homilie, Sacrofano, 15 februari 2019). Het probleem is niet het feit dat men twijfels en angst heeft. Het probleem is, dat deze onze manier van denken en handelen zozeer bepalen dat zij ons onverdraagzaam, gesloten, misschien zonder het zelf te merken - ook racistisch maken. En zo berooft de angst ons van het verlangen en het vermogen de ander, iemand die anders is dan ik, te ontmoeten; zij berooft mij van een gelegenheid voor een ontmoeting met de Heer (vgl. de homilie in de mis voor de Werelddag van de migrant en de vluchteling, 14 januari 2018).

“Want als gij bemint die u beminnen, wat voor recht op loon hebt gij dan? Doen de tollenaars niet hetzelfde?” (Mat. 5, 46). *Het gaat niet alleen maar om migranten: het gaat om naastenliefde.* Door de werken van naastenliefde tonen wij ons geloof (vgl. Jak. 2, 18). En de hoogste naastenliefde is die welke wordt betoond jegens degene die niets kan terugdoen en misschien zelfs niet kan bedanken. “Wat op het spel staat, is het gezicht dat wij ons als maatschappij willen geven, en de waarde van ieder leven. [...] De vooruitgang van onze volken [...] hangt vooral af van het vermogen zich te laten raken en ontroeren door wie aan de deur klopt en met zijn blik alle valse idolen in diskrediet brengt en van hun gezag berooft die een wissel op het leven trekken en het tiranniseren; idolen die een denkbeeldig en vluchtig geluk beloven dat aan de rand van de werkelijkheid en het lijden van de ander wordt opgebouwd” (Toespraak bij een bezoek aan de Diocesane Caritas van Rabat, 30 maart 2019).

“Toen kwam een Samaritaan die op reis was, bij hem; hij zag hem en kreeg medelijden” (Luc. 10, 33). *Het gaat niet alleen maar om migranten: het gaat om ons menszijn.* Wat de Samaritaan - een vreemdeling voor de joden - ertoe

brengt om halt te houden, is medelijden, een gevoel dat niet alleen maar op rationeel niveau kan worden verklaard. Medelijden raakt de gevoeligste snaren van ons menszijn door een dringende prikkel teweeg te brengen om “de naaste te worden” van degene die wij in moeilijkheden zien. Zoals Jezus zelf ons leert (vgl. Mat. 9, 35-36; 14, 13-14; 15, 32-37), betekent medelijden hebben het lijden van de ander erkennen en onmiddellijk tot actie over te gaan om te lenigen, te zorgen en te genezen. Medelijden hebben betekent ruimte geven aan de tederheid, die de huidige maatschappij daarentegen ons zo vaak vraagt te onderdrukken. “Zich openstellen voor de ander verarmt niet, maar verrijkt, omdat zij helpt menselijker te zijn: te erkennen dat men een actief onderdeel is van een groter geheel en het leven te interpreteren als een gave voor de ander; niet de eigen belangen, maar het welzijn van de mensheid als doel te zien” (Toespraak in de moskee “Heydar Aliyev” van Bakoe, Azerbeidzjan, 2 oktober 2016).

“Hoedt u ervoor een van deze kleinen te minachten, want Ik zeg u: zij hebben engelen in de hemel en dezen aanschouwen voortdurend het aangezicht van mijn Vader die in de hemel is” (Mat. 18, 10). *Het gaat niet alleen maar om migranten: het gaat erom niemand uit te sluiten*. De tegenwoordige wereld is vandaag elitairder en wreder ten opzichte van uitgesloten. Men blijft de ontwikkelingslanden beroven van hun beste natuurlijke en menselijke bronnen ten bate van enkele bevoorrechte markten. De oorlogen treffen slechts enkele gebieden in de wereld, maar de wapens om ze te voeren worden geproduceerd en verkocht in andere regio's, die vervolgens niet de zorg op zich willen nemen voor de vluchtelingen die door die conflicten worden voortgebracht. Degenen die hiervoor betalen, zijn altijd de kleinen, de armen, de meest kwetsbaren, die men verhindert aan tafel te gaan zitten en aan wie men de “krumels” van het feestmaal laat (vgl. Luc. 16, 19-21). “De Kerk ‘die erop uitgaat’ [...] weet zonder vrees het initiatief te nemen, tegemoet te gaan, hen die ver zijn, te zoeken en te komen naar de kruispunten van de wegen om degenen die worden uitgesloten, uit te nodigen” (apostolische exhortatie Evangelii gaudium, 24). De exclusivistische ontwikkeling maakt de rijken rijker en de armen armer. Ware ontwikkeling sluit alle mannen en vrouwen van de wereld in door hun integrale groei te bevorderen en bekommert zich ook om de toekomstige generaties.

“Wie onder u groot wil worden, moet dienaar van u zijn, en wie onder u de eerste wil zijn, moet de slaaf van allen zijn” (Mar. 10, 43-44). *Het gaat niet*

alleen maar om migranten: het gaat erom de laatsten op de eerste plaats te zetten. Jezus Christus vraagt ons niet te wijken voor de logica van de wereld, die malversaties ten opzichte van anderen voor mijn persoonlijk voordeel of dat van mijn groep rechtvaardigt: eerst ik en dan de ander! Het ware devies van een christen is daarentegen “eerst de laatsten!” Een individualistische geest is een vruchtbaar terrein voor het rijpen van onverschilligheid jegens de naaste wat ertoe leidt hem te beschouwen vanuit puur economisch perspectief, en tot een gebrek aan belangstelling voor de ander en ten slotte de mensen angstig en cynisch maakt. Zijn het misschien deze gevoelens die wij vaak koesteren ten opzichte van de armen, de gemarginaliseerden, de laatsten van de maatschappij? En hoeveel laatsten hebben wij in onze samenlevingen! Onder hen denk ik vooral aan de migranten met hun last aan moeilijkheden en lijden die zij elke dag onder ogen moeten zien in hun, vaak wanhopig, zoeken naar een plaats waar zij in vrede en waardigheid kunnen leven” (Toespraak tot het Corps Diplomatique, 11 januari 2016). In de logica van het evangelie komen de laatsten het eerst en wij moeten dienstbaar zijn ten opzichte van hen.

“Ik ben gekomen, opdat zij leven zouden bezitten, en wel in overvloed” (Joh. 10, 10). *Het gaat niet alleen maar om migranten: het gaat om heel de persoon, om alle mensen.* In deze woorden van Jezus vinden wij de kern van zijn zending: ervoor zorgen dat allen de gave van het leven in volheid krijgen overeenkomstig de wil van de Vader. Bij iedere politieke activiteit, ieder programma, ieder pastorale handeling moeten wij altijd de persoon centraal stellen in zijn talrijke dimensies, de sociale dimensie inbegrepen. En dat geldt voor alle mensen, aan wie een fundamentele gelijkheid moet worden toegekend. Daarom “beperkt ontwikkeling zich niet tot eenvoudige economische groei. Een authentieke ontwikkeling moet integraal zijn, dat wil zeggen gericht op de ontplooiing van iedere mens en heel de mens” (de heilige Paulus VI, encycliek *Populorum Progressio*, 14).

“Zo zijt gij dus geen vreemdelingen en ontheemden meer, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God” (Ef. 2, 19). *Het gaat niet alleen maar om migranten: het gaat erom de stad van God en de mens te bouwen.* In onze tijd, die ook wel de tijd van de migraties wordt genoemd, zijn er veel onschuldige mensen die het slachtoffer worden van het “grote bedrog” van een onbegrensde technologische en consumistische ontwikkeling (vgl. encycl. *Laudato si’*, 34). En zo gaan zij op weg naar een paradijs dat onverbiddelijk

hun verwachtingen beschaamt. Hun, soms lastige, aanwezigheid draagt ertoe bij de mythen van een vooruitgang die aan weinigen is voorbehouden, maar is gebouwd op de uitbuiting van velen, te ontcrachten. “Het gaat er dus om dat wij als eersten zien en ook anderen helpen te zien dat de migrant en de vluchteling niet alleen een probleem is dat moet worden opgelost, maar een broeder en een zuster die moet worden opgenomen, gerespecteerd en bemind, een gelegenheid die de Voorzienigheid ons biedt om bij te dragen aan de opbouw van een rechtvaardigere maatschappij, een vollediger democratie, een solidairder land, een broederlijkere wereld en een openere christelijke maatschappij overeenkomstig het evangelie (Boodschap voor de Werelddag van de migrant en de vluchteling 2014).

Geliefde broeders en zusters, het antwoord op de uitdaging die door de hedendaagse migraties wordt gevormd, kan in vier werkwoorden worden samengevat: *opnemen, beschermen, ondersteunen en integreren*. Maar deze werkwoorden gelden niet alleen voor de migranten en de vluchtelingen. Zij drukken de zending van de Kerk naar alle bewoners van de existentiële randgebieden uit, die moeten worden opgenomen, moeten worden beschermd, mogelijkheden voor ontplooiing en integratie moeten krijgen. Als wij deze werkwoorden in praktijk brengen, dragen wij ertoe bij de stad van God en de mens te bouwen, bevorderen wij een integrale menselijke ontwikkeling van alle mensen en helpen wij de wereldgemeenschap om dichterbij de doeleinden van een duurzame ontwikkeling te komen die zij zich gesteld heeft en die anders moeilijk bereikt zullen worden.

Niet alleen de zaak van de migranten staat dus op het spel, het gaat niet alleen maar om hen, maar om ons allen, om het heden en de toekomst van de menselijke familie. De migranten, en in het bijzonder de meest kwetsbare, helpen ons de “tekenen van de tijd” te lezen. Door hen roept de Heer ons op tot bekering, ons te bevrijden van vormen van exclusivisme, van onverschilligheid en van de wegwerpcultuur. Door hen nodigt de Heer ons uit om ons weer het christelijk leven in zijn geheel eigen te maken en, ieder overeenkomstig zijn eigen roeping, bij te dragen aan de opbouw van een wereld die steeds meer beantwoordt aan Gods plan.

Dat is de wens die gepaard gaat met mijn gebed, waarbij ik op voorspraak van de Maagd Maria, Onze-Lieve-Vrouw van de Weg, overvloedige zegen afsmeek over alle migranten en vluchtelingen van de wereld en hen die hun

reisgenoten worden.

Vanuit het Vaticaan, 27 mei 2019
Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

APOSTOLISCHE BRIEF

van paus Franciscus in de vorm van een “*motu proprio*”, waarmee de Zondag van Gods Woord wordt ingesteld

“*Aperuit illis*”

30 september 2019

1. “Toen maakte Hij hun geest toegankelijk voor het begrijpen van de Schriften” (Luc. 24, 45). Het is een van de laatste handelingen die door de verrezen Heer vóór zijn Hemelvaart zijn verricht. Hij verschijnt aan zijn leerlingen, terwijl ze bijeen zijn, breekt met hen het brood en maakt hun geest toegankelijk voor het begrijpen van de Heilige Schrift. Aan deze angstige en teleurgestelde mensen openbaart Hij de betekenis van het paasmysterie: namelijk dat volgens het eeuwige plan van de Vader Jezus moest lijden en opstaan uit de doden om de bekering en de vergiffenis van de zonden te brengen (vgl. Luc. 24, 26.46-47); en Hij belooft de Heilige Geest, die hun de kracht zal geven om getuigen te zijn van dit heilsmysterie (vgl. Luc. 24, 49).

De relatie tussen de Verrezene, de gemeenschap van de gelovigen en de Heilige Schrift is van uitermate groot belang voor onze identiteit. Zonder de Heer die ons er binnenleidt, is het onmogelijk de Heilige Schrift ten diepste te begrijpen, maar het tegenovergestelde is evenzeer waar: zonder Heilige Schrift blijven de gebeurtenissen van de zending van Jezus en zijn Kerk in de wereld onbegrijpelijk. De heilige Hiëronymus kon terecht schrijven: “De Schriften niet kennen is Christus niet kennen” (*In Is*, Voorwoord: PL 24, 17).

2. Bij de afsluiting van het bijzonder Heilig Jaar van de barmhartigheid had ik gevraagd om na te denken over “een zondag die geheel is gewijd aan Gods woord om de onuitputtelijke rijkdom die voortkomt uit die voortdurende dialoog van God met zijn volk, te begrijpen” (apostolische brief *Misericordia et misera*, 7). Een zondag van het liturgisch jaar in het bijzonder wijden aan Gods Woord maakt het vóór alles mogelijk de Kerk opnieuw de handeling van de Verrezene te laten beleven die ook voor ons de schat van zijn Woord opent, opdat wij in de wereld verkondigers van deze onuitputtelijke rijkdom kunnen zijn. Ons schiet hier, het onderricht van de heilige Efraïm te binnen: “Wie is in staat, Heer, heel de rijkdom van één van uw woorden te begrijpen? Er ontgaat ons veel meer dan wat wij kunnen begrijpen. Wij zijn precies als de dorstigen die aan een bron drinken. Uw woord biedt veel verschillende aspecten, die even talrijk zijn als de perspectieven van wie het bestuderen. De

Heer heeft zijn woord gekleurd met verschillende schoonheden, opdat zij die het onderzoeken, kunnen beschouwen waar zij de voorkeur aan geven. Hij heeft in zijn woord alle schatten verborgen, opdat ieder van ons een rijkdom vindt in hetgeen hij beschouwt” (*Commentaar op het Diatesseron*, 1, 18).

Met deze brief wil ik daarom antwoorden op de zeer vele vragen die mij hebben bereikt van de kant van het volk van God om in de hele Kerk eensgezind de *Zondag van Gods Woord* te kunnen vieren. Het is intussen een gewone praktijk geworden momenten te beleven waarin de christelijke gemeenschap zich concentreert op de grote waarde die Gods Woord in haar dagelijks bestaan heeft. In de verschillende lokale Kerken bestaat er een rijkdom aan initiatieven die de Heilige Schrift steeds toegankelijker maakt voor de gelovigen zodat zij zich voor een zo grote gave dankbaar voelen en verplicht om het in het dagelijks leven te beleven en verantwoordelijk om er consequent van te getuigen.

Het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie heeft een grote impuls gegeven aan de herontdekking van Gods Woord met de dogmatische constitutie *Dei Verbum*. Uit die pagina's, die het altijd verdienen overwogen en beleefd te worden, komt duidelijk naar voren: de aard van de Heilige Schrift, het doorgeven ervan van generatie op generatie (hoofdst. II), de goddelijke inspiratie ervan (hoofdst. III), die Oude en Nieuwe Testament omvat (hoofdst. IV en V) en het belang ervan voor het leven van de Kerk (hoofdst. VI). Om dat onderricht te bevorderen riep Benedictus XVI in 2008 een vergadering van de bisschoppensynode over het thema “Gods Woord in het leven en de zending van de Kerk” bijeen en als vervolg hierop publiceerde hij de apostolische exhortatie *Verbum Domini*, die een onontbeerlijk onderricht vormt voor onze gemeenschappen.⁸ In dit document wordt op bijzondere wijze het performatieve karakter van Gods Woord uitgediept, vooral wanneer het echt sacramentele karakter ervan in het liturgisch handelen naar voren komt.⁹

---

⁸ Vgl. *AAS* 102 (2010), 692-787.

⁹ “De sacramentaliteit van het Woord laat zich zo begrijpen naar analogie van de werkelijke tegenwoordigheid van Christus onder de gedaante van het geconsacreerde brood en de geconsacreerde wijn. Wanneer wij tot het altaar naderen en aan het gastmaal deelnemen, delen wij in werkelijkheid in het lichaam en bloed van Christus. De verkondiging van het Woord van God in de viering brengt met zich mee dat wij erkennen dat het Christus zelf is die aanwezig is en zich tot ons richt” (*Verbum Domini*, 56).

Daarom is het goed dat in het leven van ons volk nooit komt te ontbreken deze beslissende relatie met het levende Woord, dat de Heer nooit moe wordt tot zijn Bruid te richten, opdat zij kan groeien in de liefde en het getuigen van het geloof.

3. Daarom bepaal ik dat de 3de zondag van de Tijd door het jaar wordt gewijd aan de viering, de overweging en de verspreiding van Gods Woord. Deze *Zondag van Gods Woord* zal zo een plaats krijgen op een geschikt moment van de periode in het jaar dat wij worden uitgenodigd de banden te verstevigen met de joden en te bidden voor de eenheid van de christenen. Het betreft niet een puur samenvallen in de tijd: de *Zondag van Gods Woord* vieren brengt een oecumenische waarde tot uitdrukking, omdat de Heilige Schrift allen die luisteren, de weg wijst die gevolgd moet worden om te komen tot een authentieke en hechte eenheid.

De gemeenschappen zullen een wijze vinden om deze *Zondag* te vieren als een plechtige dag. Het zal in ieder geval belangrijk zijn dat men in de liturgieviering de heilige tekst een bijzondere plaats kan geven om de verzamelde menigte de normatieve waarde die Gods Woord bezit, duidelijk te maken. Het zal op deze zondag in het bijzonder nuttig zijn de aandacht te vestigen op de verkondiging ervan en de homilie hierop af te stemmen om duidelijk de eredienst uit te laten komen die men het Woord van de Heer bewijst. De bisschoppen zouden op deze zondag een ritus kunnen vieren waarbij het lectoraat of een soortgelijk ambt wordt verleend om te herinneren aan het belang van de verkondiging van Gods Woord in de liturgie. Het is immers van fundamenteel belang er alles aan te doen enkele gelovigen op een adequate wijze voor te bereiden om ware verkondigers van het Woord te zijn, zoals op een intussen al gebruikelijke wijze gebeurt voor acolieten en buitengewone bedienaren van de communie. Op dezelfde manier zouden pastoors vormen kunnen vinden voor het uitreiken van de Bijbel of van een boek ervan aan heel de verzamelde menigte om te benadrukken hoe belangrijk het is dat men in het dagelijks leven de Bijbel blijft lezen en dit blijft verdiepen en met de Heilige Schrift blijft bidden, met een bijzondere verwijzing naar de *lectio divina*.

4. De terugkeer van het volk Israël naar het vaderland na de Babylonische gevangenschap werd op veelbetekenende wijze gekenmerkt door het lezen uit het boek van de Wet. De Bijbel biedt ons een roerende beschrijving

van dat ogenblik in het boek Nehemia. Het volk is verzameld in Jeruzalem op het plein van de Waterpoort, terwijl het luistert naar de Wet. Dat volk was door de deportatie verstrooid, maar nu is het weer verenigd rond de Heilige Schrift, “als één man” (Neh. 8, 1). Bij het lezen uit het heilige boek “luisterde” het volk “aandachtig” (Neh. 8, 3), wetend dat het in dat woord de zin van de beleefde gebeurtenissen terugvond. De reactie op de verkondiging van die woorden was ontroering en geweest: “[De levieten] lazen uit het boek van Gods wet voor, legden het uit en verklaarden de betekenis, zodat allen de lezing verstonden. Vervolgens zeiden Nehemia, de landvoogd, Ezra, de priester en de schriftgeleerde, en de levieten die de uitleg gaven tot heel het volk: ‘Deze dag is aan de Heer, uw God, gewijd. U mag dus niet treurig zijn en niet wenen’. Het hele volk was namelijk in tranen uitgebarsten, toen het de woorden van de wet hoorde. [...] ‘Wees niet bedroefd, maar de vreugde die de Heer u schenkt zij uw kracht’” (Neh. 8, 8-10).

Deze woorden bevatten een groot onderricht. De Bijbel kan niet alleen erfgoed van enkelen zijn en nog minder een verzameling voor weinig bevoorrechten. Hij behoort vóór alles aan het volk dat bijeengeroepen is om ernaar te luisteren en zich te herkennen in dat Woord. Vaak doen zich tendensen voor die de heilige tekst trachten te monopoliseren door deze te verbannen naar enkele uitverkoren kringen of groepen. Dat mag niet zo zijn. De Bijbel is het boek van het volk van de Heer, die, bij het luisteren ernaar, overgaat van verstrooiing en verdeeldheid naar eenheid. Het Woord van God verenigt de gelovigen en maakt hen tot één volk.

5. Bij deze, door het luisteren tot stand gebrachte eenheid hebben de herders de grote verantwoordelijkheid de Heilige Schrift uit te leggen en het allen mogelijk te maken haar te begrijpen. Omdat zij het boek van het volk is, moeten allen die de roeping hebben bedienaars van het Woord te zijn, sterk de nood voelen het voor de eigen gemeenschap toegankelijk te maken.

In het bijzonder heeft de homilie een heel specifieke functie, omdat zij “een bijna sacramenteel karakter” (apost. exhort. *Evangelii gaudium*, 142) bezit. Met een eenvoudige en aan de luisteraar aangepaste taal diep laten doordringen in Gods Woord geeft aan de priester de mogelijkheid ook de “schoonheid van de beelden te ontdekken die de Heer gebruikte om de praktijk van het goede te stimuleren” (*ibid.*). Dat is een pastorale kans die men niet verloren mag laten gaan!

Voor velen van onze gelovigen is dit immers de enige gelegenheid die zij hebben om de schoonheid van Gods Woord te ontvangen en op hun dagelijks leven betrokken te zien. Het is derhalve noodzakelijk dat men geschikte tijd wijdt aan de voorbereiding van de homilie. Men kan geen commentaar op de heilige lezingen improviseren. Van ons, predikers, wordt veeleer de inzet gevraagd om niet bovenmate uit te weiden met betweterige homilieën of onderwerpen die er niets mee te maken hebben. Wanneer men stil blijft staan om te mediteren over een heilige tekst of hiermee te bidden, dan is men in staat met het hart te spreken om het hart te bereiken van de mensen die luisteren, zodat men het wezenlijke tot uitdrukking brengt dat wordt opgenomen en vrucht draagt. Laten wij nooit moe worden tijd en gebed te wijden aan de Heilige Schrift, opdat zij wordt ontvangen “niet als een woord van mensen, maar als wat het inderdaad is: het woord van God zelf” (1 Tess. 2, 13).

Het is goed dat ook de catechisten vanwege het ambt dat zij bekleden om te helpen groeien in het geloof, de noodzaak voelen zich te vernieuwen door de vertrouwde studie van de Heilige Schrift, die het hun mogelijk moeten maken een ware dialoog te begunstigen tussen degenen die naar hen luisteren, en Gods Woord.

6. Alvorens de leerlingen te bereiken, die in een gesloten huis waren, en hen ontvankelijk te maken voor het begrip van de Heilige Schrift (vgl. Luc. 24, 44-45) verschijnt de Verrezene aan twee van hen in Emmaus op de weg die naar Jeruzalem voert (vgl. Luc. 24, 13-35). Het verhaal van de evangelist Lucas tekent aan dat het de dag zelf is van de verrijzenis, dat wil zeggen zondag. Die twee leerlingen spreken over de laatste gebeurtenissen van het lijden en de dood van Jezus. Hun weg wordt getekend door het verdriet en de teleurstelling om het tragische einde van Jezus. Zij hadden op Hem gehoopt als Messias bevrijder en zij worden geconfronteerd met de aanstootgevende Gekruisigde (Messias). De Verrezene zelf nadert hen discreet en loopt met de leerlingen mee, maar die herkennen Hem niet (vgl. v. 16). De Heer ondervraagt hen onderweg in het besef dat zij de zin van zijn lijden en dood niet hebben begrepen; hij noemt hen “onverstandig en traag van hart” (v. 25) en “beginnend met Mozes verklaarde Hij hun uit al de profeten wat in al de Schriften op Hem betrekking had” (v. 27). Christus is de eerste exegeet! Niet alleen de oude Schriften zijn vooruitgelopen op wat Hij zou verwezenlijken, maar Hijzelf heeft trouw willen zijn aan dat Woord

om de ene heilsgeschiedenis die in Christus haar vervulling vindt, duidelijk te maken.

7. De Bijbel spreekt daarom als Heilige Schrift over Christus en verkondigt Hem als degene die het lijden moet doorstaan om in zijn glorie binnen te gaan (v. 26). Niet alleen één gedeelte, maar alle Schriften spreken over Hem. Zijn dood en verrijzenis zijn zonder deze (Schriften) onbegrijpelijk. Daarom onderstreept een van de oudste geloofsbelijdenissen dat Christus “gestorven is voor onze zonden, volgens de Schriften, en dat Hij begraven is, en dat Hij is opgestaan op de derde dag, volgens de Schriften, en dat Hij verschenen is aan Kefas” (1 Kor. 15, 3-5). Aangezien de Schriften over Christus spreken, maken zij het (ons) mogelijk te geloven dat zijn dood en verrijzenis niet behoren tot de mythologie, maar tot de geschiedenis en centraal staan in het geloof van zijn leerlingen.

De band tussen de Heilige Schrift en het geloof van de gelovigen is diep. Het geloof komt voort uit het luisteren en het luisteren is gebaseerd op het woord van Christus (vgl. Rom. 10, 17), daarom betekent de uitnodiging die eruit voortvloeit, voor de gelovigen de noodzaak en het belang om te luisteren naar het Woord van de Heer, hetzij bij het liturgisch handelen, hetzij in het persoonlijke gebed en de persoonlijke overweging.

8. De “reis” van de Verrezene met de leerlingen van Emmaus wordt afgesloten met het avondmaal. De mysterieuze Reiziger neemt het dringende verzoek aan dat de twee tot Hem richten: “Blijf bij ons, want het wordt al avond en de dag loopt ten einde” (Luc. 24, 29). Zij gaan aan tafel, Jezus neemt het brood, spreekt de zegen uit, breekt het en biedt het hun aan. Op dat ogenblik gaan hun ogen open en herkennen zij Hem (vgl. v. 31).

Wij begrijpen uit deze scene hoe onlosmakelijk de relatie tussen de Heilige Schrift en de eucharistie is. Het Tweede Vaticaans Concilie leert: “De Kerk heeft de goddelijke geschriften steeds zo vereerd als ook het lichaam van de Heer zelf. Want voortdurend voedt zij zich, vooral in de heilige liturgie, met brood des levens aan de de tafel ofwel die van het woord van God ofwel die van het lichaam van Christus en biedt dit aan de gelovigen aan” (*Dei Verbum*, 21).

De voortdurende omgang met de Heilige Schrift en de viering van de

eucharistie maken het mogelijk ons te (h)erkennen als personen die bij elkaar horen. Als christenen zijn wij één volk dat in de geschiedenis op weg is, (ge)sterk(t) door de tegenwoordigheid van de Heer te midden van ons, die tot ons spreekt en ons voedt. De dag die wordt gewijd aan de Bijbel, wil niet “een keer per jaar” zijn, maar een keer voor heel het jaar, omdat wij er dringend behoefte aan hebben vertrouwd en intiem te worden met de Heilige Schrift en de Verrezenen, die niet ophoudt het Woord en het Brood te breken in de gemeenschap van de gelovigen. Daarom hebben wij het nodig een voortdurende vertrouwelijkheid/vertrouwdheid met de Heilige Schrift te krijgen, anders blijft ons hart kil en blijven onze ogen gesloten, getroffen als wij zijn door ontelbare vormen van blindheid.

Heilige Schrift en sacramenten zijn niet van elkaar te scheiden. Wanneer de sacramenten worden ingeleid en verhelderd door het Woord, tonen zij zich duidelijker als het doel van een route waar Christus zelf de geest en het hart ontvankelijk maakt om zijn heilzaam handelen te herkennen. In deze context is het noodzakelijk het onderricht niet te vergeten dat uit het boek Apocalyps komt. Hier wordt geleerd dat de Heer voor de deur staat en klopt. Als iemand zijn stem hoort en voor Hem opendoet, komt Hij binnen om samen maaltijd te houden (vgl. 3, 20). Jezus Christus klopt aan onze deur door de Heilige Schrift; als wij luisteren en de deur van geest en hart openen, dan treedt Hij in ons leven binnen en blijft Hij bij ons.

9. In de Tweede Brief aan Timoteüs, die op de een of andere wijze zijn geestelijk testament vormt, beveelt de heilige Paulus zijn trouwe medewerker aan om altijd de Heilige Schrift te lezen. De apostel is ervan overtuigd dat “heel de door God geïnspireerde Heilige Schrift ook dient om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden” (vgl. 3, 16). Deze aanbeveling van Paulus aan Timoteüs is fundamenteel voor hoe de constitutie van het Concilie *Dei Verbum* het grote thema van de inspiratie van de Heilige Schrift behandelt, waarbij vooral het *heilzame doel*, de *geestelijke dimensie* en het *principe van de incarnatie* voor de Heilige Schrift benadrukt worden.

Verwijzend naar de aanbeveling van Paulus aan Timoteüs onderstreept *Dei Verbum* dat “de boeken van de Schrift de waarheid die God omwille van ons heil in de heilige geschriften heeft willen doen optekenen, onwankelbaar, trouw en zonder dwaling leren” (nr. 11). Aangezien deze met het oog op het heil door het geloof in Christus (2 Tim. 3, 15) onderrichten, zijn de daarin

vervatte waarheden nuttig voor ons heil. De Bijbel is niet een verzameling van geschiedenisboeken, noch van kronieken, maar is volledig gericht op het algehele heil van de persoon. De onloochenbare historische verworteling van de in de heilige tekst vervatte boeken mag dit oorspronkelijk doel niet doen vergeten: ons heil. Alles is gericht op dit doel, dat geschreven staat in de natuur zelf van de Bijbel, die is samengesteld als heilsgeschiedenis waarin God spreekt en handelt om alle mensen tegemoet te gaan en hen te redden van het kwaad en de dood.

Om dit heilzame doel te bereiken verandert de Heilige Schrift onder de werking van de Heilige Geest het woord van de mensen dat op menselijke wijze is geschreven, in Gods Woord (vgl. *Dei Verbum*, 12). De rol van de Heilige Geest in de Heilige Schrift is fundamenteel. Zonder zijn werking zou altijd het gevaar op de loer liggen om alleen maar in de geschreven tekst opgesloten te blijven en zo een fundamentalistische interpretatie gemakkelijk maken, en hiervan moeten wij ons verre houden om het geïnspireerde, dynamische en geestelijke karakter dat de heilige tekst bezit, niet te verraden. Zoals de apostel in herinnering brengt, “doodt de letter, maar maakt de Geest levend” (2 Kor. 3, 6). De Heilige Geest verandert derhalve de Heilige Schrift in het levende Woord Gods, geleefd en doorgegeven in het geloof van zijn heilig volk.

10. De werking van de Heilige Geest betreft niet alleen de vorming van de Heilige Schrift, maar Hij is ook werkzaam in hen die luisteren naar Gods Woord. Belangrijk is de stelling van de concilievaders volgens welke de Heilige Schrift “in dezelfde Geest moet worden gelezen en verklaard waarin zij is geschreven” (*Dei Verbum*, 12). Met Jezus Christus bereikt de openbaring van God haar vervulling en volheid; en toch zet de Heilige Geest zijn werking voort. Het zou immers een reductie zijn de werking van de Heilige Geest alleen maar te beperken tot de goddelijk geïnspireerde natuur van de Heilige Schrift en haar verschillende auteurs. Daarom is het noodzakelijk vertrouwen te hebben in de werking van de Heilige Geest, die een bijzondere vorm van inspiratie blijft verwezenlijken, wanneer de Kerk de Heilige Schrift onderricht, wanneer het leergezag haar authentiek interpreteert (vgl. *ibid.*, 10) en wanneer iedere gelovige van haar de norm van zijn eigen geestelijke leven maakt. In deze zin kunnen wij de woorden begrijpen van Jezus aan de leerlingen die zeggen de betekenis van zijn parabellen te hebben begrepen: “Iedere schriftgeleerde die onderwezen is in het Rijk der hemelen, is gelijk

aan een huisvader die uit zijn schat nieuw en oud te voorschijn haalt” (Mat. 13, 52).

11. Ten slotte preciseert *Dei Verbum* dat “de woorden van God, uitgedrukt in de talen van de mensen, aan menselijk spreken gelijk zijn geworden, zoals eenmaal het Woord van de eeuwige Vader, door het zwakke vlees van de mensheid aan te nemen, aan de mensen gelijk is geworden” (nr. 13). We kunnen zeggen dat de menswording van het Woord van God vorm en zin geeft aan de relatie tussen Gods Woord en de menselijke taal, met al haar historische en culturele bepaaldheden. Deze gebeurtenis geeft vorm aan de Traditie, die ook Gods Woord is (vgl. *Ibid.*, 9). Vaak loopt men gevaar de Heilige Schrift en de Traditie van elkaar te scheiden zonder te begrijpen dat ze samen de ene bron van de openbaring zijn. Het geschreven karakter van de eerste doet niets af aan het feit dat zij ten volle levend woord is; op dezelfde manier bezit de levende Traditie van de Kerk, die het onophoudelijk doorgeeft in de loop der eeuwen van generatie op generatie, dat heilige boek “als haar hoogste geloofsregel” (*ibid.* 21). Anderzijds is Gods Woord alvorens een geschreven tekst te worden mondeling doorgegeven en levend gehouden door het geloof van een volk dat het erkende als zijn geschiedenis en principe van identiteit te midden van zoveel andere volken. Het bijbels geloof baseert zich daarom op het levende Woord, niet op een boek.

12. Wanneer de Heilige Schrift in dezelfde Geest wordt gelezen door wie hij geschreven is, blijft hij altijd nieuw. Het Oude Testament is nooit oud, wanneer het eenmaal deel uitmaakt van het Nieuwe, omdat alles wordt veranderd door de ene Geest die het inspireert. Heel de heilige tekst bezit een profetische functie: zij betreft niet de toekomst, maar het heden van wie zich voedt met dit Woord. Jezus zelf bevestigt dit aan het begin van zijn dienstwerk: “Het Schriftwoord dat gij zojuist gehoord hebt, is thans in vervulling gegaan” (Luc. 4, 21). Wie zich iedere dag voedt met Gods Woord, wordt, zoals Jezus, tijdgenoot van de mensen die hij ontmoet; hij wordt niet ertoe verleid om te vervallen in een onvruchtbare nostalgie naar het verleden, noch weg te dromen in fletse toekomstutopieën.

De Heilige Schrift oefent haar profetische werking vooral uit in wie naar haar luistert. Zij brengt zoet en bitter voort. De woorden van de profeet Ezechiël schieten te binnen, wanneer hij, uitgenodigd door de Heer om de boekrol op te eten, zegt: “Ze smaakte me zo zoet als honing” (3, 3). Ook de

evangelist Johannes beleeft op het eiland Patmos opnieuw dezelfde ervaring als Ezechiël bij het eten van het boek, maar hij voegt er iets specifiekers aan toe: “En het smaakte in mijn mond zoet als honing, maar toen ik het had doorgeslikt, vulde bitterheid mijn lijf” (Apok. 10, 10).

De zoetheid van Gods Woord zet ons ertoe aan allen die wij ontmoeten in ons leven, deelgenoot hiervan te maken om de zekerheid van de hoop die het bevat, tot uitdrukking te brengen (vgl. 1 Petr. 3, 15-16). De bitterheid komt, op haar beurt, vaak bij het vaststellen hoe moeilijk het voor ons is het Woord consequent te beleven of bij het aan den lijve ondervinden dat het wordt afgewezen, omdat het niet als waardevol wordt beschouwd om het leven zin te geven. Daarom is het noodzakelijk om nooit aan Gods Woord gewend te raken, maar om zich ermee te voeden om zo onze relatie met God en onze broeders en zusters te ontdekken en ten diepste te beleven.

13. Een verdere uitdaging die van de Heilige Schrift komt, betreft de naastenliefde. Gods Woord herinnert voortdurend aan de barmhartige liefde van de Vader, die zijn kinderen vraagt om in liefde te leven. Het leven van Jezus is de volledige en volmaakte uitdrukking van deze goddelijke liefde, die niets voor zichzelf houdt, maar zichzelf aan allen aanbiedt zonder reserves. In de parabel van de arme Lazarus vinden wij een kostbare aanwijzing. Wanneer Lazarus en de rijke sterven, vraagt de laatste, wanneer hij de arme in de schoot van Abraham ziet, dat die naar zijn broers wordt gezonden om hen te waarschuwen de liefde voor de naaste te beleven, om te vermijden dat ook zij dezelfde kwellingen als hij ondergaan. Het antwoord van Abraham is bijtend: “Zij hebben Mozes en de profeten, laten ze naar hen luisteren” (Luc. 16, 29). Naar de Heilige Schrift luisteren om de barmhartigheid in praktijk te brengen: dat is de grote uitdaging die aan ons leven wordt gesteld. Gods Woord is in staat onze ogen te openen om het ons mogelijk te maken uit het individualisme te komen dat leidt tot verstikking en onvruchtbaarheid, terwijl het de weg van samen delen en solidariteit wijd opent.

14. Een van de meest veelbetekenende episodes in de verhouding tussen Jezus en zijn leerlingen is het verhaal van de gedaanteverandering. Jezus gaat met Petrus, Jacobus en Johannes de berg op om te bidden. De evangelisten vertellen dat, terwijl het gezicht en de kleren van Jezus schitterden, twee mannen met Hem spraken: Mozes en Elia, die respectievelijk de Wet en de profeten verpersoonlijken, dat wil zeggen de Heilige Schrift. De reactie van

Petrus bij het zien daarvan is er een van blijde verwondering: “Meester, het is goed dat wij hier zijn. Laten we drie tenten bouwen: een voor U, een voor Mozes, en een voor Elia” (Luc. 9, 33). Op dat ogenblik bedekt hen een wolk met haar schaduw en de leerlingen worden door vrees bevangen.

De gedaanteverandering herinnert aan het Loofhuttenfeest, toen Ezra en Nehemia na de terugkeer uit de ballingschap de heilige tekst voorlazen aan het volk. Tegelijkertijd loopt zij vooruit op de heerlijkheid van Jezus ter voorbereiding op de aanstoot van het lijden, die goddelijke heerlijkheid wordt ook opgeroepen door de wolk die de leerlingen omgeeft, symbool van de tegenwoordigheid van de Heer. Een soortgelijke gedaanteverandering ondergaat de Heilige Schrift die boven zichzelf uitstijgt, wanneer zij het leven van de gelovigen voedt. Zoals *Verbum Domini* in herinnering brengt: “Bij de afweging van de verschillende betekenissen van de Schrift, is het dus van het grootste belang *de overgang van letter naar geest* te begrijpen. Het betreft geen automatische en spontane overgang; er is veeleer een transcendentie van de letter nodig” (nr. 38).

15. Op de weg van het opnemen van Gods Woord begeleidt ons de Moeder van de Heer; zij wordt zalig genoemd, omdat zij heeft geloofd in hetgeen de Heer haar had gezegd (vgl. Luc. 1, 45). De zaligspreking van Maria gaat vooraf aan alle zaligsprekingen die door Jezus worden uitgesproken voor de armen, de bedroefden, de zachtmoedigen, de vredestichters en degenen die worden vervolgd, omdat het een noodzakelijke voorwaarde is voor welke andere zaligspreking dan ook. Geen enkele arme is zalig, omdat hij arm is; hij wordt het, als hij, evenals Maria, gelooft in de vervulling van Gods Woord. Een grote leerling en meester van de Heilige Schrift, de heilige Augustinus, herinnert ons hieraan: “Iemand te midden van de menigte, in het bijzonder gegrepen door enthousiasme, riep uit: ‘Zalig de schoot die U heeft gedragen’. En Hij: ‘Zalig veeleer zij die luisteren naar het woord van God en het bewaren’. Het is alsof Hij zegt: ook mijn moeder, die u zalig noemt, is nu juist zalig, omdat zij Gods Woord bewaart, niet omdat het Woord in haar vlees is geworden en onder ons woonde, maar omdat zij het Woord zelf van God bewaart, waardoor zijzelf is geworden en dat in haar vlees is geworden” (*Over het evangelie van Joh.*, 10, 3).

Moge de zondag die aan het Woord wordt gewijd, in het volk van God de religieuze en volhardende vertrouwdheid met de Heilige Schrift doen

groeien, zoals de gewijde schrijver al in oude tijden leerde: “Het woord is dicht bij u, in uw mond en in uw hart” (Deut. 30, 14).

Gegeven te Rome bij de Sint Jan van Lateranen, 30 september 2019
Liturgische gedachtenis van de heilige Hiëronymus aan het begin van het
jaar van de 1600ste verjaardag van zijn dood
Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Geredigeerd door: Mgr. dr. J.W.M. Liesen

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor Wereldmissiedag 2019

Gedoopt en gezonden: de Kerk van Christus en haar zending in de wereld

20 oktober 2019

Geliefde broeders en zusters,

Voor de maand oktober 2019 heb ik aan heel de Kerk gevraagd in het bijzonder aandacht te besteden aan het missionaire karakter van de Kerk om de honderdste verjaardag te vieren van het promulgeren van de apostolische brief *Maximum illud* van paus Benedictus XV (30 november 1919). De profetische vooruitziende blik van zijn apostolisch voorstel heeft voor mij bevestigd hoe belangrijk het ook vandaag nog is de missionaire inzet van de Kerk te vernieuwen, in evangelische zin haar zending, om het heil van de gestorven Jezus Christus te verkondigen en in de wereld te brengen, opnieuw nader te omschrijven.

De titel van onderhavige boodschap is hetzelfde als het thema van de missiemaand oktober: *Gedoopt en gezonden: de Kerk van Christus en haar zending in de wereld*. Het vieren van deze maand zal ons op de eerste plaats helpen de missionaire zin van onze aansluiting in geloof bij Jezus Christus opnieuw te vinden, een geloof dat wij om niet als geschenk bij het doopsel hebben ontvangen. Ons toebehoren als kinderen aan God is nooit een individuele, maar altijd een kerkelijke daad: uit de gemeenschap met God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest wordt een nieuw leven geboren samen met zoveel andere broeders en zusters. En dit goddelijk leven is niet een product dat verkocht moet worden - wij doen niet aan proselitisme -, maar een rijkdom die geschonken, meegedeeld, verkondigd moet worden: dat is de zin van zending. Om niet hebben wij deze gave ontvangen en om niet delen wij haar samen (vgl. Mat. 10, 8) zonder iemand uit te sluiten. God wil dat alle mensen gered worden door tot de kennis van de waarheid te komen en de ervaring van zijn barmhartigheid dankzij de Kerk, het universele sacrament van het heil (vgl. 1 Tim. 2, 4; Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, dogmatische constitutie *Lumen gentium*, 48).

De Kerk heeft een zending in de wereld: het geloof in Jezus Christus schenkt ons de juiste dimensie van alle dingen door ons de wereld te doen zien met

de ogen en het hart van God; de hoop stelt ons open voor de horizonten van het goddelijk leven, waaraan wij werkelijk deelhebben; de liefde die wij bij voorbaat genieten in de sacramenten en de broederlijke liefde, drijft ons naar de uiteinden der aarde (vgl. Mi. 5, 3; Mat. 28, 19; Hand. 1, 8; Rom. 10, 18). Een Kerk die erop uitgaat naar de uiterste grenzen, vraagt om een voortdurende en permanente missionaire bekering. Hoeveel heiligen, hoeveel vrouwen en mannen van geloof getuigen ervan, tonen ons dat deze onbegrensde opening, dit barmhartig erop uit trekken mogelijk en uitvoerbaar is, gedreven door de liefde en haar intrinsieke logica van gave, offer en belangeloosheid. (vgl. 2 Kor. 5, 14-21)! Laat wie God verkondigt, een man Gods zijn (vgl. apostolische brief *Maximum illud*).

Het is een gebod dat ons direct aangaat: ik ben altijd een zending; jij bent altijd een zending; iedere gedoopte vrouw en man, is een zending. Wie liefheeft, komt in beweging, wordt buiten zichzelf gedreven, wordt aangetrokken en trekt aan, geeft zich aan de ander en knoopt relaties aan die leven voortbrengen. Niemand is nutteloos en onbetekenend voor de liefde van God. Ieder van ons is een zending in de wereld, omdat hij de vrucht is van Gods liefde. Ook al zouden mijn vader en moeder de liefde met leugen, haat en ontrouw verraden, God onttrekt zich nooit aan de gave van het leven door ieder kind van Hem van eeuwigheid af te bestemmen voor zijn goddelijk en eeuwig leven (vgl. Ef. 3-6).

Dit leven wordt ons meegedeeld in het doopsel, dat ons het geloof in Jezus Christus, overwinnaar van zonde en dood, geeft, ons herboren doet worden naar het beeld en de gelijkenis van God en ons invoegt in het lichaam van Christus, dat de Kerk is. In deze zin is het doopsel derhalve werkelijk noodzakelijk voor het heil, omdat het ons garandeert dat wij altijd en overal zonen en dochters zijn, nooit wezen, vreemdelingen of slaven in het huis van de Vader. Wat in een christen sacramentele werkelijkheid is - waarvan de vervulling de eucharistie is -, blijft roeping en bestemming voor iedere man en vrouw in afwachting van bekering en heil. Het doopsel is immers een verwezenlijkte belofte van de goddelijke gave die de mens zoon in de Zoon maakt. Wij zijn kinderen van onze natuurlijke ouders, maar in het doopsel wordt ons het oorspronkelijke vaderschap en het ware moederschap geschonken: wie de Kerk niet als moeder heeft, kan God niet als vader hebben (vgl. de heilige Cyprianus, *De eenheid van de Kerk*, 4).

Zo wortelt in het vaderschap van God en het moederschap van de Kerk onze zending, omdat de zending die door Jezus in het gebod van Pasen tot uitdrukking wordt gebracht, inherent is aan het doopsel: zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend ook Ik u, vervuld van de Heilige Geest tot verzoening van de wereld (vgl. Joh. 20, 19-23; Mat. 28, 16-20). Deze komt een christen toe, opdat het niemand ontbreekt aan de verkondiging van zijn roeping tot aangenomen kind, de zekerheid van zijn persoonlijke waardigheid en de intrinsieke waarde van ieder menselijk leven vanaf de conceptie tot aan de natuurlijke dood. Wanneer het zich verbreidende secularisme het actieve vaderschap van God in onze geschiedenis concreet en cultureel afwijst, verhindert het iedere authentieke universele broederschap, die tot uitdrukking komt in het wederzijds respect voor ieders leven. Zonder de God van Jezus Christus wordt ieder verschil gereduceerd tot een helse dreiging die ieder broederlijk opnemen en iedere vruchtbare eenheid van het menselijk geslacht onmogelijk maakt.

De universele bestemming van het heil, aangeboden door God in Jezus Christus, bracht Benedictus XV ertoe te eisen om iedere nationalistische en etnocentrische begrenzing, iedere vermenging van de verkondiging van het evangelie met koloniale machten, hun economische en militaire belangen te overwinnen. In zijn apostolische brief *Maximum illud* herinnerde de paus eraan dat de goddelijke universaliteit van de zending van de Kerk vereist dat men buiten een exclusivistisch behoren tot het eigen vaderland en de eigen bevolkingsgroep treedt. Het openstellen van de cultuur en de gemeenschap voor de heilzame gemeenschap van Jezus Christus vereist het overwinnen van iedere etnische en kerkelijke onrechtmatige inversie. Ook vandaag blijft de Kerk behoefte hebben aan mannen en vrouwen die krachtens hun doopsel een edelmoedig antwoord geven op de roeping te treden buiten het eigen huis, de eigen familie, het eigen vaderland, de eigen lokale Kerk. Zij worden naar de volkeren gezonden, in de wereld die nog niet door de sacramenten van Jezus Christus en zijn heilige Kerk veranderd is. Door Gods woord te verkondigen, te getuigen van het evangelie en het leven van de Geest te vieren, roepen zij op tot bekering, dopen en bieden zij het christelijk heil aan met respect voor de persoonlijke vrijheid van ieder, in dialoog met de culturen en de godsdiensten van de volken waarnaar zij worden gezonden. De *missio ad gentes*, die voor de Kerk altijd noodzakelijk is, draagt zo op een fundamentele wijze bij aan het permanente proces van de bekering van alle christenen. Het geloof in het Pasen van Jezus, de kerkelijke zending van het

doopsel, het geografisch en cultureel buiten zichzelf en het eigen huis treden, de behoefte aan redding uit de zonde en de bevrijding van het persoonlijke en maatschappelijke kwaad vereisen de zending tot aan de uiterste grenzen van de aarde.

Het providentiële samenvallen met de viering van de bijzondere synode over de Kerken in Amazonië brengt mij ertoe te onderstrepen hoe de zending die ons door Jezus met de gave van zijn Geest is toevertrouwd, voor die gebieden en hun bewoners nog steeds actueel en noodzakelijk is. Een hernieuwd Pinksteren zet de deuren van de Kerk wijd open, opdat geen enkele cultuur in zichzelf blijft opgesloten en geen enkel volk wordt geïsoleerd, maar openstaat voor de universele geloofsgemeenschap. Laat niemand opgesloten blijven in zijn eigen ik, in het op zichzelf betrokken zijn van het behoren tot een eigen bevolkingsgroep en godsdienst. Het Pasen van Jezus verbreekt de enge grenzen van werelden, godsdiensten en culturen en roept hen op te groeien in het respect voor de waardigheid van man en vrouw, naar een steeds vollere bekering toe tot de Waarheid van de verrezen Heer, die het ware leven aan allen schenkt.

Mij schieten, wat dit betreft, de woorden van paus Benedictus XVI te binnen aan het begin van onze ontmoeting met de Latijns-Amerikaanse bisschoppen in Aparecida in Brazilië, woorden die ik hier wil weergeven en die ik tot de mijne wil maken: “Wat heeft het aannemen van het christelijk geloof betekend voor de landen van Latijns-Amerika en de Caraïben? Het heeft daarvoor betekend Christus leren kennen en opnemen, de onbekende God, die hun voorouders zonder het te weten in hun rijke godsdienstige tradities zochten. Christus was de Heiland naar wie zij in stilte verlangden. Het heeft ook betekend met het water van het doopsel het goddelijk leven te hebben ontvangen, dat hen aangenomen kinderen van God heeft gemaakt; bovendien de Heilige Geest te hebben ontvangen, die hun culturen is komen bevruchten door ze te zuiveren en de talrijke kiemen en zaden te ontwikkelen die het Woord in hen had gelegd, door hen zo te richten op de wegen van het evangelie. [...] Het Woord van God werd door in Jezus Christus vlees te worden, ook geschiedenis en cultuur. De utopie opnieuw de precolombiaanse culturen nieuw leven in te blazen door ze te scheiden van Christus en de universele Kerk zou geen progressie, maar regressie zijn. Het zou in werkelijkheid een achteruitgang naar een in het verleden verankerd historisch ogenblik zijn” (*Toespraak bij de inaugurele zitting*, 13 mei 2007:

Insegnamenti III, 1 [2007], 855-856).

Wij vertrouwen aan onze moeder Maria de zending van de Kerk toe. Verenigd met haar Zoon is de Maagd vanaf de menswording in beweging gekomen, heeft zij zich geheel laten betrekken bij de zending van Jezus, een zending die aan de voet van het kruis ook haar eigen zending werd: als Moeder van de Kerk samenwerken aan het in de Geest en in geloof voortbrengen van nieuwe zonen en dochters van God.

Ik zou willen afsluiten met een kort woord over de Pauselijke Missiewerken, die reeds werden gepresenteerd in *Maximum illud* als missionair instrument. De PMW brengen hun dienst aan de kerkelijke universaliteit tot uitdrukking als een wereldwijd net dat de paus ondersteunt in zijn missionaire inzet met het gebed, de ziel van de zending, en de liefde van de over de hele wereld verspreide christenen. Hun aanbod helpt de paus bij de evangelisatie van de particuliere Kerken (Genootschap tot de Verspreiding van het Geloof), bij de vorming van de lokale geestelijkheid (Liefdewerk van de heilige Apostel Petrus), bij de opvoeding tot een missionair bewustzijn van de kinderen van heel de wereld (Genootschap van de Heilige Kindsheid) en bij de missionaire vorming van hert geloof van de christenen (Pauselijke Missiebond). Bij het hernieuwen van mijn steun aan deze Werken wens ik dat de Bijzondere Missiemaand Oktober 2019 bijdraagt aan de vernieuwing van hun missionaire dienst aan mijn ambt.

Aan de mannelijke en vrouwelijke missionarissen en aan allen die op een of andere wijze krachtens hun doopsel deelnemen aan de zending van de Kerk, zend ik van harte mijn zegen.

Uit het Vaticaan, 9 juni 2019
Hoogfeest van Pinksteren
Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers
Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

BOODSCHAP

van paus Franciscus voor de 3de Werelddag van de Armen, 33ste zondag van de Tijd door het Jaar

Nooit wordt de hoop van de behoeftige beschaamd

17 november 2019

1. “Nooit wordt de hoop van de behoeftige beschaamd” (Ps. 9, 19). De woorden van de psalm laten een ongelooflijke actualiteit zien. Zij brengen een diepe waarheid tot uitdrukking die het geloof in het hart van de armsten weet te prenten: de hoop teruggeven die verloren is gegaan ten overstaan van het onrecht, het lijden en de onbestendigheid van het leven.

De psalmist beschrijft de toestand van de arme en de aanmatiging van wie hem onderdrukt (vgl. 10, 1-10). Hij roept het oordeel van God aan, opdat de gerechtigheid wordt hersteld en de ongerechtigheid wordt overwonnen (vgl. 10, 14-15). Het lijkt erop dat in zijn woorden de vraag terugkeert die in de loop van de eeuwen tot in onze dagen steeds weer wordt gesteld: Hoe kan God deze ongelijkheid toelaten? Hoe kan Hij het toestaan dat de arme wordt vernederd zonder tussen beide te komen om hem te helpen? Waarom staat Hij het toe dat wie onderdrukt, een gemakkelijk leven heeft, terwijl zijn gedrag, juist ten opzichte van de arme, veroordeeld zou moeten worden?

Toen deze psalm werd gecomponeerd, beleefde men een grote economische ontwikkeling die, zoals vaak gebeurt, ook een groot gebrek aan maatschappelijk evenwicht teweeg bracht. De onevenredige verdeling bracht talrijke behoeftigen voort, wier toestand nog dramatischer bleek, wanneer die werd vergeleken met de bereikte rijkdom van een kleine groep bevoorrechten. Wanneer de gewijde schrijver deze toestand in oenschouw neemt, schildert hij een even realistisch als waarachtig beeld.

Het was de tijd dat arrogante mensen zonder enig benul van God jaagden op de armen om zich meester te maken van zelfs het weinige dat zij hadden en ze tot slavernij te brengen. Dat is vandaag niet veel anders. De economische crisis heeft grote groepen mensen er niet van weerhouden zich te verrijken, wat des te abnormaler blijkt, naarmate we in de straten van onze steden het buitengewoon aantal armen zien, die het aan het noodzakelijke ontbreekt en die soms onderdrukt en uitgebuit worden. Dit doet denken aan de woorden van de Apocalyps: “Gij zegt: Ik ben rijk, want ik heb mij verrijkt en heb aan

niets gebrek - en beseft niet dat gij meer dan allen ellendig zijt en erbarmelijk, een blinde en naakte bedelaar” (Apok. 3, 17). De eeuwen gaan voorbij, maar de toestand van rijk en arm blijft onveranderd, alsof de ervaring van de geschiedenis ons niets heeft geleerd. De woorden van de psalm betreffen dus niet het verleden, maar onze huidige positie ten opzichte van het oordeel van God.

2. Ook vandaag moeten wij veel vormen van nieuwe slavernij opsommen waaraan miljoenen mannen, vrouwen, jongeren en kinderen worden onderworpen.

Wij komen iedere dag gezinnen tegen die gedwongen worden hun land te verlaten om elders een bestaan te zoeken; wezen die hun ouders hebben verloren of op gewelddadige wijze van hen zijn gescheiden om bruto te worden uitgebuit; jongeren die op zoek zijn naar vervulling in een beroep en die door een kortzichtige economische politiek toegang tot werk wordt belet; slachtoffers van zeer veel vormen van geweld, van prostitutie tot drugs, die innerlijk worden vernederd. Hoe kunnen wij bovendien de miljoenen immigranten vergeten, die het slachtoffer zijn van zoveel verborgen belangen en vaak voor politiek gebruik worden geïnstrumentaliseerd en aan wie solidariteit en gelijkheid worden ontzegd? En zoveel daklozen en gemarginaliseerden, die in de straten van onze steden rondzwerven?

Hoe vaak zien wij de armen op de afvalstortplaatsen de resten van wat wordt weggegooid en van overvloed verzamelen om iets te vinden waarmee ze zich kunnen voeden of kleden! Zelf deel geworden van een menselijke stortplaats, worden ze behandeld als vuil, zonder dat al degenen die aan dit schandaal medeplichtig zijn, zich schuldig voelen. Omdat zij vaak worden beschouwd als de parasieten van de maatschappij, vergeeft men de armen zelfs hun armoede niet. Het oordeel ligt altijd op de loer. Ze kunnen het zich niet veroorloven schuchter of moedeloos te zijn, ze worden gezien als bedreigend of onbekwaam, alleen omdat ze arm zijn.

Als een drama in een drama is het hun niet toegestaan het einde van de tunnel van de ellende te zien. Het is zelfs zover gekomen dat men een vijandig systeem heeft opgezet om zich zo ook in de straten, de laatste plaatsen die hen opnemen, van hun aanwezigheid te ontdoen. Zij zwerven van de ene naar de andere kant van de stad in de hoop werk, een huis, genegenheid te vinden...

Iedere eventuele geboden mogelijkheid geeft een sprankje hoop; echter, waar minstens sprake zou moeten zijn van gerechtigheid, gaat men vaak tegen hen tekeer met het geweld van machtsmisbruik. Ze worden gedwongen eindeloze uren onder een brandende zon te werken om de vruchten van het seizoen te oogsten maar worden met een hongerloon afgescheept; ze hebben geen zekerheid betreffende werk, noch menswaardige omstandigheden die het mogelijk maken zich aan anderen gelijkwaardig te voelen. Er bestaat voor hen geen uitkering, vergoeding, zelfs geen gelegenheid om ziek te worden.

De psalmist beschrijft met wreed realisme de houding van de rijken die de armen plunderen: “Hij aast op buit zoals een leeuw vanuit zijn hol, hij zoekt de weerloze te overvallen, hij jaagt de zwakken op en vangt ze in zijn net” (10, 9). Het is alsof het in hun geval een drijfjacht betreft, waarbij jacht wordt gemaakt op de armen en zij gevangen worden genomen en tot slaaf worden gemaakt. In een dergelijke toestand sluit het hart van velen zich en krijgt het verlangen onzichtbaar te worden de overhand. Kortom, wij erkennen dat er een menigte armen is die vaak het onderwerp van loze woorden zijn en met afkeer worden verdragen. Zo worden zij als het ware onzichtbaar en hun stem heeft geen kracht meer, noch gewicht in de maatschappij. Het zijn mannen en vrouwen die steeds meer vreemdeling zijn tussen onze huizen en randfiguren in onze wijken.

3. De context die de psalmist beschrijft, krijgt een kleur van droefenis door de ongerechtigheid, het lijden en de bitterheid die de armen treft. Desondanks biedt hij een mooie definitie van de arme. Hij is degene die “vertrouwt op de Heer” (vgl. 11), omdat hij de zekerheid heeft dat hij nooit in de steek wordt gelaten. De arme is in de Heilige Schrift een mens van vertrouwen! De gewijde schrijver geeft ook de reden van een dergelijk vertrouwen: hij “kent zijn Heer” (vgl. Ibid.) en in de taal van de Bijbel wijst dit “kennen” op een persoonlijke relatie van genegenheid en liefde.

Deze onverwachte, maar waarlijk indrukwekkende beschrijving, drukt echter slechts de grootheid van God uit, wanneer Hij zich tegenover een arme bevindt. Zijn scheppende kracht gaat boven iedere menselijke verwachting uit en wordt concreet in de “herinnering” die Hij heeft aan iedere persoon (vgl. v. 13). Juist dit vertrouwen op de Heer, deze zekerheid niet in de steek te worden gelaten, verwijst naar de hoop. De arme weet dat God hem niet in de steek kan laten; daarom leeft hij altijd in tegenwoordigheid van de God die

zich hem herinnert. Zijn hulp strekt zich verder uit dan de huidige toestand van lijden om een weg van bevrijding aan te geven die het hart verandert, omdat God hem ten diepste steunt.

4. De beschrijving van Gods handelen ten gunste van de armen is een voortdurend refrein in de Heilige Schrift. Hij is degene die "luistert", "ingrijpt", "beschermt", "verdedigt", "loskoopt", "redt"... Kortom, een arme zal nooit een onverschillige of stilzwijgende God ten opzichte van zijn gebed vinden. God is degene die recht doet en niet vergeet (vgl. Ps. 40, 18; 70, 6); wat meer is, Hij is voor hem een toevlucht en Hij verzuimt niet hem te hulp te komen (vgl. Ps. 10, 14).

Men kan nog zoveel muren bouwen en deuren blokkeren om de illusie te hebben zich met eigen rijkdom veilig te voelen ten koste van degenen die worden buitengesloten. Dat zal niet altijd zo zijn. De "dag des Heren", zoals beschreven door de profeten (vgl. Am. 5, 18; Jes. 2-5; Joël 1-3), zal de tussen landen aangebrachte grenzen neerhalen en de aanmatiging van weinigen vervangen door de solidariteit van zeer velen. De toestand van marginalisering, waarin miljoenen mensen worden gekweld, zal niet veel langer kunnen duren. Hun kreet wordt luider en omvat heel de aarde. Zoals don Primo Mazzolari schreef: "De arme is een voortdurend protest tegen onze ongerechtigheid; de arme is een kruitvat. Als je dat aansteekt, ontploft de wereld."

5. Het is nooit mogelijk de dringende oproep die de Heilige Schrift namens de armen doet, te omzeilen. Waar men ook kijkt, het Woord van God wijst erop dat armen het noodzakelijke om te leven niet hebben omdat ze afhankelijk zijn van anderen. Zij zijn de onderdrukte, de nederige, degene die uitgestrekt ter aarde ligt. Toch had Jezus ten opzichte van deze ontelbare schare van behoeftigen geen angst om zich met ieder van hen te vereenzelvigen: "Al wat gij gedaan hebt voor een van deze geringsten van mijn broeders, hebt gij voor Mij gedaan" (Mat. 25, 40).

Voor deze vereenzelviging vluchten, staat gelijk aan het evangelie mystificeren en de openbaring verdunnen. De God die Jezus heeft willen openbaren is deze: een edelmoedige, barmhartige Vader, onuitputtelijk in zijn goedheid en genade, die vooral aan degenen die teleurgesteld en zonder toekomst zijn, hoop geeft.

Hoe zouden wij hier niet naar voren kunnen brengen dat de zaligsprekingen, waarmee Jezus de prediking van het Rijk God is begonnen, openen met deze uitdrukking: “Zalig gij die arm zijt” (Luc. 6, 20)? De betekenis van deze paradoxale verkondiging is dat het Rijk van God nu juist de armen toebehoort, omdat zij in staat zijn om dit te ontvangen. Hoeveel armen komen wij iedere dag tegen! Soms lijkt het wel dat het voorbijgaan van de tijd en de verworvenheden van de beschaving hun aantal eerder doet toenemen dan verminderen. De eeuwen gaan voorbij en deze zaligspreking uit het evangelie blijkt steeds paradoxaler; de armen zijn steeds armer en vandaag zijn zij nog weer armer. En toch wil Jezus die zijn Rijk is begonnen en de armen in het middelpunt heeft geplaatst, ons juist dit zeggen: Hij is het begonnen, maar heeft ons, zijn leerlingen, de taak toevertrouwd het voort te zetten met de verantwoordelijkheid de armen hoop te geven. Het is vooral in een tijd zoals de onze nodig de hoop nieuw leven in te blazen en het vertrouwen te herstellen. Het is een verantwoordelijkheid die de christelijke gemeenschap niet mag onderschatten. Het gaat om de geloofwaardigheid van onze boodschap en het getuigenis van de christenen.

6. In de nabijheid van de armen ontdekt de Kerk dat zij een volk is dat, verspreid over zoveel naties, de roeping heeft ervoor te zorgen dat niemand zich een vreemdeling of buitengesloten voelt, omdat zij allen betreft bij een gemeenschappelijke weg van heil. De toestand van de armen verplicht ertoe geen enkele afstand te nemen van het Lichaam van de Heer, die in hen lijdt. Wij zijn veeleer geroepen om zijn vlees aan te raken om ons persoonlijk in te zetten voor een dienst die authentieke evangelisatie is. Een ook maatschappelijke ondersteuning van de armen staat niet buiten de verkondiging van het evangelie, integendeel, zij maakt het realisme van het christelijk geloof en de historische geldigheid ervan duidelijk. De liefde die het geloof in Jezus tot leven brengt, staat het zijn leerlingen niet toe zich op te sluiten in een verstikkend individualisme, in besloten groepjes van geestelijke intimiteit, zonder enige invloed op het maatschappelijk leven (vgl. apost. exhort. Evangelii gaudium 183).

Onlangs hebben wij de dood betreurd van een grote apostel van de armen, Jean Vanier, die met zijn toewijding nieuwe wegen opende om solidair te zijn met gemarginaliseerde mensen. Jean Vanier ontving van God de gave om heel zijn leven te wijden aan broeders en zusters met een zware handicap, die door de maatschappij vaak worden buiten gesloten. Hij is een “heilige”

geweest “van de deur naast” ons; met zijn enthousiasme heeft hij zeer veel jonge mensen, mannen en vrouwen, om heen zich weten te verzamelen die met hun dagelijkse inzet liefde hebben geschonken en de glimlach hebben teruggegeven aan zoveel zwakke en broze mensen door hun een ware “ark” van heil te bieden tegen marginalisering en eenzaamheid. Dit getuigenis heeft het leven van zeer veel mensen veranderd en heeft de wereld geholpen om met andere ogen te kijken naar de meest broze en zwakke mensen. De kreet van de armen is gehoord en heeft een onwankelbare hoop voortgebracht door zichtbare en tastbare tekenen van concrete liefde te scheppen die wij tot op vandaag zelf kunnen waarnemen.¹⁰

7. “De keuze voor de laatsten, voor hen die de maatschappij afzondert en wegwerpt” (ibid. 195) is een prioritaire keuze die de leerlingen van Christus geroepen zijn na te streven om geen verraad te plegen aan de geloofwaardigheid van de Kerk en daadwerkelijke hoop te geven aan zoveel weerloze mensen. De christelijke naastenliefde vindt in hen haar controle, omdat wie met de liefde van Christus meelijdt met wie lijden, kracht ontvangt en energie schenkt voor de verkondiging van het evangelie.

De inzet van de christenen bestaat ter gelegenheid van deze Werelddag en vooral in het leven van alledag niet alleen uit initiatieven van bijstand. Deze, hoe prijzenswaardig en noodzakelijk ook, zouden erop gericht moeten zijn de volle aandacht die we aan iedereen die in nood verkeert verschuldigd zijn, te laten toenemen. Deze aandacht van liefde is het begin van een ware zorg” (ibid. 199) voor de armen bij het zoeken naar hun ware welzijn. Het is niet gemakkelijk getuigen te zijn van de christelijke hoop in de context van een wegwerpcultuur van consumeren, die altijd gericht is op de toename van oppervlakkig en vluchtig welzijn. Er is een verandering van mentaliteit noodzakelijk om het wezenlijke opnieuw te ontdekken en vorm en doeltreffendheid te geven aan het Rijk Gods.

De hoop wordt ook meegedeeld door de troost, niet door de armen slechts met kortdurend enthousiasme te begeleiden, maar met blijvende inzet. De armen krijgen geen werkelijke hoop, wanneer zij zien dat wij ervoor beloofd

---

¹⁰ Jean Vanier overleed in 2019. In 2020 werd bekend dat hij zich schuldig had gemaakt aan seksueel misbruik van vrouwen. De Ark-beweging bracht dit zelf naar buiten na onafhankelijk onderzoek waartoe de beweging opdracht had gegeven. (Voetnoot redactie Analecta)

worden hun een beetje van onze tijd te hebben geschonken, maar wanneer zij in ons offer een daad van belangeloze liefde, die geen vergoeding zoekt, herkennen.

8. Ik vraag de zeer vele vrijwilligers, die vaak de verdienste hebben als eersten het belang van deze aandacht voor de armen, te hebben aangevoeld, te groeien in hun toewijding. Geliefde broeders en zusters, ik spoor u aan om bij iedere arme die u ontmoet, te zoeken waaraan hij werkelijk behoefte heeft; om niet bij de eerste materiële nood te blijven stilstaan, maar de goedheid te ontdekken die zich in hun hart verbergt door aandacht te krijgen voor hun cultuur en de wijzen waarop zij zich uitdrukken, om een ware broederlijke dialoog te beginnen. Laten wij het onderscheid ter zijde schuiven dat uit ideologische of politieke ideeën voortkomt, laten wij de blik richten op het wezenlijke dat geen overvloed aan woorden nodig heeft, maar een blik van liefde en een uitgestoken hand. Vergeet nooit dat “de ergste discriminatie waaronder de armen lijden, het gebrek aan geestelijke aandacht is” (ibid. 200).

De armen hebben vóór alles behoefte aan God, aan zijn liefde, die zichtbaar is gemaakt door heilige personen, die naast hen leven, die in de eenvoud van hun leven de kracht van de christelijke liefde tot uitdrukking brengen en naar voren doen komen. God bedient zich van zeer veel wegen en eindeloze instrumenten om het hart van mensen te bereiken. Zeker, de armen benaderen ons ook omdat wij voedsel onder hen verdelen, maar waaraan zij werkelijk behoefte hebben, gaat verder dan een bord warm eten of het broodje dat wij hun aanbieden. De armen hebben behoefte aan onze handen om weer te worden opgericht, aan ons hart om opnieuw de warmte van de genegenheid, van onze aanwezigheid te voelen, om de eenzaamheid te overwinnen. Zij hebben eenvoudigweg behoefte aan liefde.

9. Soms is weinig voldoende om weer hoop te geven: het is voldoende stil te blijven staan, te glimlachen, te luisteren. Laten wij voor een dag de statistieken laten voor wat ze zijn; de armen zijn geen getallen waarop men zich kan beroepen om zich te beroemen op werken en projecten. De armen zijn personen die men tegemoet gaat: het zijn jongeren en ouderen die alleen zijn en thuis uitgenodigd moeten worden om de maaltijd te delen; mannen, vrouwen en kinderen die wachten op een vriendschappelijk woord. De armen redden ons, omdat zij het ons mogelijk maken het gelaat van

Jezus Christus te ontmoeten.

In de ogen van de wereld lijkt het onzinnig te denken dat armoede en behoefte een reddende kracht kunnen hebben; en toch is het dat wat de Apostel leert, wanneer hij zegt: “Naar menselijke maatstaf waren er niet velen geleerd, niet velen machtig, niet velen van hoge afkomst. Nee, wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren, om de wijzen te beschamen; wat voor de wereld zwak is, heeft God uitverkoren, om het sterke te beschamen; wat voor de wereld van geringe afkomst is en onbeduidend, heeft God uitverkoren; wat niets is om teniet te doen wat iets is, opdat tegenover God geen mens zou roemen op zichzelf” (1 Kor. 1, 26-29). Met menselijke ogen slaagt men er niet in deze heilzame kracht te zien; met de ogen van het geloof ziet men haar integendeel aan het werk en ervaart men haar persoonlijk. In het hart van het Volk van God op weg klopt deze heilzame kracht die niemand uitsluit en allen betreft bij een werkelijke pelgrimstocht van bekering om de armen te erkennen en lief te hebben.

10. De Heer laat wie Hem zoekt en allen die Hem aanroepen, niet in de steek; “hun noodkreten vergeet Hij niet” (Ps. 9, 13), omdat zijn oren letten op hun stem. De hoop van de arme tart de verschillende omstandigheden van de dood, omdat hij weet dat hij in het bijzonder door God wordt bemind en het zo wint van lijden en uitsluiting. Zijn toestand van armoede ontnemt hem niet de waardigheid die hij van de Schepper heeft gekregen; hij leeft in de zekerheid dat deze hem volledig zal worden teruggegeven door God zelf, die niet onverschillig staat tegenover het lot van zijn zwakste kinderen, integendeel, hun zorgen en verdriet ziet en hen in zijn armen neemt en hun kracht en moed geeft (vgl. Ps. 10, 14). De hoop van de arme krijgt een sterke zekerheid dat hij door de Heer wordt opgenomen, in Hem de ware gerechtigheid vindt, dat hij gesterkt wordt in zijn hart om te blijven liefhebben (vgl. Ps. 10, 17).

De voorwaarde die aan de leerlingen van de Heer Jezus wordt gesteld om consequente verkondigers van het evangelie te zijn, is tastbare tekenen van hoop te zaaien. Ik vraag alle christelijke gemeenschappen en allen die de behoefte voelen de armen hoop en troost te brengen, zich in te zetten, opdat deze Wereld in zeer velen de wil kan versterken om daadwerkelijk eraan mee te werken dat niemand zich verstoken voelt van nabijheid en solidariteit. Mogen ons de woorden begeleiden van de profeet die een andere toekomst

verkondigt: “Maar voor u die mijn naam vreest, gaat dan de zon van de gerechtigheid op” (Mal. 3, 20).

Uit het Vaticaan, 13 juni 2019
Franciscus

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Copyright: Liberia Editrice Vaticana/SRKK

MGR. VAN DEN HENDE NEEMT DEEL AAN DE KERKTOP IN ROME OVER SEKSUEEL MISBRUIK

18 februari 2019

Vanuit Nederland neemt Mgr. Van den Hende als voorzitter van de Nederlandse bisschoppenconferentie deel aan de ontmoeting die van 21 tot en met 24 februari plaatsvindt in Rome. Tijdens de bijeenkomst zal worden gesproken over seksueel misbruik in de wereldwijde Kerk. In plenaire sessies en kleinere groepen wordt gesproken over drie thema's: verantwoordelijkheid nemen, verantwoording afleggen en transparantie betrachten.

Mgr. Van den Hende: "In Nederland zijn bisschoppen en religieuzen zich ten volle bewust van de ernst van het misbruik van minderjarigen door mensen van de Kerk. In gezamenlijkheid werd destijds gekozen voor onafhankelijk onderzoek en een onafhankelijke procedure teneinde te komen tot erkenning en genoegdoening aan slachtoffers en ook hulpverlening. Elders in de wereld zie je niet vaak een dergelijke samenwerking en gezamenlijke aanpak."

Een aanbeveling van Deetman was om de ervaringen van de R.-K. Kerk met de aanpak en preventie te delen met andere sectoren in de samenleving. De ervaringen zijn ook gedeeld binnen de R.-K. Kerk. Zo werd de Engelse vertaling van het Eindrapport van het Meldpunt Seksueel Misbruik RKK onder de aandacht gebracht van onder meer de Congregatie voor de Geloofsleer.

Voorafgaand aan de bijeenkomst vroeg de organisatie van de conferentie de deelnemende bisschoppen om slachtoffers van seksueel misbruik door medewerkers van de Kerk te ontmoeten.

Mgr. Van den Hende: "Als bisschop heb ik meerdere keren slachtoffers van seksueel misbruik ontmoet en gesproken. Soms ging het om mensen die geen procedure wilden, maar wel hun verhaal wilden doen. De meeste keren waren het ontmoetingen als onderdeel van de zittingen van de Klachtencommissie van het Meldpunt. Ook in het kader van de zogeheten Contactgroep, was er in bepaalde gevallen direct contact met slachtoffers, omdat hun gestarte procedure te maken had met stagnatie. Deze ontmoetingen waren steeds opnieuw een confrontatie. Als bisschop treed je op namens de gemeenschap van de Kerk. Veelal waren de aangeklaagden reeds overleden. Veel mensen

zijn getekend door het misbruik en ik kon merken dat het vertellen over het persoonlijk ondervonden misbruik moeilijk is en veel moed vraagt.”

Wat verwacht de bisschop van de ontmoeting? “De pijn en schaamte met betrekking tot het misbruik van minderjarigen wordt al jaren binnen en buiten de Kerk gevoeld. Het is nu voor het eerst dat het probleem van misbruik van minderjarigen in de Kerk in een speciale bijeenkomst van de wereldwijde Kerk aan de orde komt. Paus Franciscus heeft aangegeven dat hij met deze bijeenkomst drie dingen beoogt: bisschoppen wereldwijd brengen tot bewustzijn en erkenning van het misbruik, commitment van het wereldwijde episcopaat om dit probleem aan te pakken, plus gezamenlijke momenten van gebed en boete.”

“Dat paus Franciscus in deze conferentie bisschoppen en religieuze oversten uit heel de wereld bij elkaar brengt, maakt duidelijk dat hij deze grote opgave niet alleen, maar in gezamenlijkheid met de hele Wereldkerk tegemoet wil treden. Daarmee heeft hij het voor zichzelf en voor de hele Kerk tot prioriteit gemaakt.”

AVG-NIEUWS: STROOMSCHEMA VOOR GEBRUIK VAN FOTO'S OP PAROCHIEWEBSITES

26 februari 2019

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) roept veel vragen op over het gebruik van foto's op de parochiewebsites. Op rkkerk.nl werd al eerder een praktische handleiding over het juiste gebruik gepubliceerd. Nu is er ook een stroomschema om het voor de websitebeheerders in parochies nog gemakkelijker te maken.

In mei 2018 is de Praktische Handleiding Foto's op deze website gepubliceerd. In deze praktische handleiding wordt aan de hand van vier thema's toegelicht wanneer een parochie een foto mag plaatsen en wanneer de parochie eerst toestemming aan de betrokkene moet vragen.

De hoofdregels zijn:

1. U mag zonder toestemming een foto plaatsen bij een verslag van een parochieactiviteit als de foto hoort bij het nieuwsbericht.
2. U heeft schriftelijke toestemming van een ouder of verzorger nodig als u een foto wilt gebruiken waarop een kind (<16 jaar) herkenbaar in beeld is.
3. Als u een foto gebruikt op de website of in het parochieblad zonder dat deze bij een nieuwsverslag hoort, vraag de betrokkene dan om toestemming.
4. Een zorgvuldige communicatie kan klachten voorkomen. Meld het daarom aan aanwezigen als er foto's worden gemaakt.
5. Ga zorgvuldig om met vragen of klachten over het gebruik van foto's. Verwijder foto's desgevraagd binnen 24 uur van de website.

VAN SCHAAMTE NAAR TOELEG OP PREVENTIE

27 februari 2019

Aan het eind van de bijeenkomst van bisschoppen en religieuzen in Rome blikt Mgr. Van den Hende in een video op katholiekleven.nl terug op de driedaagse bijeenkomst over misbruik van minderjarigen. De bisschop doet een oproep om pijn en schaamte om te zetten in toelieg op preventie.

“Het was een zware week, omdat het onderwerp heel beladen is. We zijn beschaamd over wat er is gebeurd. Tegelijkertijd merk je ook dat je naar een omvorming wilt van die schaamte en het gevoel van afschuw, naar wat het betekent voor de slachtoffers.”

De bisschop vraagt daarom om extra aandacht voor preventie: “Schaamte en de zwaarte van het onderwerp moeten ons niet verlammen. Dan juist is de omvorming belangrijk naar een grote alertheid voor de preventie die is afgesproken in ons land.”

Mgr. Van den Hende spreekt over de pijlers van de preventie: de Gedragscode Pastoraat, de VOG voor pastorale beroepskrachten en die ook geldt voor bepaalde vrijwilligers in de parochies, de antecedenten verklaring en het Meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag.

“Preventie is een belangrijke opdracht. Niet alleen nu deze conferentie achter de rug is,” benadrukt de bisschop. “Er zijn steeds wisselingen van de wacht in parochies en instellingen. En er zijn steeds andere mensen die betrokken zijn op de Kerk. Maar laten we dan zorgen, dat die pijlers van de preventie steeds worden nageleefd. En dat schaamte en de zwaarte van het onderwerp ons niet verlammen, maar we met toewijding het goede doen ten gunste van de preventie.”

Mgr. Van den Hende nam deel aan de kerktop als voorzitter van de Nederlandse bisschoppenconferentie. De kerktop vond plaats van 21 tot en met 24 februari 2019.

AVG-NIEUWS: HANDLEIDING VOOR PAROCHIESECRETARIATEN: HOE OM TE GAAN MET VRAGEN OVER PERSOONSgegevens? 22 maart 2019

Parochianen met vragen over hun persoonsgegevens richten zich vaak als eerste tot het parochiesecretariaat. Om de medewerkers en vrijwilligers op het secretariaat te helpen bij het beantwoorden van vragen in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is nu een praktische handleiding beschikbaar.

In deze praktische handleiding komen vijf concrete vragen aan bod:

1. Wat moet er gebeuren bij een verzoek tot inzage in persoonsgegevens?
2. In welk geval kunnen persoonsgegevens worden gewijzigd?
3. Hoe wordt omgegaan met een verzoek tot verwijdering van persoonsgegevens?
4. Hoe gaat u om met een bezwaar tegen publicatie van een foto?
5. Welke aandachtspunten gelden voor persoonsgegevens van kinderen?

In de handleiding vinden de medewerkers van het parochiesecretariaat niet alleen wat ze moeten doen, maar ook handige voorbeeldteksten. Aanbevolen wordt om als parochiebestuur de onderwerpen naar aanleiding van de vijf vragen met de medewerkers en vrijwilligers te bespreken en er voor te zorgen dat deze handleiding op de parochiesecretariaten voor hen binnen handbereik ligt.

Tip: Meld het parochiesecretariaat aan voor de AVG-nieuwsbrief op de website rkkerk.nl.

REGLEMENT BESCHERMING PERSOONSGEGEVENS HERZIEN **27 mei 2019**

Sinds 25 mei is een herziene tekst van het Algemeen Reglement Bescherming Persoonsgegevens Parochies van kracht. Op deze dag was het precies één jaar geleden dat de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking trad.

Het afgelopen jaar zijn veel parochies en andere kerkelijke instellingen volop aan de slag gegaan met de bescherming van persoonsgegevens. Het genoemde reglement is daarbij belangrijk. Het is van toepassing op alle parochies. In de definitiebepaling zijn een aantal wijzigingen aangebracht, waardoor duidelijker is verwoord wie welke verantwoordelijkheden draagt.

Voor parochies is de wijziging van artikel 19 van het Reglement het belangrijkste. Hierin staat dat de parochie verantwoordelijk is voor het onderzoeken van datalekken en een eventuele melding van een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De bisschop wordt door de parochie altijd in kennis gesteld van de melding aan de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG-contactpersoon van het bisdom is hiervoor het eerste aanspreekpunt.

Met de aandacht voor het thema datalekken wordt een nieuwe stap gezet in de implementatie van de AVG.

Om parochies te helpen bij het onderzoeken en registreren van incidenten waarbij mogelijk persoonsgegevens betrokken zijn, zijn een ‘Modelregister voor de registratie van datalekken en beveiligingsincidenten’ beschikbaar en een ‘Handleiding datalekken’. De ‘Handleiding datalekken’ laat zien hoe de parochie stap voor stap met eventuele lekken om moet gaan. Mochten er na het lezen van de handleiding nog vragen over blijven, dan kan men mailen naar fgledenadministratie@rkk.nl.

Parochies wordt aangeraden rkkerk.nl/AVG in de gaten te houden voor verdere berichtgeving. Dat kan ook via een abonnement op de nieuwsbrief over de AVG.

De herziene versie van het ‘Algemeen Reglement Bescherming Persoonsgegevens 2018’, het ‘Modelregister voor de registratie van

datalekken en beveiligingsincidenten; en de ‘Handleiding datalekken’ met een uitgebreidere toelichting op het thema zijn beschikbaar via www.rkkerk.nl/avg. Daar kan men zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief over de AVG.

PAROCHIES GAAN ZELF GRATIS VOG'S AANVRAGEN

13 juni 2019

Per 1 juli 2019 houdt het centrale contactpunt Gratis VOG (Verklaring Omtrent het Gedrag) bij het landelijk Secretariaat van het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap (SRKK) op te bestaan. Dat betekent dat parochies vanaf dat moment zelf digitaal gratis VOG's voor de aangewezen groepen vrijwilligers moeten gaan aanvragen.

Voor een gratis VOG komt iedere vrijwilliger in aanmerking die hulp of begeleiding biedt aan kwetsbare mensen in een afhankelijkheidssituatie, zoals minderjarigen, ouderen, zieken en mensen met een verstandelijke beperking. Voorheen konden parochies de VOG's aanvragen via het daarvoor speciaal ingerichte centrale contactpunt. Nu parochies in 2019 allemaal een eigen Kamer van Koophandel-nummer krijgen, kunnen zij via eHerkenning zelf in contact treden met de overheid voor het aanvragen van de VOG's.

eHerkenning

eHerkenning is in dit geval een voorwaarde voor het communiceren met de overheid. Inmiddels hebben parochies rechtstreeks van de Kamer van Koophandel (KvK) bericht ontvangen over hun inschrijving, of zij ontvangen dat bericht zeer binnenkort. Met het eigen KvK-nummer kan dan een eHerkenningsmiddel op beveiligingsniveau 1 worden aangevraagd, waarmee de parochie vervolgens de gratis, maar overigens ook de benodigde betaalde VOG's, kan aanvragen.

De VOG is sinds 1 januari 2014 door de R.-K. Kerk verplicht gesteld voor priesters, diakens en pastoraal werk(st)ers, voor religieuzen en voor bepaalde kerkelijke vrijwilligers en functionarissen.

AVG-NIEUWS: WAT TE DOEN BIJ EEN DATALEK IN DE PAROCHIE?

10 juli 2019

Een datalek zit in een klein hoekje, zo staat op de website van de landelijke Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het kan iedere organisatie gebeuren en dat geldt ook voor parochies. Door snel te handelen in geval van een datalek, kan worden voorkomen dat de gevolgen voor de privacy van betrokkenen groter worden.

Op de website van de Autoriteit Persoonsgegevens wordt een aantal stappen genoemd die organisaties moeten nemen mocht zich een datalek voordoen. Dit betreft de volgende vijf stappen:

1. Zorg voor overzicht op de situatie.
2. Neem onmiddellijk maatregelen om de schade te beperken. En schat de risico's in.
3. Bepaal of er sprake is van een datalek en of u het datalek wel of niet moet melden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Neem als parochie ook contact op met de AVG-contactpersoon van uw bisdom.
4. Bepaal of u het datalek wel of niet moet melden aan de betrokken personen. Zo ja doe dit zo snel mogelijk.
5. Registreer het beveiligingsincident of het datalek in uw datalekregister.

Praktische hulpmiddelen vanuit de R.-K. Kerk

Op de speciale AVG-pagina van www.rkkerk.nl vinden parochies praktische hulpmiddelen die verder helpen mocht zich een datalek voordoen. Zo is er de handleiding over wat te doen in geval van een datalek en een model-register voor het registreren van beveiligingsincidenten en datalekken. Door hier kennis van te nemen voordat zich incidenten voordoen, kunnen parochies mogelijk incidenten voorkomen en weten ze in ieder geval wat te doen, mocht zich toch een datalek voordoen. Met deze kennis kan de schade voor betrokken personen zo beperkt mogelijk blijven.

BIJ AANVRAAG GRATIS VOG: LINKEN NAAR PAGINA 'PREVENTIEBELEID' 17 juli 2019

Sinds 1 juli 2019 kunnen parochies bij de overheid zelf digitaal gratis Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG-en) voor daarvoor aangewezen groepen vrijwilligers aanvragen. Daarvoor is het onder meer nodig dat ze inzichtelijk maken welk preventiebeleid er wordt gevoerd als het gaat om seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag. Dat kan nu door te linken naar een speciale pagina over preventiebeleid op rkkerk.nl.

Voor een gratis VOG komt iedere vrijwilliger in aanmerking die hulp of begeleiding biedt aan kwetsbare mensen in een afhankelijkheidssituatie, zoals minderjarigen, ouderen, zieken en mensen met een verstandelijke beperking. Nu parochies in 2019 allemaal een eigen Kamer van Koophandel-nummer krijgen, kunnen zij via eHerkenning zelf digitaal VOG-en bij de overheid aanvragen. Via de bisdommen zijn de parochies eerder uitvoerig geïnformeerd over hoe ze dit stap voor stap moeten doen.

eHerkenning

eHerkenning is in dit geval een voorwaarde voor het communiceren met de overheid. Inmiddels hebben parochies rechtstreeks van de Kamer van Koophandel (KvK) bericht ontvangen over hun inschrijving, of zij ontvangen dat bericht zeer binnenkort. Met het eigen KvK-nummer kan dan een eHerkenningmiddel op beveiligingsniveau 1 worden aangevraagd, waarmee de parochie vervolgens de gratis, maar overigens ook de benodigde betaalde, VOG-en digitaal kan aanvragen. Ook over het verkrijgen van eHerkenning zijn de parochies geïnformeerd middels een stap voor stap uitleg van de procedure.

Preventiebeleid

Bij het aanvragen van gratis VOG-en wordt gevraagd naar het preventiebeleid op het gebied van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag. De pagina met een overzicht van het preventiebeleid dat geldt voor gehele Rooms-Katholieke Kerk in Nederland biedt nu de mogelijkheid de overheid snel te informeren op dit punt. Het doorgeven van een link naar de pagina is voldoende.

De pagina ‘Preventiebeleid’ is hier te vinden: <https://www.rkkerk.nl/praktische-informatie-voor-bisdomparochie/preventiebeleid/> (NB Daar is ook altijd de meest recente versie te vinden van de handreiking voor het aanvragen van de gratis VOG).

BELANGRIJKE WIJZIGING IN PROCEDURE AANVRAAG GRATIS VOG 3 oktober 2019

Per 1 juli 2019 kunnen parochies zelf gratis Verklaringen Omtrent het Gedrag (VOG's) aanvragen voor bepaalde groepen vrijwilligers. De aanvraag vindt plaats via de website www.gratisvog.nl. Daarvoor is het onder meer nodig dat parochies inzichtelijk maken welk preventiebeleid er wordt gevolgd als het gaat om seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag. De bestaande aanvraagprocedure is op een belangrijk punt gewijzigd.

Om gebruik te maken van deze gratis-VOG-regeling dient op de website van de parochie te worden vermeld dat de parochie het preventiebeleid inzake seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in de Rooms-Katholieke Kerk hanteert. Bij deze vermelding op de parochiewebsite kan dan met een link verwezen worden naar verdere uitleg op een speciale pagina over Preventiebeleid op rkkerk.nl.

De parochie kan daarvoor bijvoorbeeld de volgende tekst op de parochiewebsite plaatsen:

Als parochie NN volgen wij het preventiebeleid inzake seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in de Rooms-Katholieke Kerk zoals vermeld op de website www.rkkerk.nl. Dit beleid is via de volgende link te bekijken: <https://www.rkkerk.nl/praktische-informatie-voor-bisdomparochie/preventiebeleid/>

Het is dus niet voldoende als de aanvrager van gratis VOG's namens de parochie alleen in het online aanvraagformulier de link naar de website van de Kerkprovincie plaatst. Ook op de eigen website moet voldoende duidelijk zijn dat de parochie het preventiebeleid van de R.-K Kerk volgt.

Op de pagina met het preventiebeleid op www.rkkerk.nl staat ook de link naar de hierop aangepaste handleiding voor het aanvragen van de gratis VOG.

BRIEF

**van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende aan de gelovigen van het bisdom Rotterdam bij het begin van het Jaar van de Roepingen
8 januari 2019**

Aan de gelovigen van het bisdom Rotterdam,

In 2018 hebben we een bijzonder themajaar gehouden: het Jaar van Gebed. Veel parochies en parochiekernen hadden extra aandacht voor gebed, met verschillende initiatieven en activiteiten. Als bisschop ben ik daarvoor zeer dankbaar.

Het einde van het Jaar van Gebed betekent niet dat we kunnen stoppen met bidden. Integendeel, Jezus drukt ons juist op het hart om te volharden in gebed. Bidden is nodig om ons geloof te kunnen bewaren (cf Lucas 18, 6).

Als Kerk hebben we van de Heer de opdracht ontvangen om het geloof levend te houden. We zijn geroepen om de blijde boodschap te verspreiden: de liefde van Christus uit te dragen in woord en daad. Dat vraagt dat we als Kerk steeds opnieuw zorg moeten hebben voor de vitaliteit en de diepgang van ons persoonlijk en ons gemeenschappelijk geloof.

Als Kerk hebben we de opdracht om geïnspireerd naar buiten te treden en naar anderen toe te gaan. We zijn geroepen om in ontmoeting en gesprek voortdurend de kans te benutten om te vertellen over de liefde van God. In en vanuit de Kerk heeft ieder van ons een missionaire taak. We zijn geroepen om het geloof, de hoop en de liefde die wij ontvangen hebben, niet alleen voor onszelf te houden maar daadwerkelijk uit te dragen.

Ieder van ons heeft een aandeel in die zendingsopdracht van de Kerk. Wat komt daarvan terecht in ons persoonlijk en gemeenschappelijk leven?

In de voorbije Advent klonk nog de indringende oproep: ‘Bereidt de weg van de Heer, maakt zijn paden recht [...] Heel de mensheid zal Gods redding zien’ (Lucas 3, 4-6). God is mens geworden, Christus richt zich tot alle mensen van goede wil, zijn roepstem wil ieder hart bereiken.

In deze overtuiging richt ik mij tot alle gelovigen van het bisdom Rotterdam.

Ik nodig u uit om mee te doen aan een nieuw diocesaan themajaar: het Jaar van de Roepingen.

Regelmatig is in de Nederlandse media aandacht voor onze Katholieke Kerk. Meerdere keren klinkt dan de vraag: waarom loopt het aantal katholieken zo terug, waarom gaan er minder mensen naar de kerk op zondag? Deze vraag laat mij en ook u niet zomaar los. Maar in 2019 zou ik de vraag willen omdraaien.

Als uw bisschop zou ik op een meer positieve manier twee vragen aan u willen stellen: (1) waarom gaat u/ga jij wél naar de kerk op zondag? en (2) waarom is het de moeite waard en belangrijk om naar de kerk te blijven gaan?

De eerste vraag doet een beroep op onze eigen geloofsbeleving: waarom gaan we eigenlijk? De tweede vraag roept ons op tot getuigenis: namelijk durven we aan anderen uit te leggen en kunnen we aan anderen laten zien dat het de moeite waard is om te geloven in God en ons in de kerk door de Heer te laten voeden?

Vandaag vieren we in de liturgie het feest van de Doop van de Heer. Voordat Jezus zijn verkondiging van het evangelie begint, stapt Hij in de rivier de Jordaan en laat zich dopen. Door de doop van Johannes de Doper te vragen en te ondergaan, is Jezus nog méér naast ons komen staan, om ons te steunen en te helpen.

Ik nodig u uit om vandaag op het feest van de Doop van de Heer, ook een moment aan uw eigen doop te denken. Op uitnodiging van de Heer immers hebben wij als kind of als volwassene het doopsel ontvangen ‘in de naam van de Vader, en de Zoon en de heilige Geest’. Door het sacrament van de doop zijn wij verbonden met de levende Heer, en door de doop maken wij deel uit van de Kerk, het lichaam van Christus, geroepen om een netwerk van geloof en liefde te zijn in de realiteit van de wereld van vandaag.

Zijn we in staat om ons geloof te bewaren als een kostbare schat, en hebben wij de moed om de rijkdom van Jezus’ blijde boodschap door te geven aan andere mensen en aan nieuwe generaties?

Het jaar 2019 is pas begonnen, kerkbalans is nog niet van start gegaan. Als bisschop nodig ik u uit om in de loop van dit kalenderjaar aandacht te hebben voor het Jaar van de Roepingen, om bisdombreed stil te staan bij de roeping die we van de Heer ontvangen hebben, als gemeenschap en persoonlijk.

Vandaag op het feest van de Doop van de Heer sluiten wij de Kersttijd af. Laten we bidden dat we in ons hart steeds ruimte maken en vinden voor Christus, opdat de Heer onze woorden en daden blijft inspireren en leiden, en wij elkaar stimuleren en steunen in onze gemeenschappelijke en persoonlijke roeping ten dienste van de Kerk als een netwerk van liefde.

Graag vraag ik uw gelovige aandacht voor het Jaar van de Roepingen om uiteindelijk samen en persoonlijk van harte te kunnen zeggen: Heer, hier ben ik.

+ J. van den Hende
Bisschop van Rotterdam

BRIEF
over inschrijving KvK (Kamer van Koophandel)
28 februari 2019

Geacht bestuur,

Met de voortschrijdende digitalisering neemt de vraag toe om ook kerkelijke instellingen digitaal te kunnen laten communiceren met de overheid.

De rijksoverheid gebruikt voor de digitale communicatie met rechtspersonen het systeem van eHerkenning. Zoals een natuurlijk persoon een DigiD kan aanvragen met zijn of haar BSN, kan een eHerkenningmiddel door een rechtspersoon zoals een kerkelijke instelling alleen aangevraagd worden met een KvK-nummer.

In verband hiermee is door de ruim 30 bij het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (hierna: CIO) aangesloten kerkelijke instellingen, waaronder het R.-K. Kerkgenootschap in Nederland, besloten dat alle kerkelijke instellingen van de Rooms Katholieke Kerk in het voorjaar van 2019 een KvK-nummer zullen krijgen, voor zover zij hierover nog niet beschikken.

Voor het verkrijgen van een KvK-nummer hoeft u niets te doen. U hoeft zich dus niet zelf bij de Kamer van Koophandel in te schrijven. Het bisdom regelt dit voor u in samenwerking met het landelijke secretariaat van het R.-K Kerkgenootschap.

In de maand maart of april 2019 ontvangt uw kerkelijke instelling per e-mail van de Kamer van Koophandel het bewijs van inschrijving en het aan uw kerkelijke instelling toegekende KvK-nummer.

Wat kunt u wel en wat kunt u (nog) niet met uw KvK-nummer?

U kunt het KvK-nummer van de kerkelijke instelling straks gebruiken als hiernaar wordt gevraagd door leveranciers, zoals energie- en telecombedrijven en andere organisaties waar uw kerkelijke instelling een contract mee afsluit.

U kunt er ook een eHerkenningmiddel op beveiligingsniveau 1 mee aanvragen. Hiermee kunt u digitaal bij gemeenten vergunningen aanvragen en

bijvoorbeeld ook (gratis) VOG's. (Over wijzigingen in de aanvraagprocedure van gratis VOG's wordt u vóór de zomer separaat geïnformeerd.)

Het systeem van eHerkenning werkt - afhankelijk van de dienst die van de overheid wordt afgenomen - met beveiligingsniveaus 1 tot en met 5. De leverancier van het eHerkenningmiddel moet toetsen of de natuurlijke persoon die als gemachtigde namens de kerkelijke instelling optreedt ook daadwerkelijk bevoegd is om namens de kerkelijke instelling rechtshandelingen te verrichten.

Voor eHerkenning met beveiligingsniveau 1 voert de leverancier van het eHerkenningmiddel een lichte toets bij uw kerkelijke instelling uit - veelal telefonisch - namelijk of de toekomstige gebruiker van het eHerkenningmiddel niveau 1 als medewerker/vrijwilliger/bestuurder aan de kerkelijke instelling verbonden is.

Voor eHerkenning op hogere beveiligingsniveau's wordt een zwaardere toets uitgevoerd en dient de leverancier te verifiëren of de toekomstige gebruiker als bevoegde persoon in het Handelsregister staat ingeschreven.

Op grond van door CIO met de overheid gemaakte afspraken worden geen namen van bestuurders en andere gemachtigden van kerkelijke rechtspersonen in het Handelsregister ingeschreven. Dat betekent dat u als kerkelijke instelling met een eigen KvK-nummer helaas nog niet onmiddellijk ook eHerkenning kunt aanvragen op de beveiligingsniveaus 2 tot en met 5. Aan oplossing van dit probleem wordt door het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) in samenspraak met de overheid en de Kamer van Koophandel gewerkt. Zodra een oplossing is bereikt wordt u hierover geïnformeerd.

Meer informatie over eHerkenning vindt u hier: <https://www.eherkenning.nl/>

Voor vragen naar aanleiding van deze brief kunt u contact op nemen met: Margriet Piek (m.piek@bisdomrotterdam.nl) of Marieke Wijnveld (marieke@maatjd.nl)

Met vriendelijke groet,

mr J.C.G.M. Bakker
Algemeen Econoom

BRIEF

aan de priesters in het bisdom Rotterdam bij gelegenheid van het Jaar van de Roepingen 28 juni 2019

Nu in het bisdom Rotterdam speciaal een Jaar van de Roepingen wordt gehouden wil ik mij bij gelegenheid van het hoogfeest van het Heilig Hart van Jezus -wereldwijd de dag van de priesterlijke heiliging- met deze brief richten tot u die als priester woont en werkt in de Kerk van Rotterdam. Ik wil u groeten en bemoedigen op de weg van het priesterschap dat u door de Heer in kracht van de Heilige Geest is toevertrouwd als een dienstwerk.

Krachtens de wijding bent u bestemd voor het dienstwerk van het priesterschap en wordt u geroepen om samen een kring van priesters te vormen in verbondenheid met de bisschop. De kring van priesters is divers van samenstelling. Er zijn diocesane priesters die door incardinatie met de plaatselijke kerk van het bisdom verbonden zijn en priesters die als religieus deel uitmaken van wereldwijde ordes en congregaties. Er is sprake van jongere priesters die pas beginnen, priesters die al jaren werkzaam zijn, en priesters die als emeritus dienstbaar blijven door hun assistenties en/of hun aanhoudend gebed.

Het Tweede Vaticaans Concilie benadrukt dat in de Kerk het ambtelijk priesterschap op grond van de wijding onderscheiden is van het gemeenschappelijk priesterschap van de gelovigen op basis van het doopsel. Dat er gesproken wordt van een (wezenlijk) onderscheid, wil niet zeggen dat het ambtelijk priesterschap en het gemeenschappelijk priesterschap gescheiden werelden zijn. Integendeel, priesters en andere gelovigen zijn in hun roepingen rechtstreeks verbonden met Christus, respectievelijk door het sacrament van het doopsel en het sacrament van de wijding.

In het licht hiervan dient er niet alleen sprake te zijn van broederschap tussen de priesters onderling, maar ook van broeder- en zusterschap waar het gaat om de banden in geloof tussen de christengelovigen en de gewijde bedienaren. Samen zijn zij geroepen om in en vanuit de gemeenschap van de Kerk als netwerk van liefde te getuigen van Christus en zijn evangelie, in de Nederlandse samenleving waarvan wij deel uit maken.

In de loop der jaren heeft het aanzien van de Kerk en ook van het dienstwerk van de priester veranderingen ondergaan. Verschillende generaties priesters hebben eigen ondervindingen en verhalen aangaande deze veranderingen. Daarin komt naar voren dat veranderingen verschillend worden beleefd en gewaardeerd.

In de huidige tijd zijn het aanzien van de Kerk en het priesterschap niet (meer) verbonden met maatschappelijk aanzien. De gestalte van de Kerk is in de huidige samenleving in veel opzichten vaak verborgen en van priesters wordt meer dan ooit nederigheid gevraagd in de beoefening van hun dienstwerk. Recente verhalen en klachten over seksueel misbruik door onder meer priesters hebben bij veel mensen binnen en buiten de Kerk het vertrouwen in priesters beschadigd en de waardering voor de celibataire levensstaat doen veranderen in wantrouwen.

Een meer verborgen en nederig bestaan neemt echter niet weg dat de Kerk en haar priesters geroepen zijn tot een vrijmoedig getuigenis, op de eerste plaats door hun gezindheid en manier van leven. In het licht van het vorige diocesane themajaar, het Jaar van Gebed, mogen we ons blijven realiseren dat aanhoudend bidden de bron en basis is van deze gezindheid en manier van leven.

Het is fundamenteel om te beseffen dat het priesterschap, door handoplegging en gebed ontvangen, een gave is van de Heilige Geest en dat dit dienstwerk alleen maar trouw kan worden vervuld in kracht van diezelfde Helper en Trooster.

Priesters zijn vanwege hun dienstwerk ten diepste betrokken op andere gelovigen met wie zij één gemeenschap van geroepenen vormen die de Kerk is. Het is voor priesters in de parochie telkens opnieuw een pastorale uitdaging om de andere geestesgaven die in de gemeenschappen aanwezig zijn te onderkennen en te mobiliseren tot opbouw van de Kerk en de voortgang van haar zending.

Priesters en priesterstudenten dienen van meet af aan open te staan voor/werk te maken van de nodige vorming en voortgezette vorming: met betrekking tot hun eigen persoon (de menselijke vorming als fundament), alsook aangaande hun geestelijk en intellectueel leven en hun pastoraal handelen.

Voor de opbouw en de voortgang van de Kerk is het nodig dat priesters trouw blijven in het vieren van de eucharistie zolang zij dit kunnen en dat zij niet moe worden om hun mede-gelovigen uit te nodigen actief deel te nemen aan de viering van dit sacrament als bron en hoogtepunt van hun leven in geloof, zoals ook de andere sacramenten het leven in geloof mogelijk maken en markeren.

Als hoorder en verkondiger van het Woord van God is het van onschatbare waarde wanneer priesters de boodschap van het evangelie doorleefd en actief weten aan te reiken aan hun mede-gelovigen en dat dit woord een krachtige uitwerking heeft.

En wanneer het dienstwerk van priester vraagt om leiding te geven aan de gelovigen, dan komt het er op aan om de gemeenschap van gedoopten op te bouwen door aanhoudend gebed, onder meer het getijdengebed, en de integrale verkondiging van de rijkdom van het geloof van de Kerk, met toelag en geduld.

De Nederlandse kerkprovincie heeft de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan seksueel misbruik door priesters. Het instellen van onafhankelijk onderzoek en een procedure met het oog op hulp, erkenning en genoegdoening aan slachtoffers hebben veel losgemaakt in de gemeenschap van de Kerk alsook in de samenleving. U als priesters voelt hierdoor ook zelf meer dan eens verontwaardiging, schaamte en ontmoediging.

In het kader van de roeping tot het priesterschap gaat het ten diepste niet op de eerste plaats om preventiemaatregelen en debatten over het celibaat. Wanneer het gaat om het vervullen van de roeping als priester, komt het er allereerst op aan als priester trouw te blijven aan wat je hebt beloofd en aanvaard.

De roeping tot heiligheid betekent voor priesters dat zij allereerst ernst maken met het vervullen van hun priesterlijk dienstwerk, met een onverdeeld hart en in gelovig vertrouwen, en met de offers en moeiten die zij zich getroosten, want 'een leerling staat niet boven zijn Heer' (Lucas 6, 40; Matteüs 10, 24-25; Johannes 13, 16; 15, 20).

Het Jaar van de Roepingen biedt bij uitstek de gelegenheid om persoonlijk

en in gezamenlijkheid te bidden om roepingen tot het priesterschap. Bidden om roepingen betekent dat de Kerk gehoorzaam wil zijn aan de aansporing van de Heer die gevraagd heeft om te bidden voor nieuwe arbeiders voor zijn oogst. Door te bidden in parochies om roepingen wordt de overtuiging hoorbaar dat het dienstwerk van het gewijde ambt nodig is voor de voortgang van de verkondiging, de heiliging en de leiding van het volk van God, een dienstwerk aan alle gedoopten in de Kerk.

In de Kerk als gemeenschap van geroepenen wordt ook aan de priesters zelf gevraagd te blijven bidden om nieuwe roepingen. Dit bidden -persoonlijk en gezamenlijk- zal niet zonder vrucht zijn wanneer priesters daadwerkelijk laten zien dat zij mensen van gebed zijn, dat zij overtuigd zijn van de kracht ervan én dat zij in geloof hechten aan de voortzetting van het ambt van priester in de Kerk van vandaag en morgen.

Ik ben de Heer dankbaar voor uw inzet als priesters en beloof u mijn verbondenheid in gebed voor de vervulling van uw dienstwerk, in het besef dat Jezus zelf het goede werk in u begonnen is, en met zijn aansporing: ‘Gelukkig de knecht, die de heer bij zijn aankomst daarmee bezig vindt’ (Lucas 12, 43; cf. Matteüs 24, 46).

Rotterdam, 28 juni 2019

Hoogfeest van het Heilig Hart van Jezus

Dag van de priesterlijke heiliging: *Giornata di Santificazione Sacerdotale*

+ J. van den Hende

Bisschop van Rotterdam

HOMILIE

van Mgr. Adrianus H. van Luyn sdb, bisschop emeritus van Rotterdam bij gelegenheid van zijn 25-jarig bisschopsjubileum, zondag 10 februari 2019, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal, Rotterdam

Jesaja 6, 1-2a.3-8; 1 Korintiërs 15, 1-11; Lucas 5, 1-11

Synergie voor het Evangelie

De drie lezingen van deze zondag verhalen, hoe de roepingservaring ofwel de ontmoeting met God de mens enerzijds confronteert met zijn eigen geringheid en zondigheid, en anderzijds, juist vanuit dat bewustzijn vertrouwend op de kracht van Gods genade, ‘ja’ zegt tegen de zending, die hij van Godswege ontvangt.

De profeet Jesaja ontmoet de Heer in de tempel, vol ontzag voor de Heer der hemelse machten, vol besef van eigen onreinheid. Hij wordt door gewijd vuur aangeraakt, ontvangt vergeving, en aanvaardt de profetische zending: ‘hier ben ik, zend mij’.

Simon - nog niet ‘Petrus’ - ontmoet in de versie van Lucas, en wel in zijn eigen omgeving en werkkring, voor de eerste maal Jezus van Nazareth als leraar van het volk Israël. Hij beseft hoe ver hij in zijn zondigheid afstaat van de leer van Jezus. Maar hij geeft gehoor aan diens woord, roept zijn gezellen op om de wonderbare visvangst te verwerken en aanvaardt samen met hen de zending om mensenvissers te worden.

Paulus ontmoet Jezus op de weg naar Damascus, valt op de grond, erkent in hem de Verrezen Heer en beseft, hoezeer hij als minste van allen onwaardig is om de taak van apostel op zich te nemen. Maar ook hij, vertrouwend op Gods genade, stelt zich onvoorwaardelijk in dienst van het Evangelie. Later herinnert hij de Korintiërs aan de kern van het Evangelie, dat voor hem de verkondiging is van de persoon van de Christus: “Hij is gestorven voor onze zonden, volgens de Schriften, Hij is opgestaan op de derde dag, volgens de Schriften, en [...] is verschenen aan zijn leerlingen.”

Jezus zelf, zijn persoon en zijn verlossingswerk, is de blijde boodschap, Hij zelf is het Evangelie, het Woord van God, voor ons mens geworden,

Hij is voor ons mensen: “de weg, de waarheid en het leven” (Joh, 14, 6). Aan de Galaten schrijft Paulus: “Mijn sterfelijk leven is een leven in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf voor mij heeft overgeleverd” (Gal. 2, 21).

Ons geloof is *relationeel*. Het is niet een opsomming of systeem van min of meer abstracte waarheden, dat er een God bestaat, dat Christus geleefd heeft, dat er een Heilige Geest is. In ons ‘credo’, belijden we ons geloof naar God toe, naar Jezus toe, naar de Geest toe, we geloven in God, we belijden onze vertrouwensrelatie met God, met Christus, met de Heilige Geest. “Wie geloof heeft zonder hoop en liefde, gelooft wel dat Christus bestaat, maar gelooft niet in Christus” (Augustinus). Benedictus XVI bevestigt dezelfde geloofsrelatie in zijn eerste encycliek: “Aan het begin van het christen-zijn staat niet een ethische beslissing of een groots idee, maar de ontmoeting met een gebeurtenis, met een persoon, die aan het leven een nieuwe horizont geeft en daarmee de definitieve richting” (DCE, 1). “De wezenlijke inhoud van het Evangelie is de vriendschap met Christus en de broederlijke liefde” (Franciscus in EG 265).

Ons geloof is *dynamisch*. Geroepen worden vraagt om een antwoord, een positief antwoord op het woord van de Heer, die het Woord Gods is. “Op uw woord de netten uitwerpen”, vertrouwend op de Heer die ons begeleidt, op zijn kracht, zijn nabijheid, zijn belofte. Om alles achter te laten en Hem te volgen en na te volgen. Gehoor geven aan de roeping betekent de zending aanvaarden om van Hem te getuigen en mensen te winnen voor zijn Evangelie. Om zijn Evangelie verstaanbaar door te geven en geloofwaardig voor te leven. Om in zijn naam bijeen te komen, en gemeenschap te stichten. Om Hem te herkennen in de minsten onder onze broeders en zusters en door hun noden bewogen, werken van barmhartigheid te verrichten en op te komen voor gerechtigheid, waar onrecht heerst. We worden steeds weer door Hem op tocht gestuurd om ‘vruchten’ voort te brengen die blijvend zijn, vruchten van liefde (Joh. 15).

Van generatie naar generatie, van Paulus tot Timoteüs, van Timoteüs tot leerlingen van alle tijden, tot ons hier en nu.

In de eerste brief aan de christenen van Tessalonica noemt Paulus Timoteüs “onze broeder en Gods medewerker (synergos) in de prediking van het

evangelie van Christus” (1. Tess. 3, 2). En in de brief aan de Filippenzen schrijft hij: “samen met mij heeft hij, als een kind naast zijn vader, de zaak van het evangelie gediend” (Fil. 2, 22). Zo heeft Timoteüs de opdracht vervuld, welke hij via Paulus door handoplegging van Christus ontvangen had: “schaam je niet voor het getuigenis van onze Heer [...] maar draag jouw deel in de inspanning en het lijden voor het evangelie, door de kracht van God, die ons gered heeft en geroepen met een heilige roeping, niet op grond van onze daden, maar volgens zijn eigen besluit en genade” (2 Tim. 1, 8-9).

De beide sleutelwoorden van deze tekst koos ik als wapenspreuk bij de wijding tot bisschop: “Collabora Evangelio”, als opdracht voor mezelf en als uitnodiging aan de medegelovigen van ons bisdom om ieder zijn/haar deel bij te dragen voor het Evangelie. Op het wapenschild liet ik de vier gevleugelde wezens uitbeelden uit het Boek van de Openbaring, als symbolen voor de vier evangelisten, die elk een onmisbaar deel hebben bijgedragen voor het Evangelie: de mens voor Mattheus, de leeuw voor Marcus, de stier voor Lucas, en de adelaar voor Johannes.

Er is echter een tweede symbolische betekenis van de vier wezens: nl. de vier hoofdgebeurtenissen van het verlossingswerk van Christus: links in dalende lijn de mens-wording en de offerdood (stier), en rechts in stijgende lijn de overwinning van de verrijzenis (leeuw) en de hemelvaart (adelaar): de inhoud dus en het centrum van het Evangelie. De persoon van Jezus Christus is het Evangelie, dat we verkondigen.

Zo brengen wapenspreuk en wapenschild van de vierde bisschop van ons bisdom Jezus Christus in herinnering: de mens-geworden gestalte van Gods liefde voor ons mensen, en sporen ze ons aan om, op grond van onze persoonlijke roeping en zending door de Heer, ons - in deze tijd van overheersende secularisering en individualisering - zonder voorbehoud verstaanbaar en geloofwaardig in te zetten voor zijn evangelie.

+ Adrianus H. van Luyn sdb
Bisschop emeritus van Rotterdam

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de chrismamis, woensdag
17 april 2019, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal, Rotterdam

Jesaja 61, 1-3a.6a.8b-9; Openbaring 1, 5-8; Lucas 4, 16-21

Broeders en zusters, wat is het geweldig dat u met zovelen gekomen bent. Uit verschillende parochies, instellingen en kloosters van ons bisdom, gekomen om samen een begin te maken met de plechtigheden van het paastriduüm, in de chrismamis, waar we de oliën zullen zegenen en het chrisma zullen wijden voor de viering van de sacramenten.

We kunnen nog méér dankbaar zijn: namelijk dat we een dak boven ons hoofd hebben. Op heel veel plaatsen in de Kerk wordt deze plechtigheid gevierd. Maar in Parijs hebben ze de afgelopen dagen moeten afzien. Een felle brand heeft de kathedraal helemaal verwoest. Er wordt op die plek voorlopig geen Pasen gevierd, of olie gewijd en gezegend. Gelukkig is het zo, broeders en zusters, dat de levende stenen er wél waren. Want rond die kathedraal van de Notre-Dame verzamelden zich steeds meer mensen, die ofwel gespannen keken naar de gloed aan de hemel, of baden voor een spoedig einde van de brand, of die zongen en op de knieën vielen en geëmotioneerd waren. Levende stenen, omdat je kon zien dat het mensen waren die met hun hart geloven en rond de kathedraal als het ware een extra muur vormden. Natuurlijk, het is maar een gebouw. Maar zoveel eeuwen is het al een plaats waar de Heer woont in het heilig Sacrament, en waar gelovigen samenkomen voor de viering van de heilige Eucharistie. De muren staan nog overeind. Dat hadden ze niet meteen durven hopen, na zoveel water en hitte. De muren staan er nog, omdat een groot deel van de gewelven nog intact is, de gewelven die bogen vormen die de overspanning maken en die zo de muren van eeuwen geleden ook in deze felle brand overeind hebben gehouden.

Broeders en zusters, niet voor niets spreekt de heilige Schrift over Jezus Christus als de sluitsteen van het geestelijke bouwwerk dat de Kerk is (cf. Efeziërs 2, 20-21: “De sluitsteen Christus zelf is die het hele bouwwerk in zijn voegen houdt”). Wij als levende stenen en de Heer als de sluitsteen en als het fundament (cf 1 Petrus 2, 1-7). Dat is in het echt zo. Als je een bouwkundige zou vragen naar de muren, dan zal die zeggen dat die door de koepel en het gewelf en uiteindelijk de sluitsteen bijeen worden gehouden. Dat is ook in

geestelijk opzicht zo. We kunnen niet zonder de Heer die ons bijeenhoudt en die onze sluitsteen is. Broeders en zusters, we mogen vandaag de plechtigheid van de oliewijding vieren met zovelen in een kathedraal die ongehavend is. Maar toch moeten we ons niet rijk rekenen en ons niet zomaar verheugen over de viering van vandaag. Al zit het dak er nog op en zijn de daken van de meeste kerken in ons bisdom goed verzekerd en onderhouden: toch merken we ook dat de Kerk in onze streken aan erosie onderhevig is. Minder mensen die betrokken zijn, ‘getuigenissen’ in de Kerk die niet bepaald het evangelie laten zien, zoals misbruik van minderjarigen. En tegelijkertijd zie je dat velen in de Nederlandse samenleving niet begrijpen wat geloven betekent. Voor velen is het iets van vroeger, waar je van los moet komen als je een autonome mens van deze tijd wil zijn. En het moge duidelijk zijn dat de participatie minder is dan vijftig jaar geleden.

We hebben een dak boven ons hoofd, maar we moeten ook zien dat het niet vanzelfsprekend is dat de muren nog overeind staan. Als we straks terugkeren naar de parochies in ons diocees, hebben we allemaal zo onze zorgen. Hoe weten we mensen te werven voor het evangelie? Hoeveel mensen dragen bij door hun vrijwilligerswerk en financiële gave?

De Kerk is niet op zijn retour. Jezus heeft immers gezegd: ‘Ik ben met u tot het einde van de tijd’ (Matteüs 20, 20b). Maar we zijn wél aan het krimpen, heel bijzonder in ons land en in West-Europa. We moeten ook vandaag ons geloof blijven vieren, heel bijzonder in het diocesane Jaar van de Roepingen, waarin we stil staan bij onze eigen roeping. Want al zijn we als Kerk gekrompen en lijkt het vaak alsof alleen de muren nog overeind staan, we mogen beseffen dat we zelf het verschil kunnen maken door open te staan voor de gaven van God en ernst te maken met ons geloof.

We hebben een kaart gemaakt, die krijgt ieder van u na deze eucharistieviering mee naar huis en ook mee voor de gelovigen in uw parochie. Daarop staan de bijbelse woorden: hier ben ik. Hoeveel mensen hebben dat in de loop van de tijd durven zeggen? Abraham, Mozes en de profeten en de jonge Samuel, terwijl hij niet precies weet wiens stem hij hoort (1 Samuel 3). En Maria zegt: mij geschiede naar uw woord (Lucas 1, 38). En zoveel mensen daarna hebben de Heer in hun hart gesloten en ja gezegd. In de speciale ID-kaart staan drie momenten centraal: waar ben ik gedoopt en wanneer, waar en wanneer ontving ik het vormsel, en wanneer ging ik voor het eerst

ter communie? Om opnieuw in herinnering te brengen dat de Heer ons de sacramenten geeft om een fundament te geven op basis waarvan wij kunnen zeggen: hier ben ik.

Het 'hier ben ik' klinkt misschien louter als iets tussen u en God alleen, maar het is zo'n bijbels antwoord dat al zoveel eeuwen klinkt, dat we in ons persoonlijk antwoord onze gemeenschap insluiten als we zeggen: hier ben ik. Want we zijn geroepen om met elkaar de Kerk van nu te zijn. Wij zijn de levende stenen van die muren die overeind staan. En als we willen dat die muren overeind blijven staan, is het belangrijk de Heer Jezus Christus die verbinding te laten geven. Open je hart voor Christus en zijn evangelie en vier minstens iedere zondag de eucharistie om in de heilige Communie steeds weer gevoed te worden en opgebouwd als Kerk van nu. Dan zullen die muren, wij als levende stenen, weten dat de Heer het is die ons bijeenhoudt, zelfs als er geen dak is. Er zijn kerken waar natuurrampen zijn en er zijn kerken waar geen bouwmaterialen voorhanden zijn en ook dan is de Heer er aanwezig om aan te vullen wat ontbreekt, want Hij wil overal het fundament en de sluitsteen zijn. Ik hoop dat u straks die kaart meeneemt en invult en bewust bidt: Heer, ik ben door U geroepen en wil opnieuw ja tegen U zeggen en niet alleen, maar in de gemeenschap van de Kerk.

Vanavond hebben we in de liturgie van de chrismanis ook heel bewust aandacht voor het dienstwerk van de priesters en de diakens, hier aanwezig in de Kerk en rond het altaar. Van de priesters wordt gevraagd vandaag opnieuw ja te zeggen. Zij weten dat de Heer die roept, ook steeds opnieuw de kracht geeft om op tocht te gaan en de ontvangen roeping te volbrengen. Het priesterschap staat onder druk. Als je hoort over misbruik, worden veel priesters aangekeken op die vreselijke verhalen. En als priesters zich niet aan hun celibaat houden, wordt het eerder als een bevrijding gezien dan als een loslaten van je roeping. Het is belangrijk dat de priesters persoonlijk ja zeggen, dat zij sterk mogen staan in hun roeping, zoals wij voor u bidden om sterk te staan in uw roeping. De muren van de Kerk staan overeind, maar de toekomst van de Kerk zal, in antwoord op de roepstem van de Heer, afhangen van levende stenen die zich inzetten en steeds weer ja durven zeggen, die de weg van het evangelie zoeken en daartoe hun talenten en gaven beschikbaar stellen (cf Matteüs 25, 14-30).

Broeders en zusters, ook onze wereld heeft te maken met wankele muren

door gebrek aan solidariteit. Landen die elkaar niet steunen, klimaat dat verandert en dat vooral de armste landen treft. Niet voor niets spreekt paus Franciscus in zijn encycliek *Laudato si'* (2015) over de wereld en de schepping als ons gemeenschappelijk huis, waarin we als mensen mogen wonen in gezamenlijkheid. En ook de muren van onze samenleving die wankel zijn hebben een dak nodig: van solidariteit, van naastenliefde, een dak dat beschutting biedt, wanneer de waardigheid van de menselijke persoon in het geding is.

En zo wordt de Kerk als gemeenschap van geroepenen door Christus, de gekruisigde en verrezen Heer, uitgezonden: gesterkt door de sacramenten, door te blijven bidden en met de kracht van Gods Woord in de heilige Schrift. Dat we samen en persoonlijk blijven getuigen van de verlossing (cf Collectagebed). Vertellen dat Jezus Christus leeft, ook in concrete daden van liefde (Matteüs. 25, 31-46), waarin we verbindingen leggen van solidariteit en vrede, waar we bouwen aan bruggen, in Christus' naam (Lucas 4, 16-21).

Broeders en zusters, we zijn op weg naar het paasfeest van de Heer en we mogen niet vergeten dat de Heer eerst door lijden en dood heen moest gaan. Ook wij moeten beseffen dat we als leerlingen van de Heer te maken krijgen met het brengen van de nodige offers, met tegenslagen en teleurstelling en pijn (cf Matteüs 10, 24; Johannes 15, 20: De leerling staat niet boven zijn Heer). Dat kan soms een knauw geven, dingen die je meemaakt kunnen je uit het lood slaan en je van slag brengen. Maar weet dan, dat dat geen teken is dat de Heer je verlaten heeft. God laat ons niet los. Wanneer laat u de Heer weten, dat u van Hem houdt? Dat u op Hem vertrouwt? Dat u zegt: 'hier ben ik' en dat u beschikbaar bent?

We mogen getuigen van de Heer en zijn verlossing. We kunnen de muren van de Kerk alleen voorzien van een dak als Christus het hele bouwwerk in zijn voegen houdt (Efeziërs 2, 21) en wij in Christus' naam bouwen aan een beschaving van liefde in de wereld als ons gemeenschappelijk huis, waar we mogen wonen en getuigen van de verlossing.

Getuigen dat Jezus leeft, en dat het meer dan de moeite waard is om voor de Heer te gaan en ter wille van Hem offers te brengen, want zijn liefde houdt ons bijeen. In paastermen: we mogen nieuwe mensen zijn en worden

(cf in de paasnacht: Romeinen 6, 1-11). Mogen we daarvoor deze dagen bidden, ons daartoe laten roepen en daarop durven zeggen: 'ja, hier ben ik'. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op Witte Donderdag, 18 april 2019,
H. Antoniuskerk Dordrecht

Exodus 1-8.11-14; 1 Korintiërs 11, 23-26; Johannes 13, 1-15

Broeders en zusters, we mogen samen Witte Donderdag vieren. Nog maar een paar weken geleden zijn we begonnen aan de veertig dagen van voorbereiding. Op Aswoensdag met een askruisje en waarin de Bijbelse aansporing klonk: ‘scheur je hart en niet je kleren’. Woorden uit de profeet Joël (2, 13) om ons te vragen ons klein te maken niet als een vertoning of toneelstuk, maar in ons hart ons opnieuw te keren tot de Heer, tot de Heer die altijd met ons meegaat en die heel bijzonder in de Veertigdagentijd door zijn Woord en door zijn optreden ons hart wil raken.

Het is nog maar kort geleden: de eerste zondag van de Veertigdagentijd. We lezen dan vanouds hoe Jezus wordt bekoord in de woestijn (jaar C: Lucas 4, 1-13). In de woestijn zoekt Jezus de stilte op, zoekt Hij te bidden, want Hij bereidt zich voor op zijn openbare leven te midden van de mensen. En daar, in de woestijn, wordt Hij bekoord. Maar liefst drie keer wordt de Heer bekoord, wordt door de duivel op Hem ingesproken. De duivel doet Hem een aanbod tot driemaal toe. Het is een aanbod dat misschien in onze wereld wel heel aantrekkelijk lijkt en door mensen met beide handen zou worden aangegrepen.

Het bijzondere is, dat Jezus niet echt in gesprek gaat met de duivel. Het heeft helemaal geen zin om met de duivel te spreken of te onderhandelen. Wat doet Jezus? Hij antwoordt met woorden uit de Schrift. Hij antwoordt met woorden van het Woord van God. Drie bekoringen. De eerste bekoring gaat erom om van stenen brood te maken. Paus Franciscus zegt hierover in zijn meditatie: de duivel wil eigenlijk de hebzucht aanwakkeren, want als je stenen in brood kunt veranderen dan heb je de wereld voor je liggen. Maar er is geen hebzucht bij Jezus, Hij antwoordt: ‘De mens leeft niet van brood alleen’ (cf Deut. 8, 3). De tweede bekoring is dat wanneer Jezus buigt voor de duivel, alle landen en volkeren voor Hem op de knieën zullen vallen. Paus Franciscus zegt in zijn meditatie: maar Jezus buigt niet voor deze schijnroem die niet echt is. Jezus blijft trouw aan zijn Vader en antwoordt: ‘Gij zult alleen de Heer uw God aanbidden’ (cf Deut. 6, 13). En de derde

bekoring is dat Jezus zich zou moeten laten vallen, vanaf de tempelpoort naar beneden. Dan zouden de engelen Hem wel opvangen. Dan lijkt de duivel een beetje te verwijzen naar het boek van de psalmen, dat God ons helpt dat we geen enkele schade oplopen en onze voet niet tegen een steen stoten (cf Psalm 91, 11-12). In de meditatie zegt paus Franciscus, dat dit de bekoring is om God op de proef te stellen en voor je karretje te spannen. Jezus antwoordt: ‘Gij zult de Heer uw God niet op de proef stellen’(cf Deut. 6, 16).

Zo aan het begin van de Veertigdagentijd hoorden wij in de liturgie over (1) de bekoring van de hebzucht, (2) de bekoring van alles voor jezelf te winnen en schijnroem te verwerven en (3) de bekoring om God uit zijn tent te lokken en voor je karretje te spannen. Het verbaast ons niet dat de Heer niet op deze bekoringen ingaat en eigenlijk is vanavond wel duidelijk waarom de Heer dat ten diepste ook niet verlangt. Hij is gekomen om te verlossen, om zich klein te maken. Hij klampt zich niet vast aan zijn goddelijkheid, maar neemt het bestaan van een dienaar op zich (cf Filippenzen 2, 6-7). Hij is gekomen om te dienen en niet om gediend te worden (cf Marcus 10, 45).

Wat is Jezus’ antwoord op al die hebzucht, op al die schijnvertoningen van roem en op het uitdagen van God? In het evangelie horen wij dat Jezus zijn leerlingen de voeten wast. Hij wast zijn leerlingen de voeten voorafgaande aan het laatste avondmaal (Joh. 13, 3-5). De leerlingen zijn verbaasd, want voeten wassen dat deed je in die tijd niet als je de meester en de leraar was. Dan werd iemand anders gevraagd (misschien wel een echte slaaf) als een teken van gastvrijheid. Als je op je sandalen binnenkomt lopen met het zand tussen de tenen, is het een geste van de gastheer de voeten te wassen en duidelijk te maken hoe welkom je bent. Jezus doet dat zelf. Hij legt het bovenkleed af en gaat door de knieën. Eerst is er protest: dat gaat U toch niet doen? Maar als Jezus het uitlegt, wordt Petrus enthousiast en hij zegt: ‘was dan niet alleen mijn voeten, maar ook mijn handen en mijn hoofd’ (Joh. 13, 9). Jezus waste niet de oren, maar Hij zegt: je voeten wil Ik wassen. En zo laat Jezus in die voetwassing zien, dat Hij gekomen is om te dienen, niet om zoveel mogelijk bezit te vergaren, niet om zo beroemd mogelijk te worden als centrum van de wereld en zeker niet om zijn Vader in de hemel uit te dagen en voor het blok te zetten. De voetwassing is een daad van nederigheid en ook een voorbeeld (Joh. 13, 14-15).

Broeders en zusters, vanavond stromen veel mensen in Dordrecht samen voor The Passion. Dan gaat het over Jezus' kruisdood en wereldwijd zullen op Pasen veel mensen de verrijzenis van de Heer gaan vieren. Je ziet in de kerk wereldwijd, dat mensen in verschillende fasen instappen in de liturgie. Sommigen komen alleen met Pasen, want dan is het feest. Anderen zullen eerst neerbuigen om het kruis te vereren van onze Heer. De opvoering van The Passion wijst naar dit kruis. We zijn vanavond hier in de Sint Antoniuskerk samen begonnen met de eucharistieviering van Witte Donderdag, het laatste avondmaal van onze Heer Jezus, waar nog geen sprake is van het kruis en het laatste moment. Maar waar wel de spanning voelbaar is op de vooravond van zijn lijden; het uur van de Heer is gekomen (cf Joh. 31, 1). De Heer is met zijn leerlingen in Jeruzalem. Het paasfeest van de joden wordt gevierd, verbonden met de doortocht van het volk van God door de Rode Zee vanuit Egypte, weg uit de slavernij naar het Beloofde Land (Exodus 12, 1-8.11-14).

Zo staat Jezus aan de vooravond van zijn doortocht uit dit leven door de vernedering van het sterven aan het kruis, om uiteindelijk op Pasen te verrijzen. Vandaag op Witte Donderdag mogen we het moment van het laatste avondmaal gedenken, we vieren dat Jezus met zijn leerlingen samen is in een aparte zaal, even los van die krioelende stad Jeruzalem vol met mensen. En daar eet Jezus met zijn leerlingen. En Hij geeft een bijzondere betekenis aan het paasmaal aan de vooravond van zijn doortocht. Jezus zegt als Hij het brood breekt en geeft: dit is mijn lichaam. En Hij zegt als Hij de beker aanreikt: dit is mijn bloed.

Broeders en zusters, de leerlingen mochten dicht bij Christus zijn en hebben dat moment beleefd als een ontzettend belangrijk moment, als een keerpunt in hun leven met de Heer. De Heer is de leraar die zich nogmaals klein maakt om hun voeten te wassen en die zich dan ook nog geeft als gebroken brood en als vergoten wijn, want dat Hij uiteindelijk zijn leven geeft aan het kruis -tot het uiterste toe- is onvoorstelbaar. De apostelen volgen Jezus als Hij in de Hof van Olijven is opgepakt en verraden, maar ze blijven op een afstand. Petrus durft zelfs niet te zeggen dat hij bij Jezus hoort. En dan sterft de Heer aan het kruis. Is Hij voorgoed gestorven? Is het een doodlopende weg? Wat is het eigenlijk?

Broeders en zusters, vanavond mogen we aan Jezus' kruisweg denken en wat eraan voorafging: zijn maaltijd met zijn leerlingen, waarin Hij zichzelf

geeft. Dit is mijn lichaam. Dit is mijn bloed. En toen na Pasen de Heer is opgestaan en opnieuw bij zijn leerlingen kwam, met in zijn handen en voeten de wonden van het kruis, zei Hij: vrede zij met jullie (Joh. 20, 19-20). Vanaf de vroegste tijd hebben de christenen die verrijzenis gevierd. Vanaf de vroegste tijd hebben ze de maaltijd gehouden, zoals beschreven staat in de tweede lezing van de apostel Paulus uit de eerste brief aan de christenen van Korinthe (1 Kor. 11, 23, 26). Het is de oudste tekst in het Nieuwe Testament die gaat over de eucharistie. Hoe Jezus op de avond voor zijn lijden het brood nam en brak en uitdeelde en de beker rond liet gaan. Helemaal in het teken van zijn dienstbaarheid, maar ook van zijn vrede.

Ook vanavond vieren we de eucharistie, verbonden met het laatste avondmaal. En de Heer is in dit heilig sacrament nu net zo dicht bij ons als bij de leerlingen lang geleden. Hij komt op dit moment net zo dicht bij ons als destijds bij de apostelen in die aparte kamer aan de vooravond van zijn lijden. We vieren als Kerk niet alleen de vernedering en kruisdood van Jezus, maar ook zijn opstanding en verrijzenis. Omdat we steeds opnieuw door Hem gevoed moeten worden, omdat we steeds opnieuw door de gekruisigde en verrezen Heer gesterkt moeten worden op de weg van het evangelie (cf Hand. 2, 42).

Misschien zien we onze eigen levensweg niet als een kruisweg, maar ook daar zijn er momenten waarop je aan de grond genageld kunt staan, waarop je pijn lijdt, teleurstellingen meemaakt, en ziekte en lijden je treffen. En wat denk je van ons geloof? Gaat niet dat kruis van de Heer het hele jaar met ons mee? En die knieval van de Heer bij het laatste avondmaal, wordt die niet ook onze knieval steeds opnieuw als we ons klein maken voor Hem?

We mogen vanavond in de liturgie van Witte Donderdag ook voeten wassen, niet als kopie van de voetwassing door de Heer, maar wel om te beseffen dat naast de eucharistie en het priesterschap de voetwassing ons is gegeven om steeds opnieuw die knieval te maken in Jezus' naam. Waar we buigen in de eucharistie voor het Lichaam een Bloed van Christus, daar buigen we ook als Hij ons vraagt elkaar de voeten te wassen en de minste te zijn. Daar is ook het woord van Jezus van toepassing: 'wat je aan de minsten der Mijnen hebt gedaan, heb je aan Mij gedaan' (Mt. 25, 40). Gaan we daarvoor nu Jezus zegt: 'doe gij evenzo' (cf Joh. 13, 15)?

Staan we ervoor open, om ons hele leven in het licht te zien van de kruisweg met de Heer? Dan pas kunnen we met heel ons hart ook ons lijden, onze teleurstelling, onze angst verbinden met zijn overwinning van Pasen. Met zijn overwinning en zijn vrede en toekomst. En zo zijn Witte Donderdag, Goede Vrijdag en Pasen geen wereldvreemde vieringen, maar als één doorlopende liturgieviering verbonden met ons dagelijks leven als leerlingen van de Heer, geworteld in zijn nabijheid en in ons vertrouwen op zijn heilsplan. Mogen we zo vanavond vieren, ons klein maken met en voor de Heer en het steeds weer inoefenen om met heel ons hart Hem toe te behoren en vanuit zijn gezindheid te denken, te leven en te kiezen en uiteindelijk ook met de Heer te sterven, in de hoop op de verrijzenis. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de opening van het bedevaartseizoen te Brielle, 11 mei 2019, Bedevaartkerk Brielle

Handelingen 9, 31-42; Johannes 6, 60-69

Broeders en zusters, we mogen vandaag het nieuwe bedevaartseizoen 2019 beginnen. Bij de opening van het bedevaartseizoen zijn we in deze kerk altijd met een bescheiden gezelschap. De opening begint rustig, maar is wel intens. Uiteindelijk zullen we op de nationale bedevaart met velen zijn uit het bisdom en van daarbuiten, want we mogen ons een nationaal heiligdom noemen. Dat is niet nationalistisch, alsof het een Hollandse aangelegenheid is, maar de bedevaart van allen die zich in onze kerkprovincie aan het geloof van de Martelaren van Gorcum willen spiegelen en sterken.

We hebben vandaag een bijzondere opening mee mogen maken, waarbij we de deuren van de bedevaartkerk plechtig hebben geopend en de reliekschrijn binnen hebben gedragen. De Martelaren van Gorcum hebben de deuren open gemaakt, met hun leven en getuigenis, om deze plek tot een bedevaartsoord te maken. Ze hebben in geloof ja gezegd en zijn daarin blijven staan ondanks vernederingen. Als je de geschiedenis leest over die dagen, over hoe ze in angst zaten en werden ondervraagd en hoe ze als schouwspel voor een spottende menigte in hun blootje zijn rondgeleid, kunnen we ons nauwelijks voorstellen hoe dat is geweest.

Ook nu worden christenen op veel plaatsen wereldwijd verdrukt. Vervolging is van alle tijden. Het herdenken van de Martelaren van Gorcum mag ons verbinden met het verleden, maar ons ook sterken in het heden om trouw te blijven aan de Heer die het goede in ons begonnen is, ondanks spot en hoon en bedreiging.

De reliekschrijn is gerestaureerd. Hij is met vakkundigheid gemaakt, u zult zien hoeveel details door de restauratie weer zichtbaar zijn en aanwijsbaar. Woorden van geloof en christelijke symbolen, die gaan over overwinning en eeuwig leven. Niet met overmoed wordt getoond dat de Martelaren van Gorcum hun leven hebben gegeven. Alsof het een theater is dat ons oogverblindend wil herinneren aan de Martelaren van Gorcum. Vergeleken met andere schrijnen is hij bescheiden. Hij nodigt uit om niet bij de buitenkant

van de schrijn te blijven, maar met ons hart stil te staan bij het getuigenis van de martelaren van wie hier een aantal overblijfselen wordt bewaard. We zijn geroepen tot een getuigenis dat boven onze angst en onverschilligheid en twijfels uitreikt.

Jezus zegt in het evangelie: “Wilt ook gij soms weggaan?” Hij heeft een enorme menigte mensen verzameld en Hij heeft hen willen voeden. Terwijl er maar weinig eten was, heeft hij de grote menigte van brood voorzien en er bleef nog over. Als de Heer zo’n bijzonder teken stelt, zo’n wonder verricht, moet iedereen eigenlijk wel zeggen: “dit is Hem, we gaan nooit meer bij Hem weg. Hij spreekt de waarheid en is de waarheid.” In plaats van dat iedereen het teken van de Heer met geloof beantwoordt, ontstaat discussie: wie bent U eigenlijk en mag U dit wel doen, maakt U zich niet groter dan U bent?

Er komt tegenstand en in dat soort situaties zijn er meestal drie groepen. Een stille groep die gelooft, een groep die achterover leunt en denkt we zullen het wel zien, en een groep die kritisch is. Die kritiek heeft hier een toon van vernedering: wie ben jij dat je dit tegen ons zegt en presenteert alsof het van God zelf afkomstig is? Maar, een kritische noot kan pas vruchtbaar zijn als het met waardigheid gebeurt, niet vanuit een hoogmoedige houding. Er ontstaat dus geen waarachtige dialoog, maar er ontstaat een twistgesprek. En bij een twistgesprek komt niet het beste in mensen naar boven.

Jezus blijft zichzelf. Hij praat niet op dezelfde manier terug. Maar wat Hij zegt stuit hen tegen de borst, ze kunnen het niet vatten en vinden het misschien wel afschrikwekkend. Jezus zegt: “Wie mijn vlees eet en bloed drinkt, heeft eeuwig leven.” Met de broodvermenigvuldiging heeft Hij niet zomaar een teken gesteld om te laten zien wat Hij allemaal kan. Hij wil juist met dit teken mensen tot geloof brengen, dat we met ons hart bij Hem komen en erkennen wie Hij is. Dat is wat de evangelist Johannes beoogt met het evangelie, en waarom hij het opschreef, namelijk dat we door deze woorden met heel ons hart belijden dat Jezus de Christus is, de Zoon van God, en wanneer je dat met heel je hart gelooft, je deel mag hebben aan het eeuwig leven van de Heer.

De Heer is geen buitenstaander, maar is mens geworden in ons midden en vraagt ons om ons hart te openen voor zijn zelfgave in liefde: “Wie mijn vlees

eet en bloed drinkt, heeft eeuwig leven.” De Kerk heeft deze woorden van de wonderbare spijziging verstaan als echte eucharistische woorden. Zoals Jezus brood neemt bij het laatste avondmaal, neemt Hij ook hier het brood en deelt het uit. Niet aan twaalf leerlingen maar aan een massa mensen. Woorden die verwijzen naar de Eucharistie, in het aanvoelen van de Kerk. De Heer is niet alleen als persoon dichtbij ons, Hij wil ons ook voeden en versterken en vernieuwen. Wanneer Hij zichzelf aan ons geeft als gebroken brood en vergoten wijn, geeft Hij zichzelf meer dan een mens ooit zou kunnen. Hij is Gods Zoon en wij mogen Hem zelf aanvaarden en ontvangen.

Drie groepen dus: mensen die geloof hechten aan de Heer, mensen die afwachten, en de groep die verbeterd is. Broeders en zusters zo stonden ze ook tegenover de Martelaren van Gorcum: jullie met je rare geloof, jullie achterlijke ideeën over de eucharistie, jullie slaafse ondergeschiktheid aan de paus, hou daar nu eens mee op. De ondervragingen waren niet menswaardig, maar gingen gepaard met dreigementen, vernederingen en spot. Zouden de martelaren misschien ook niet een moment hebben gedacht: zullen we ook maar eens gaan? De martelaren hebben echter niet hun plaats verlaten en hebben hun verantwoordelijkheid niet afgeworpen, het geloof dat in hun hart was gelegd niet verloochend. Ze hebben uitgelegd tot het uiterste wat hun bezieling is. Wat de eucharistie is: de verrezen Heer die alles aan ons geeft en bij ons komt. En wat betreft de paus, dat hij de opvolger is van de apostel Petrus en dat hij, zoals Petrus in de eerste lezing, staat voor de verkondiging van het evangelie.

Een prachtig gerestaureerde schrijn vandaag, niet om de rijkdom ervan centraal te stellen, maar om wat er in is te vereren, en dat we met ons hart getrokken worden naar het getuigenis van de Martelaren van Gorcum. De schrijn is ten behoeve van de restauratie hier in de bedevaartkerk plechtig uiteen gehaald voor de restauratie. De schrijn uit 1923 moest nodig worden opgeknapt. In een noodkist bleven de relieken achter, terwijl de schrijn naar Kevelaar ging om daar vakkundig te worden gerestaureerd. Als je de relieken van de martelaren ziet, kun je aan de botten zien dat het gewone mensen waren, knokig zoals wij allemaal. Sommige botten zijn afkomstig van een oude persoon, en andere botten zijn van een jongere persoon die martelaar werd. De relieken zijn in de schrijn niet geplaatst als in een etalage, maar wel om ons erop te wijzen dat het gaat om concrete mensen die sterfelijk zijn, zoals wij, die de kracht niet uit zichzelf hebben gehaald, maar die net zo

krachteloos als wij 'ja' hebben gezegd, omdat ze steeds werden gevoed door het sacrament van de eucharistie en gesterkt werden door de gemeenschap in geloof van de wereldwijde Kerk rond de bisschop van Rome, de opvolger van Petrus.

We vieren in het bisdom het Jaar van de Roepingen. 'Roepingen' staat in het meervoud, want we zijn allemaal geroepen bij Christus te blijven en Hem te volgen, zelfs als Hij de uitdaging bij ons neerlegt: wilt ook gij soms gaan? We moeten ons laten trekken naar de Heer die met liefde en trouw naar ons omziet. Hij heeft de Martelaren van Gorcum niet aan hun lot overgelaten, maar ze bij zich geroepen in zijn huis van eeuwig leven. Zo vieren we, wanneer wij de martelaren vereren ten diepste het paasfeest.

We vieren de eucharistie, waarin wij de kruisdood en verrijzenis van Christus gedenken, dichtbij de relieken van mensen die als martelaren deel hebben aan de overwinning van Christus op de dood. Zo zijn ze onze voorsprekers en voorbidders. Ze gaan voor ons uit als voorbeeld en aansporing, steeds opnieuw als we angst voelen en ons terneergeslagen weten, wanneer we de vraag moeten beantwoorden of ook wij er maar mee ophouden of als we het geloof stiekem voor onszelf houden, opdat niemand ons er nog naar vraagt.

Maar als we ons hart in geloof weten te verbinden met Christus, weten we dat Hij op zijn beurt onze woorden vruchtbaar kan maken en ons getuigenis.

Bidden we in deze viering voor christenen wereldwijd die nu worden vervolgd, in landen als Nigeria en Sri Lanka, die de krantenkoppen niet halen. Dat ze de kracht van de Heer ontvangen, en staande blijven als de Heer hen vraagt: wilt ook gij gaan? Dat zij zoals de martelaren van Gorcum volharden in hun geloof, met de nodige uitstraling die we in onze wereld voor de voortgang van het evangelie zo hard nodig hebben. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de kerktoetredersdag, 22 juni 2019, Basiliek van de H. Liduina en Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans Schiedam

2 Korintiërs 12, 1-10; Matteüs 6, 24-34

Broeders en zusters, het is bijzonder dat we vandaag hier de eucharistie mogen vieren om uw opname in de Kerk te markeren en ook te beseffen hoezeer dat het werk van God is. Natuurlijk, wij kiezen zelf, maar we mogen geloven dat de Heer eerst u heeft aangeraakt. Als we kijken in de Bijbel, naar de teksten waarin God mensen roept, is het altijd eerst zijn initiatief. Of het nu Abraham is die alles achterlaat, of Mozes die als grote taak had om zijn volk uit slavernij te bevrijden, of als het gaat om Maria die de moeder van de Heer werd, het is altijd eerst Gods initiatief.

Het gaat niet zonder gebed en de gemeenschap van de Kerk. God heeft ons het eerst geroepen. Natuurlijk komen dan de vragen en het gesprek en het delen van ons geloof. Maar de Heer staat aan het begin.

Als we in de eerste lezing lezen hoe de Heer Paulus geraakt heeft, zien we dat de Heer niet alleen het initiatief neemt, maar ook met je mee wil gaan. De apostel Paulus was eerst helemaal niet op het spoor van Jezus. Hij kende de geboden en wilde die tot in detail gehoorzaam zijn. Hij was zo fanatiek dat hij uiteindelijk geen oog heeft voor Gods initiatief om zijn Zoon in deze wereld te zenden. Hij ging Jezus vervolgen en vele leerlingen zijn door hem opgejaagd. Maar op weg naar Damascus wordt hijzelf door de Heer aangesproken, die vraagt: waarom vervolg jij Mij? De Heer was na zijn verrijzenis in de hemel, dus hoezo zou Paulus Hem vervolgen? Maar het betekent dat de Heer meeleeft met ons die op aarde zijn weg gaan en als de leerlingen van de Heer worden vervolgd en als christenen angst wordt aangejaagd, voelt de Heer zelf zich tot in het diepst van zijn hart geraakt.

Paulus ontdekt dat God het initiatief neemt en dat God de mens behoedt en dat je niet zomaar andere mensen als ze anders denken kunt veroordelen. Paulus staat met de mond vol tanden bij die vraag: waarom vervolg je Mij? Toen de Heer hem aansprak, had hij geen antwoord. Nota bene de verrezen Heer was het die hem aansprak, over wiens kruisdood Paulus zich had

verheugd als een succes. Nu de leerlingen nog, zal hij hebben gedacht, en dan houdt het vanzelf een keer op.

Maar de Heer neemt het initiatief en laat Paulus zien dat niet hij de rechter is en dat hij wordt geroepen tot een ander leven. Paulus laat zich aan de hand nemen en er begint voor hem een ander leven.

Hij wordt gedoopt en opgenomen in de Kerk. De christenen vonden dat spannend. Was het geen truc om binnen te komen en hen allemaal te verraden? Maar ook die christenen ontdekken dat de Heer het initiatief neemt en ze nemen Paulus op, een nieuwe mens die zich bekeerd heeft.

Vandaag horen we dat hij zich steeds kleiner is gaan maken. Hij is niet meer de grote figuur van het anderen de maat nemen. Hij neemt vooral zichzelf de maat in het licht van het evangelie. Ik ben zwak, schrijft hij, maar als ik zwak ben dan kan ik de kracht van de Heer en zijn liefde ervaren. Zo wordt Paulus iemand die getuige wordt van Christus. En hij heeft er alles voor over. Kou en honger en dorst. Schipbreuk en gevangenschap. Hij heeft het allemaal meegemaakt. Hij houdt vast aan de Heer die het initiatief genomen heeft om hem te roepen. En zo heeft Paulus geleerd dat hij mag bouwen op de Heer.

Ook u mag bouwen op de Heer, omdat -ook al zijn we zwak en is ons geloof soms kwetsbaar- de Heer het initiatief heeft genomen en ons de gemeenschap van de Kerk heeft gegeven om samen het geloof te delen en te leven als gemeenschap van de Heer.

Moet je je dan geen zorgen meer maken? Zeker maken we ons wel zorgen over de wereld, ons leven en mensen die ons dierbaar zijn. En toch zegt het evangelie: begin nou eerst met je band met God. Je kunt een mooi pak of jurk hebben en genoeg te eten, maar als je band met de Heer er niet is, hangen deze dingen in de lucht. Zodra Paulus zich verbond met Jezus, sprak hij woorden om mensen tot geloof in Christus te brengen.

Er staat niet dat we helemaal niet aan eten en drinken hoeven te denken. Als je honger of dorst hebt, kun je niet anders. Het gaat er niet om dat we het allemaal loslaten. Maar het moet niet onze hoofdtaak worden. Alsof je leven goed is als je kleding goed is en de koelkast vol. Nee, begin bij de bron van

het leven, bij Christus zelf die ons wil kleden met zijn liefde en die ons wil beschermen met zijn nabijheid.

Als je wordt gedoopt, word je het doopkleed aangereikt om te zeggen: de Heer bekleedt je en beschermt je. Als je band met de Heer steeds meer betekenis krijgt, zien we ook steeds meer wat we voor elkaar moeten doen. God dienen en in het verlengde daarvan elkaar van dienst zijn. Gods wil doen, is ook doen wat nodig is voor andere mensen om volwaardig mens te zijn.

Ik dank u dat u ja hebt gezegd op het initiatief van de Heer. We zijn met 500.000 mensen in het bisdom en er zijn er een heel aantal die het besef dat de Heer roept niet meer beleven. Het is niet de bedoeling dat u als nieuwe katholieken anderen meteen de maat gaat nemen. Maar wel dat u met moed getuigt van uw geloof, en dat de Kerk voor u een bron van vreugde is. Dan kan opnieuw het geloofsgesprek starten. En dan wordt u als Paulus na zijn bekering, die door zijn woord en liefde anderen weet te winnen voor Christus. En zo is het woord van God niet iets eenmaligs. Ik hoop dat u de stap die u heeft gezet altijd blijft koesteren. Niet alleen voor uzelf, maar ook voor anderen. Niet alleen achter gesloten deuren, maar ook in het leven van alledag. De Heer roept en wij mogen initiatieven nemen om anderen te roepen tot gebed en vertrouwen in de Heer. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de bij de Nationale Bedevaart Brielle, 6 juli 2019, Bedevaartkerk Brielle

Wijsheid van Jezus Sirach 51, 1-8; 2 Korintiërs 4, 7-25; Matteüs 10, 17-22

Broeders en zusters, ik ben dankbaar dat u met zovelen gekomen bent. Elk jaar hoop je dat veel mensen aan de nationale bedevaart zullen deelnemen, maar het blijft altijd weer een geschenk dat u komt. Je kunt hier in het heiligdom veel organiseren, en dat gebeurt ook, maar de vrijwilligers van het bedevaartsoord kunnen u niet persoonlijk uit uw huizen komen halen. Dat u met velen in vrijheid hier bent, stemt tot dankbaarheid. Op de eerste plaats, omdat de Martelaren van Gorcum niet verdwijnen uit ons geheugen als gelovigen en dat hun getuigenis niet verbleekt. Meer nog, dat we ook vandaag in Brielle blijven putten uit de bronnen die destijds voor de Martelaren van Gorcum wezenlijk waren: de woorden van de heilige Schrift en het vieren van het sacrament van de eucharistie als bron en hoogtepunt.

Broeders en zusters, het is belangrijk het geloof dat ons als Kerk is toevertrouwd van generatie op generatie in het licht van het evangelie te blijven verspreiden. Maar, het lijkt wel of we in de huidige tijd alleen maar denken aan krimp. We zien inderdaad dat kerken sluiten en we zien minder kerkgangers op plaatsen in de kerk. Echter, we zouden als gelovigen niet alleen de focus op krimp moeten leggen. We zijn als Kerk geroepen steeds om een gemeenschap van geloof te zijn die het leven in en vanuit het geloof voortzet en verder draagt. Brielle kent nu meer pelgrims dan dertig à veertig jaar geleden.

Als er krimp is, mag het ons uiteraard tot bescheidenheid brengen, maar niet tot somberheid of misplaatste angst, want het geloof van de Heer is ons gegeven als een rijkdom en blijft van grote betekenis in het leven van ieder van ons.

In het evangelie van vandaag staan ernstige woorden opgetekend van Jezus. Er klinkt een waarschuwing: neemt u in acht voor de mensen, wees voorzichtig. Dat betekent dat Jezus zijn leerlingen duidelijk maakt dat de weg van het evangelie vaak op tegenstand stuit. Het getuigenis van Christus kan mensen agressief maken om het tegendeel duidelijk te maken. En dan

wordt er niet gekeken naar de waardigheid van ieder leven en naar vrijheid van godsdienst. Jezus die sterft aan het kruis, ziet zijn leerlingen in zijn voetsporen treden van lijden, vernedering en sterven.

Dat is in de geschiedenis van de Kerk zo gebeven. De eerste eeuwen waren eeuwen van vervolging. De meeste apostelen en grote groepen christenen werden gedood vanwege hun geloof in Christus. En als het christendom ergens ging groeien, omdat mensen uiteindelijk wel kerken mochten bouwen en hun geloof mochten belijden, was er elders in de Kerk strijd en lijden en vervolging. De woorden van de Heer zijn ernstig, maar ze zijn niet misplaatst. Hoed u voor de mensen die uw tegenstanders kunnen zijn.

Ook de Martelaren van Gorcum hebben dat meegemaakt. Ze werden tegemoet getreden met dreiging. Ze moesten hun geloof loslaten, de trouw aan de paus en het geloof in de eucharistie. Maar ze hebben hun tegenstanders in acht genomen, in de geest van het evangelie. Ze zijn moedig gebleven om te getuigen van hun geloof, ook al betekende dat de martelaarsdood.

Hoed u voor de mensen, neem u in acht. Dat kan ook heel gauw leiden tot een beeld van negatief kijken naar de omgeving, op de loop gaan en een gracht om de kerk met liefst ook een aantal krokodillen erin. Maar als Jezus spreekt over het je in acht nemen, staat dat niet in de weg dat we vrijmoedig het evangelie uitdragen en rekenschap geven van de vreugde van ons geloof. De oproep van de Heer staat niet haaks op de zendingsopdracht van de Kerk.

Jezus geeft ons geen vrijbrief om de ramen en deuren te sluiten en louter nog te bidden en eucharistie te vieren achter gesloten deuren. Nee, het evangelie is te groot en niet gegeven om er over te zwijgen maar juist om het lijden, sterven en verrijzen van Jezus te verkondigen. Trouw aan hun opdracht hebben de leerlingen vrijmoedig het geloof verkondigd. En zo hebben de Martelaren van Gorcum beaamd dat ze van Christus zijn en zijn Kerk, en dat ze leven van het woord van God en van de eucharistie.

Neemt u in acht voor de mensen. Je mag het niet alleen negatief bekijken. Het betekent ook dat je rekening houdt met de mensen die je ontmoet, dat je oplet en kijkt wie ze zijn. Immers, de Heer vraagt ook om onze vijanden te beminnen, te bidden voor hen die ons vervolgen (cf Matteüs 5, 44) en in zijn Naam de mensen tegemoet te treden in dienstbaarheid en liefde.

‘Neemt de mensen in acht’ betekent in het evangelie van vandaag: op je hoede zijn en voorzichtig en met gelovig vertrouwen strategisch te werk gaan. Maar het kan in het evangelie ook duiden op het grote belang om een medemens naar het hart te zien en met mensen die we ontmoeten ook werkelijk in gesprek te gaan.

In het Jaar van de Roepingen, dat we dit jaar in het bisdom Rotterdam mogen vieren, is het belangrijk daarbij stil te staan, ook in het kader van deze nationale bedevaart. Als de Heer zijn leerlingen van het eerste uur roept op zijn weg en de martelaren van Gorcum vraagt om Hem te volgen tot in de dood, is het belangrijk vandaag te beseffen dat God ook ons aanspreekt, dat de Heer ook ons tegemoet treedt met zijn woord en roepstem.

Het is belangrijk te beseffen dat God zelfs vijanden en tegenstanders wil roepen tot het goede. En ook de mensen die de dood van de Martelaren van Gorcum op hun geweten hebben, zijn ten diepste geroepen een ander leven te leiden, een leven dat getekend wordt door liefde, waarachtigheid en dienstbaarheid. Zij hebben de roepstem van de Heer niet beantwoord.

‘Neemt de mensen in acht’ betekent dus niet dat we mensen mogen afschrijven en ons hart voor hen zouden sluiten. Eigenlijk worden we gevraagd om steeds met heel ons hart en met vertrouwen maar zorgvuldig de ander te benaderen. Dat kunnen we niet zomaar op eigen kracht. Niet zonder reden spreekt de Heer in het evangelie over de bijstand van de Heilige Geest die zal ingeven wat te zeggen.

God benadert ons met veel geduld en tact. Het is de Heer die ons aanspreekt en roept. Niet met een megafoon om het hele plein voor zich te winnen. Nee, de Heer spreekt ieder van ons persoonlijk aan. Als met Pinksteren het vuur van de Geest op ieder neerdaalt (cf Handelingen 2, 3), mogen we geloven dat Gods Geest met zijn gaven ieder van ons voor ogen heeft en wil aanspreken (cf 1 Korintiërs 11, 4-11).

Ieder hart kan worden geraakt, iedere persoon, hoeveel verschillende karakters en talenten er ook te bespeuren zijn. Als de Heer ons met zoveel geduld tegemoet treedt, is het belangrijk dat we ons in acht nemen voor ieder mens die we ontmoeten. Vervolgers en tegenstanders, degenen die ons dreigen en degenen die ons steunen, zij die ons uitjouwen en zij die ons bemoedigen.

In het Jaar van de Roepingen is er nog iets anders belangrijk. God roept en iedere mens telt, maar daar gaat iets aan vooraf. Wil iedere mens geraakt worden, dan is het belangrijk dat wij er niet te veel tussen zitten als stoorzender. U denkt misschien dat dat niet aan de hand is, maar dan vergist u zich. We kunnen met een gebrek aan liefde, of geloofs-naijver, met ruzie of partijzucht mensen erg tegen maken op het evangelie. In het boek Handelingen van de Apostelen staat over de christenen hoezeer ze elkaar liefhebben (Handelingen 2, 42-47; cf Johannes 15, 12). Maar hoe vaak geven we geen aanleiding tot: zie hoe zij elkaar ontmoedigen en de grond in praten en zie hoe zij elkaar de maat nemen, of het evangelie als te moeilijk beschouwen en als niet meer van deze tijd.

Het zou goed zijn als we als gelovigen een klimaat van roepingen kunnen scheppen. Niet uit onszelf alleen, maar door te beseffen dat God ieder van ons wil roepen en raken. De Martelaren van Gorcum hebben met hun getuigenis laten zien dat het geloof in hun hart vurig bleef bestaan. Hebben ze ons tegengemaakt op het evangelie of aangemoedigd? Ik denk het laatste. We mogen beseffen dat God die hen geroepen heeft tot het martelaarschap ook een boodschap heeft aan ieder van ons en vraagt dat ook wij niet opgeven, of weglopen, of stoppen met vertrouwen in de Heer.

Zouden we een klimaat van roepingen met de Heer in stand kunnen houden? Door echt te leven met het evangelie, en elkaar kunnen uitnodigen op de Heer te blijven vertrouwen? Kunnen we de roeping die we zelf ontvangen hebben in dank en dienstbaarheid verbinden met de vele roepingen die we als gemeenschap van de Heer ontvangen?

Er is veel gebeurd in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw. Het priesterschap leek op zijn retour. Mensen zeiden tegen elkaar: daar kiest toch niemand voor. ‘Vreugde en verdriet’ schreef in die tijd een bisdomblad over een priesterwijding. En toen ik zelf priester gewijd werd was dat een bijzonder moment maar wel in een kerk die in bescheidenheid aanwezig was in de samenleving. En mijn moeder maakte mee bij het diepvriesvak in de supermarkt dat iemand zei: Is dat jouw zoon die priester wordt? Ik ben blij dat het mijn kind niet is.

De tijden veranderen opnieuw en we zien nu dat iemand die priester of diaken wordt, of intreedt als religieus, met vreugde en meer instemming

wordt toegelaten. En met de bijzondere huwelijkskursussen op diocesaan niveau proberen we ook de roeping tot het huwelijk te versterken.

Een klimaat van roepingen, zouden we dat vandaag aan de Martelaren van Gorcum kunnen beloven: zoals jullie getuigd hebben en in alle zwakte je sterkte vonden in Christus, durven wij ook in onze tijd onze sterkte te vinden in de Heer en in Hem te geloven als onze sterkte (cf prefatie van de heilige martelaren: uw kracht komt in zwakheid tot ontplooiing [...] Gij maakt onze broosheid sterk). De Heer is altijd met ons begaan en we mogen onze roeping beleven van dag tot dag en beseffen, dat de Heer die het goede werk in ons begonnen is, het ook wil voltooien.

Zo mogen we vandaag beseffen hoe belangrijk het is dat God ieder van ons nodig heeft voor zijn heilsplan, ons uitnodigt en uitdaagt om op grond van ons doopsel te zeggen: ja, hier ben ik.

Ook in onze tijd is er moed nodig om de Heer te volgen. We doen dat nooit op eigen kracht alleen. We mogen geloven dat de Heilige Geest in ieder van ons wil wonen met wijsheid en kracht en vrede. Het is de rijkdom van ons geloof, die we steeds opnieuw mogen aannemen. Het is de rijkdom van ons geloof, die ons helpt om mee te werken aan de opbouw van het Rijk van God. Ook nu zijn er gebieden in de wereld waar christenen dagelijks lijden. We zullen er meer over horen bij de aankondiging van de collecte voor de christenen in Aleppo in Syrië. Kunnen we als lichaam van Christus de ledematen die het moeilijk hebben indachtig zijn? Kunnen we meelevens met hen? En hebben we naast ons gebed tevens een stoffelijke ondersteuning voor hen over (cf 1 Kor. 12, 26)?

Broeders en zusters, u bent gekomen om uw geloof te vieren maar eigenlijk ook om opnieuw de opdracht af te stoffen die door de Heer aan ons als een roeping is toevertrouwd. Wees zuinig op uw doopsel. Ook als het water ervan verdamppt is, mag het doorwerken in ons leven. En in het vormsel ontvangen we de kracht van de Heilige Geest, de Geest van de waarheid die bij ons blijft (cf Johannes 16, 13), ook als het chrisma al lang van ons voorhoofd is verdwenen. En vier de heilige eucharistie wanneer dat kan, om te weten dat de Heer bij ons is tot het einde van de tijd (Matteüs 28, 20). Zo mag de genade van God zich in ons vermenigvuldigen (cf 2 Kor. 4, 15).

Zo kunnen we bewust een klimaat van roepingen opbouwen en elkaar blijven vragen: Bid jij nog wel eens? Hoe ben jij dienstbaar? Hoe gaat het met je huwelijk? Hoe sta jij in je dienstwerk als priester en diaken? Mogen de Martelaren van Gorcum voor ons bidden en mogen wij de bereidheid hebben om met heel ons hart Gods instrument te zijn, ieder van ons persoonlijk en in gezamenlijkheid. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de opening van het studiejaar van Centrum Vronesteyn voor de Priester- en Diakenopleiding, 5 september 2019, kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel), Rotterdam

Kolossenzen 1, 9-14; Lucas 5, 1-11

(Na de schriftlezingen wordt een stoel voor het altaar geplaatst waarop de bisschop gaat zitten. De kandidaat voor de admissio wordt naar voren geroepen door diaken Van Zoelen: Melchior Kerklaan. Hij zegt ja hier ben ik en gaat meteen naar de bank.)

Broeders en zusters, u ziet dat Melchior meteen weer naar de kerkbank gaat, nadat hij heeft gezegd “Hier ben ik.” Het is een beetje vreemd misschien, maar ook een uitdrukking van hoe je op weg gaat naar de diakenwijding. Beste Melchior, soms doe je een stap terug en soms een stap vooruit. Wat fundamenteel is, is dat je wordt geroepen bij je naam. De Heer roept je persoonlijk en zo is de tocht die in vorming en studie afgelegd mag worden, altijd een persoonlijke weg, waarbij je je naam draagt in ere en in gezamenlijkheid met je vrouw Rosaliet.

Je zet nu de laatste stap naar voren ter voorbereiding op de diakenwijding. Het is van grote betekenis dat je dat hier in de gemeenschap van Vronesteyn doet. Enerzijds, omdat we tochtgenoten zijn en anderzijds, omdat we van harte samen met jou willen bidden voor de periode van voorbereiding op weg naar je wijding tot diaken. Het gebed is heel belangrijk. De eerste lezing, waarin Paulus aan de christenen van Kolosse schrijft, is doordrenkt van het gebed als bron voor ons persoonlijk geloof en als fundament van ons geroepen worden door de Heer en ons antwoord. Het is de Heer die je roept en als je zegt “Hier ben ik”, is dat niet alleen een antwoord aan mij als bisschop, maar laat je je ook roepen door de Kerk die in naam van de Heer vraagt om naar voren te komen en beschikbaar te zijn voor het ambt van diaken.

Dat kan niet zonder gebed en moet in vertrouwen op de Heilige Geest, de Geest van God die met Pinksteren neerdaalde op de apostelen en vele anderen, en die de geboorte van de Kerk mogelijk maakte. De Geest die de apostelen heeft geleid toen ze druk bezig waren met verkondiging en zagen dat ze tekortschoten in de bediening van de armen. Geleid door de

Geest hebben ze mannen uitgekozen voor het dienstwerk aan de armen en de handen opgelegd. Die mannen worden bij name genoemd in de Bijbel. De apostelen hebben hen geroepen bij hun namen.

We mogen een nieuw studiejaar openen met de familie van Vronesteyn en het bisdom. Het is belangrijk om die verbinding te leggen. Je bent als Vronesteyn een kleine familie binnen de familie van het bisdom. Het seminarie is het hart van het bisdom, heeft paus Johannes Paulus II gezegd, omdat daar, gedragen door het gebed en geïnspireerd door de Heilige Geest, steeds nagedacht mag worden over het besef van onze roeping. Vandaag mogen we nadenken in het diocesane Jaar van de Roepingen over alle roepingen die de Heer zijn Kerk geeft. We mogen onze roeping beantwoorden en beschikbaar zijn voor het geheel van de Kerk en haar zending: de verspreiding van het evangelie en het dienstwerk van de liefde. Dat dienstwerk van de liefde is niet iets dat aan de diakens wordt uitbesteed. Maar de diaken behartigt het namens de apostelen en spoort ook anderen aan om die belangrijke opdracht van de liefde niet te vergeten.

Roeping is een weg die gaat met vallen en opstaan. Het is voortdurend zo in ons leven als christenen en ook straks in jouw leven als diaken. Niet voor niets dat Paulus spreekt over de vruchten van de Geest. En hij spreekt ook over het vermogen om alles uit te houden en alles te verdragen. Dat is niet te veel gezegd. Want als je het ambt van diaken op je neemt, zul je de moeiten ondervinden, tegenspraak en tegenwerking, ook in het hart van de Kerk. Dan is het de gave van de Geest, om te verdragen en uit te houden, die je helpt om het in liefde te horen en te verstaan en ook dan stappen te zetten.

Het evangelie spreekt over de roeping van de apostelen. Zij zijn beroepsvissers en toch hebben ze niets gevangen. Maar ze zeggen tegen Jezus: “Meester, de hele nacht hebben we gezwoegd zonder iets te vangen.” Ze spreken Hem aan met “Meester” en vertrouwen zich dus aan de Heer toe. En dan hebben ze ook de moed om zijn aansporing te volgen: “Vaar nu naar het diepe en gooi de netten uit voor de vangst.” We beseffen als Kerk in ons tijdsgewricht, dat niets belangrijker is dan te vertrouwen op de Heer en de netten opnieuw uit te gooien. We zijn het soms wat vergeten misschien, onder de indruk als we zijn van de kerkelijke krimp. Maar hebben we, te midden van wat we daarin moeten uithouden, de moed en de souplesse om te zeggen: “Meester zeg ons wat ons te doen staat”? Uiteindelijk wordt er veel vis gevangen door

de apostelen. Ik verwacht niet dat we morgen gelijk weer grond kopen en kerken bouwen en dat we hier in deze kapel weer drie missen op zondag zullen vieren. Maar het is wel de Heer die aanwezig is.

Deze kapel heeft een mooi altaar uit Gouda, dat een tijd in de opslag was na een kerksluiting, maar de Heer wacht. Hij heeft geduld. En als we het over een andere boeg durven te gooien, zal Hij, denk ik, altijd instemmend knikken: doe maar, het is naar mijn hart en het is in mijn Geest.

Rector, na een periode van stilte tijdens de zomer is Vronesteyn als huis ineens weer het huis van u en de studenten. We willen ook voor u bidden en de verbinding maken met de kandidaten die priester of diaken willen worden. Als rector geeft u leiding en ook strekt u de handen uit naar de studenten en u bevestigt degenen die aan u zijn toevertrouwd in hun roeping. En u, pastoor Van Klaveren uit Gouda, neemt de verantwoordelijkheid voor Sander Verschuur die in uw parochie stage gaat lopen. Uw parochie neemt afscheid van Melchior Kerklaan als stagiair. Hij gaat naar de federatie van de parochies van O.L.V. van Sion en HH. Ursula c.s. in Delft e.o. waar u, pastoor Verbakel, hem zult verwelkomen in uw team. Dank aan de spirituaals van Vronesteyn. Naast de geestelijke begeleiding die u de studenten geeft, begeleidt u hen ook met gebed. Als staf en studenten van Vronesteyn mogen jullie samen een biddende gemeenschap zijn, die steeds opnieuw stappen zet in het vertrouwen dat de Heer, die het goede werk in ons begonnen is, het ook zal voltooien. Mogen we zo het jaar beginnen, gestuwd door het optimisme van God zelf, gesterkt door zijn Geest en uitgedaagd door de apostelen van het eerste uur om recht te staan voor de verkondiging, de opdracht van het evangelie en de liefdewerken aan de tafel van de armen. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de televisiemis, 8 september 2019,
H. Petruskerk Roelofarendsveen

Broeders en zusters,

Jezus zegt in het evangelie: “Als iemand zijn kruis niet draagt en Mij volgt, kan hij mijn leerling niet zijn” (Lucas 14, 27). Als je de woorden van Jezus tot je door laat dringen, kan de indringende vraag in je op komen: christen zijn, waar begin je aan?

Broeders en zusters, de meesten van ons werden al gedoopt toen ze pasgeboren waren of nog een kind. Wanneer wij het doopsel allang ontvangen hebben, kun je jezelf dan nog wel de vraag stellen: christen zijn, waar begin ik aan?

We beseffen dat onze opname in de Kerk door het doopsel eenmalig is. Maar hoewel die stap is gezet (met ons of voor ons), de woorden van de Heer blijven een indringende en ook persoonlijke vraag aan het adres van ieder van ons.

En Jezus zegt in het evangelie van vandaag nog meer om van te schrikken. Hij zegt: als iemand naar Mij toekomt maar zijn familie of zelfs zijn eigen leven niet haat, dan kan hij mijn leerling niet zijn (Lucas 14, 26).

Haten betekent hier in het evangelie niet dat je als christen een grondige afkeer moet ontwikkelen ten opzichte van je familie of van jezelf. Hier in bijbelse zin betekent haten: minder belangrijk achten. Dus haten in de zin van: minder belangrijk achten.

Je familie en je eigen leven minder belangrijk achten dan je geloof in God. Dat wil zeggen: als je een leerling van Jezus wilt zijn, dan komt je verbondenheid met de Heer op de eerste plaats, wat er ook gebeurt.

De vraag is dus: besef je waar je aan begint als je christen wilt zijn. Weet je wat het van je vraagt, als je zegt een leerling van Jezus te willen zijn?

Jezus verduidelijkt zijn vraag met twee gelijkenissen. (1) Als iemand een toren wil bouwen, moet iemand eerst een begroting maken en bezien of hij de

bouw van die toren wel afkrijgt (Lc. 14, 28-30). (2) En als een koning tegen een andere koning wil strijden, dan dient hij eerst de afweging te maken of hij die strijd wel aan kan (Lc. 14, 31-32).

Broeders en zusters, wanneer wij eenmaal gedoopt zijn, is het dan nog steeds zinvol om ons af te vragen: christen zijn, waar ben ik aan begonnen?

Persoonlijk denk ik dat we namelijk steeds opnieuw een keuze moeten maken. Ook na ons doopsel blijft het van vitaal belang om bewust te kiezen voor de weg van het evangelie.

Wel degelijk blijft het zinvol om ook na je doopsel opnieuw voor jezelf de vraag te beantwoorden, waar begin ik aan als christen?

Veel kerkleden zetten ondanks hun doopsel toch vaak weer de stap om hun christen-zijn min of meer los te laten. Minder kerkgang, minder gebed, minder naastenliefde: het zijn vaak voorboden van het op den duur verdampen van het leven in geloof, van het uiteindelijk verdwijnen van de geloofspraktijk.

Broeders en zusters, als u de keuze wilt maken om Jezus te volgen, om zijn leerling te zijn en te blijven geloven in zijn evangelie, dan is het belangrijk dat we op de eerste plaats onze band met de Heer ook daadwerkelijk onderhouden als prioriteit nummer één.

Met het oog op onze blijvende verbondenheid met de Heer, is het samen vieren van de eucharistie onmisbaar, iedere zondag opnieuw. In die zin ben ik blij dat we ook vandaag, hier in de kerk en via de televisie, de gelegenheid aangrijpen om samen te luisteren naar het woord van God, samen te volharden in gebed en met heel ons hart het sacrament van de eucharistie te vieren.

Leerling van Jezus zijn, waar zijn we aan begonnen? Bij het beantwoorden van die vraag, mogen we er steeds opnieuw voor kiezen om heel bewust in de zondagse viering van de eucharistie de kracht en inspiratie te ontvangen om te groeien in onze band met de Heer, en gaandeweg steeds meer te leven in geloof, hoop en liefde.

Trouwens, onze band met de Heer is niet alleen een kwestie van onze keuze en inspanning, maar allereerst ook een gave van God. In de woorden van

de eerste lezing klinkt dat door: “Wie zou uw wil kunnen kennen, als Gij hem het inzicht niet geeft, en uw heilige Geest niet van boven zendt?” (Wijsheid 9, 17).

En bovendien: als we een kruis te dragen hebben, wanneer de navolging van Christus ons moeite kost en zwaar is: vertrouw er dan op dat de gekruisigde en verrezen Heer samen met ons het kruis wil dragen.

Ik bid dat we onze band met de Heer mogen bewaren en verdiepen en dat we blijven groeien in ons geloof. De pater carmeliet Carlos Noyons schreef: “Jezus vraagt alles, maar Hij vraagt niet alles ineens. Een christen leeft met zijn hart in de hemel, maar met de voeten op de grond.” Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij tweehonderd jaar Westlandse bedevaart naar Kevelaer, 31 augustus 2019, Mariabasilië Kevelaer

Jozua 24, 1-2a.15-17.18b; 2 Korintiërs 1, 1-7; Johannes 6, 60-69

Broeders en zusters, Jezus zegt in het evangelie: “Wilt ook gij soms weggaan?” Misschien denkt u: maar we zijn net gekomen hier in Kevelaer. Inderdaad, we zijn hier bewust naartoe gekomen en laten ons niet zomaar wegsturen. Maar de Heer zendt ons niet weg. Hij wil ons vragen: Wat heeft u hier gebracht? Wat gaat er om in je hart als je naar mij toekomt? Hoe is je leven met mij verbonden?

Jezus is naar deze wereld gekomen om nogmaals te laten zien dat God zijn leven met ons leven verbindt. Zijn leven is een grote uitnodiging: Ga je met mij mee? Stel je je vertrouwen op mijn belofte? Stel je je hart open voor mijn boodschap? Daarom zijn die woorden “Wilt ook gij soms weggaan?” bedoeld om ons bewust te laten zijn dat we vanuit ons geloof hier naartoe zijn gekomen.

Al tweehonderd jaar wordt er vanuit het Westland in geloof naar Kevelaer gepelgrimeerd. En daarvóór waagden mensen ook al de tocht naar dit oord van gebed. We kunnen ons niet alleen maar aansluiten bij de traditie, in de trant van: we gaan al tweehonderd jaar. Het vraagt steeds weer om het geloof door te geven en het vertrouwen in God zichtbaar te maken. Het vraagt steeds weer om de liefde van God in ons leven aan te nemen en toe te passen.

Dan denken we soms: het lukt ons niet zo goed, we gingen in het verleden wel met veel meer mensen op bedevaart. Dat is allemaal waar. Maar de woorden van Jezus “Wilt ook gij soms weggaan?” zijn geen woorden om aan te sluiten bij ons pessimisme. We zien gebeuren dat veel mensen het geloof niet zo centraal stellen in hun leven. Maar wij mogen zeggen: we zijn hier naartoe gekomen, omdat we het nog steeds de moeite waard vinden om het geloof als de routeplanner voor ons leven te kiezen en trouw te blijven aan het gebed.

Als het gaat om de kracht van ons geloof, is dat niet alleen een kwestie van spierkracht. Het gaat er in de eerste plaats om dat we in staat zijn te blijven bidden. De woorden van het Onze Vader en het Wees Gegroet en de eigen

woorden die opborrelen in ons hart. Er gaat veel in ons om en als ieder zijn verhaal zou doen hadden we aan twee dagen bedevaart niet genoeg. In ons hart bevinden zich ook onze zorgen, ons verdriet, onze teleurstellingen en onze pijn. En misschien ook wel onze zwakte en onze kwetsbaarheid.

Als Jezus zegt “Wilt ook gij soms weggaan?” wil dat niet zeggen dat Hij alleen sterke en uitbundige mensen wil. Hij wil mensen die zich niet groter maken dan zichzelf, maar die zich ook niet kleiner maken dan nodig. Mensen hebben pas echt een klik met de Heer, zien we in de Bijbel, als ze durven zeggen: hier ben ik, ik luister naar uw roepstem en ik wil antwoord geven. Niet als we ons leven in de hand hebben en niet zonder vragen en verlangens. God trekt lang genoeg met ons mee en weet dat we elke dag opnieuw die keuze moeten maken voor zijn liefde en trouw, zijn vergevingsgezindheid, dienstbaarheid en zijn toekomst. En daarom is deze bedevaart zo ingebed in de pelgrimstocht van elke dag. We gaan tweehonderd jaar naar Kevelaer, maar ons hele leven is een pelgrimstocht. En als Jezus zegt “Wilt ook gij soms weggaan?” mogen we volmondig zeggen: nee, we gaan niet weg, we willen dat U met ons mee blijft trekken en hier na onze bedevaart in Kevelaer weer sterk in ons hart aanwezig bent.

Van de eerste bedevaartgangers van tweehonderd jaar geleden is niemand er nu bij en over honderd jaar zal er niemand van ons bij zijn. Maar wij maken op dit moment geschiedenis door het geloof met ons hart te beamen en het met vertrouwen door te geven. Het lijkt misschien geen succes te hebben, maar we weten niet wat er in het hart van anderen gebeurt, zoals ze dat ook niet van ons weten. Maria bewaarde alles in haar hart en bracht het naar God. Mogen wij dat ook doen in onze parochies. Help ons, Heer, om dichtbij U te blijven en anderen dichtbij U te brengen en Maria bidt met ons mee dat we dat waar mogen maken in de kracht van de Heilige Geest. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in de ‘Nationale Roepingenweek’, 4 november 2019, Centrum Vronesteyn in Voorburg

Romeinen 11, 29-36; Lucas 14, 12-14

Het is een mooi initiatief dat we deze week extra bidden om roepingen in de week van het hoogfeest van de heilige Willibrord. Hij die zelf zijn roeping ervaren heeft als een bestemming voor heel zijn leven. Eerst was hij van jongs af aan in het klooster en heeft daar als monnik de leerschool ondergaan van het gebed, van studie en het gemeenschappelijk leven. Maar er groeide in hem ook het verlangen om missionaris te zijn en de vruchten van zijn gebed, studeren en het gemeenschappelijk leven niet voor zichzelf te houden.

Dat gold wel voor meer Angelsaksische monniken: het verlangen om in den vreemde je bestemming te vinden. Pelgrimeren omwille van Christus. Zij wilden wat ze in gebed en studie en aan gemeenschapszin hadden geleerd ook aan anderen voorhouden. Op de eerste plaats is dat de persoon van Jezus Christus die op de wereld is gekomen om de zending van zijn Vader te volbrengen. Hij sterft aan het kruis, maar verrijst uit de dood en zegt: Vrede zij u. Die vrede heeft Willibrord ten volle gekend. Als hij ver weg was in den vreemde had hij die vrede van Christus in zijn hart.

In deze week herdenken we Willibrord die als apostel der Friezen de patroonheilige is van de Nederlandse kerkprovincie. Mogen we ook bidden om roepingen nu. We moeten niet alleen terugkijken naar Willibrord die met overtuiging het evangelie verkondigde, maar we mogen ook bidden om roepingen nu. We zullen moeten zeggen: wat vraagt de Heer nu van ons om mee te werken aan de opbouw van de Kerk ter verspreiding van het evangelie? Zo is er deze week elke dag een dag van gebed in de Nederlandse kerkprovincie. En wij mogen vandaag ons aandeel hebben.

De Heer geeft ons een levensbestemming. Hij heeft ons gemaakt naar zijn beeld en gelijkenis. In de schepping is er een bijzondere plaats voor de mens die in dialoog is met God. God roept en de mens antwoordt. En die mens mag zijn talenten en gaven in kracht van de Heilige Geest beschikbaar stellen voor de opbouw van Gods koninkrijk. Willibrord ging zelfs naar Rome toe om officieel de zending voor de missie onder de Friezen te vragen. Hij wist

zich gezonden door de Kerk, door de Heer geroepen en gedragen.

Als we bidden om nieuwe roepingen zal het ook moeten gaan om ons eigen leven. Het lijkt soms dat we roepingen zoeken om het geloof aan uit te besteden, maar we zijn op de eerste plaats zelf aan zet om ons leven te zien in het perspectief van God. Als we zien hoe belangrijk het is om zelf antwoord te geven op de roepstem van God, is bidden om roepingen een andere zaak.

We bidden voor diocesane priesters en diakens die hun leven willen geven voor de opbouw van de parochies in het bisdom. In een religieuze congregatie ben je op de eerste plaats met het charisma van de congregatie verbonden. Als diocesane priester of diaken ben je verbonden met de gelovigen en met alle mensen van goede wil in het gebied dat aan het bisdom is toevertrouwd. Hier mogen we het evangelie verkondigen in woord en daad.

We zitten niet ruim in de priesters, maar kunnen wel zeggen dat we ervoor bidden. De Heer heeft gezegd dat Hij bij ons zal zijn tot het einde van de tijd. Als we ons de vraag stellen ‘wat wil de Heer dat ik ga doen en waar wil de Heer dat de Kerk naartoe beweegt?’ zal het antwoord op de eerste plaats moeten komen van ons gebed en onze trouw aan de Heer en zijn evangelie. Zeker, de Heer die het goede werk in ons begonnen is, zal het voltooien. Maar daarin heeft ook ons antwoord op de roepstem van de Heer een belangrijke plaats.

Roeping is niet alleen een kwestie van statistieken en als het gaat om het celibaat moeten we niet op de eerste plaats denken in termen van maatregelen, alsof we louter een praktisch probleem gaan oplossen. Het celibaat heeft Bijbelse wortels en een lange traditie in de Kerk. De paus heeft de Duitse Kerk aangegeven dat het allereerst moet gaan over bidden en aanbidden en om nieuwe evangelisatie. Bidden hoort bij onze roeping als gelovige mensen en we mogen onder meer bidden om wat voor ons bisdom nodig is. We mogen bidden om nieuwe priesters en diakens, we mogen bidden om nieuwe religieuzen, en dat alle gedoopten als gelovigen de bezieling ontvangen om trouw te kunnen zijn aan de weg van het evangelie. En we bidden in geloof om mannen en vrouwen die zich toewijden aan het huwelijk. We mogen bidden voor heel de Kerk die een gemeenschap van geroepenen is.

Heer, die ons steeds nabij bent, help ons om in uw nabijheid te leven, te

bidden en ons apostolaat ten behoeve van de verkondiging van het evangelie gestalte te geven.

Zo bidden we vandaag niet uit wanhoop, maar uit vreugde en vertrouwen. De Heer die het goede werk in ons begon, zal het zeker voltooien. Dat we door ons gebed steeds open staan voor Gods bedoelingen. Dat we onze stem en ons hart blijven verheffen tot de Heer. Dat we in ons gebed en dienstwerk herkenbaar zijn als leerlingen van Christus. De Heer en zijn blijde boodschap is de rijkdom van het leven dat ons is toevertrouwd, om door te geven steeds opnieuw aan velen in de Kerk en daarbuiten aan alle mensen van goede wil.

En zo nodigen we velen uit om met ons mee te gaan. Dan is het ‘netwerk’ dat we met elkaar vormen geen netwerk van visitekaartjes uitwisselen en het glas heffen, maar is het een netwerk waarin Christus centraal staat en wij zijn liefde delen met mensen in nood, met gebrekkigen en armen, in het besef dat we ten diepste ook zelf arm en gebrekkig zijn en nood hebben aan Gods barmhartigheid. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende tijdens de eucharistieviering met de diakenwijding van Michael-Dominique Magielse OP, zaterdag 16 november 2019, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal

Jesaja 61, 1-3a; Handelingen 6, 1-7b; Johannes 15, 9-17

Broeders en zusters in Christus, we mogen vandaag hier in de kathedraal de diakenwijding vieren van Michael-Dominique Magielse. Michael wordt gewijd tot diaken in de Orde der Predikers. We hadden vandaag nog iemand willen wijden tot diaken die in de kring van diakens van het bisdom Rotterdam opgenomen zou worden om werkzaam te zijn in het parochiepastoraat van Delft en omgeving, Melchior Kerklaan. Maar hij is kort voor de wijding van de trap gevallen en heeft zijn heup gebroken. We willen vandaag in onze gebeden aan hem denken.

Maar er is besloten om jouw wijding, Michael-Dominique, tot diaken door te laten gaan. Het was mooi geweest om samen de diakenwijding te vieren en als orde en bisdom bij gelegenheid van de wijdingen samen op te trekken in de naam van de Heer als zijn Kerk.

Het religieuze leven is een bijzonder charisma in de Kerk. In de gemeenschap van de Kerk met vele gaven van de Heilige Geest en een verscheidenheid aan roeping en heil heeft het religieuze leven een bijzondere plaats. In het document van het Tweede Vaticaans Concilie over de Kerk (*Lumen Gentium*) staat dat er in de akker van de Heer een bijzondere boom is gegroeid met vele takken van verschillende religieuze ordes en congregaties met verscheidene vormen van kloosterleven. Een wijde vertakte boom in de akker van de Heer waarin de schat van het evangelie gevonden kan worden, waarvan wij mogen ontvangen en leven (cf Matteüs 14, 44).

In de Kerk samen op weg met de Heer en zijn evangelie. Het is in de tijd ook wel anders geweest. In het recente verleden, toen bisdommen groter en leden van ordes en congregaties talrijk, leek het alsof ieder voor zich het wel alleen zou redden, of wanneer je je als orde met een eigen visie wilde onderscheiden zo nodig zonder het geheel van de Kerk. Maar in tijden van kleiner worden, wanneer de omvang van de gemeenschap van de Kerk met zijn vele geleidingen in onze streken bescheidener wordt, zien we opnieuw de

opdracht van samen optrekken en verstaan we de woorden van de Heer om één te zijn als roeping.

Het evangelie is daarover ondubbelzinnig. De Heer zegt: blijft in mijn liefde (Johannes 15, 9). Dat is niet bedoeld als een vrijblijvende uitnodiging. Voorafgaand aan deze perikoop staat namelijk dat Jezus zegt: Ik ben de wijnstok en jullie de ranken en je mag vruchten voortbrengen. En daar staat ook: los van mij kunt gij niets (Johannes 15, 5). Als de Heer zo benadrukt dat we zonder Hem niets kunnen, dan begrijpen we het ‘blijft in mijn liefde’ al weer veel ingrijpender. Als je in de Kerk wilt horen bij een bisdom of een orde of congregatie, kunnen we niet zonder de liefde van de Heer. In die liefde blijven is onze grootste opdracht en noodzakelijk om met vrucht ja te kunnen zeggen op de roepstem van de Heer.

Ja zeggen en vruchten voortbrengen is een lang proces met vallen en opstaan. De Heer staat echter niet meteen klaar met de bijl als het ons niet goed lukt. Hij heeft veel geduld met ons, want Hij heeft met zijn hart en liefde in ons geïnvesteerd. De Heer ging zover in zijn liefde, dat Hij voor ons zijn leven heeft gegeven aan het kruis. In zijn liefde blijven, met daarbij de indringende opmerking in het evangelie dat de grootste liefde is: je leven geven voor je vrienden (Johannes 15, 13).

Michael-Dominique, vandaag mogen we jou tot diaken wijden in de orde van de dominicanen. Je bent onderweg geweest als seminarist en als broeder dominicaan en nu, omringd door je medebroeders en door degenen die het ambt van diaken reeds vervullen, mogen we Gods Geest afsmecken door handoplegging en gebed.

Het diaconaat is een belangrijke roeping in de Kerk. We hoorden het al in de lezing van de Handelingen van de Apostelen. De apostelen hebben de liefde van de Heer heel serieus genomen. Het is de basis van hun handelen en van hun leiding geven aan de eerste christenen. De apostelen bleven trouw aan het gebed en de bediening van het Woord en stelden heel bewust door handoplegging en gebed zeven mannen aan, die, vol geloof en Heilige Geest het dienstwerk van de ondersteuning van de armen en kleinen verrichten.

Waar het gaat om de zending van de Kerk vormt het liefdewerk van de diaconie één geheel met de taken van leiding en verkondiging en met de

volharding in gebed. Want ook het diaken zijn is een prominente manier om de liefde van de Heer te verkondigen. Alleen een mooie preek is niet voldoende. Alleen de eucharistie, hoezeer die bron en hoogtepunt is, is niet het einde. Paus Benedictus XVI heeft geschreven in zijn encycliek *Deus Caritas Est*, dat de eucharistie zijn voltooiing vindt in werken van liefde. Als je de liefde van God ondervindt, van de Heer die zijn leven voor ons geeft, hoe kun je dan achterblijven bij het verspreiden en uitdelen van die liefde van Christus? En zo is het dienstwerk van de diaken tevens een vorm van de verkondiging van Christus.

Paus Franciscus zei tegen de jongeren die in Assisi bijeen waren: verkondig het evangelie desnoods met woorden. Begin niet met de meest prachtige volzinnen, maar laat je eerst zien als leerling van de Heer, als iemand die in de liefde van Christus blijft en die deze liefde wil delen met anderen.

Vandaag mogen we het grote belang van het dienstwerk van het diaconaat opnieuw in geloof benadrukken in onze Kerk. Als het wijdingsgebed straks wordt gebeden, hoor je als wijdeling en als reeds gewijde diakens wat er allemaal op je afkomt, waar je in moet uitblinken en waar je je voor in moet zetten. Het is veel, en je zou daarom kunnen denken: kan ik nog naar buiten? Maar je kunt het dienstwerk van diaken pas vervullen in kracht van de Heilige Geest die je op bijzondere wijze door handoplegging en gebed mag ontvangen. Zoals bij de eerste apostelen en de eerste diakens, zo mogen wij ook nu rekenen op de komst en de sterkte van de Heilige Geest. “De Geest van de Heer rust op mij; Hij heeft mij gezalfd om aan de armen de blijde boodschap te brengen. Hij heeft mij gezonden om te genezen allen wier hart gebroken is, om de gevangenen hun vrijlating te melden, aan wie opgesloten zijn hun vrijheid” (Jesaja 61). En zo is het diaconaat niet een dienstwerk op eigen kracht, maar in kracht van de Heilige Geest.

In deze kerk hebben we als patroon een bijzondere heilige, de heilige diaken Laurentius, die ook de patroonheilige is van de stad Rotterdam. Hij kwam uit Spanje en ging naar Rome. Daar zette hij als diaken zijn talenten in in kracht van de Heilige Geest. Als diaken verbond hij de tafel van de eucharistie met de tafel van de armen.

Ook in onze tijd is die gang van de dienst aan het altaar in de viering van de eucharistie naar de dienstbaarheid aan de tafel van de armen en de kleinen

een belangrijke stap. Een toetssteen die laat zien dat de Kerk een waarachtig instrument is van de liefde van Christus.

We mogen vandaag de diakenwijding vieren en samen optrekken. Wanneer wij in de liefde van Christus blijven, dan geeft Hij de kracht en sterkte die nodig zijn om de Heer trouw te kunnen navolgen en dienen, en dat steeds weer te willen en te kunnen.

Michael-Dominique, moge het zo zijn dat het dienstwerk van het diaconaat in de stad Rotterdam door jou wordt versterkt en dat door deze inzet velen herinnerd worden aan de liefde van Christus. Het dienstwerk van de liefde van Christus wordt tenslotte niet uitbesteed aan de diakens alleen, maar mag juist ook anderen oproepen en opwekken tot navolging, om in diezelfde geest dienstbaar te zijn in Christus' Naam tot opbouw van het koninkrijk van God. Amen.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de landelijke start van Kerkbalans, 18 januari 2019, Utrecht

Ieder jaar opnieuw vragen wij als kerken aan onze kerkleden om hun financiële steun. De actie Kerkbalans zet de vraag om steun landelijk op de kaart. Kerkbalans is een landelijke campagne. Immers de Kerk is aanwezig in het hele land (en wereldwijd).

De gezamenlijke specifiek Nederlandse campagne Kerkbalans bestaat al meer dan vier decennia. Zelf heb ik de jeugdherinnering dat ik aan het begin van het jaar samen met mijn broer folders rondbracht in het kader van Kerkbalans (mijn vader en moeder waren kernvrijwilligers waar het ging om geldwerving in de parochie), en aan het einde van het jaar deden we een kerstkaart in de brievenbus om de deelnemers aan de actie Kerkbalans te bedanken. Bijdragen is niet altijd vanzelfsprekend.

Kerkbalans staat in de lange traditie van de Kerk om haar leden te vragen om steun. De apostel Paulus omschrijft deze steun als een “bijdrage aan de noden van de heiligen” (Romeinen 12, 13). In dit perspectief betekent Kerkbalans dat je als kerklid op basis van je gelovige betrokkenheid uitgenodigd wordt om ook materieel bij te dragen aan de gemeenschap van de Kerk.

De betrokkenheid bij de Kerk, de ervaring met de Kerk als waardevolle gemeenschap wordt in het leven van kerkleden/gelovigen op verschillende manieren concreet. De vraag naar de waarde/meerwaarde van de Kerk werd dit jaar ter voorbereiding op de Kerkbalans 2019 dan ook concreet gesteld.

De respondenten die de moeite namen om de vraag te beantwoorden, onderstreepten naast het “omzien naar elkaar” vaak het belang van gebed en liturgie, van “inspirerende vieringen op zondag”. Vandaag bij de start van Kerkbalans 2019, ben ik als bisschop uitgenodigd om kort te reflecteren op het waardevolle gegeven van inspirerende vieringen.

In de Kerk komt gebed als eredienst aan God op de eerste plaats. Jezus vraagt in het evangelie om te volharden in gebed (cf Lucas 18, 1). Het gebed heeft alles te maken met het vitaal houden van ons geloof (cf Lucas 18, 6). Bidden als core business van de Kerk en van haar leden.

De grote kerkvergadering van het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) sprak zich uit aangaande de liturgie en de eucharistie als hoogtepunt en bron van ons kerkelijk leven (Sacrosanctum Concilium 10/Lumen Gentium 11).

Inspirerende vieringen bewerken en betekenen dat wij openstaan voor God, ontvankelijk zijn voor zijn woord, en leven vanuit de sacramenten. Paus Franciscus benadrukte in zijn exhortatie over de roeping tot heiligheid (Gaudete et Exsultate 152) dat gebed en stilte geen kwestie zijn van ontsnappen aan de wereld.

Nee, ons bidden en vieren als Kerk is juist verbonden met heel ons leven als christenen, en vaak zijn scharniermomenten in het leven aanleiding om te bidden en liturgie te vieren. Wij brengen ons leven en de noden van de Kerk en de wereld voor de Heer.

Inspirerende vieringen zijn meer dan core business van de Kerk. Paus Benedictus XVI schreef: “Eredienst zelf, eucharistische gemeenschap, omvat de werkelijkheid van zowel bemind worden als ook anderen op hun beurt liefhebben. Eucharistie die zich niet vertaalt in concrete beoefening van de liefde is ten diepste onvolledig” (Benedictus XVI, Deus caritas est 14).

Vanuit inspirerende vieringen, vanuit onze eredienst aan God komen we als Kerk tot concrete daden van liefde, vanuit de eucharistie ontvangen wij de inspiratie om de liefde van het evangelie te verspreiden in woord en daad. (Zie ook: Sacramentum Caritatis 66, waarin Paus Benedictus XVI schrijft over “de sociale zending die vervat is in de eucharistie en die niet alleen de grens tussen de Heer en ons wil openscheuren, maar bovenal ook de grenzen die ons van elkaar scheiden.”)

De eredienst aan God in de liturgie is ten diepste verbonden met de sociale leer van de Kerk, met het omzien naar elkaar. Het evangelie leert ons dat concrete naastenliefde evenzeer een eredienst is die we aan God verschuldigd zijn (cf Matteus 25, 35-36.40).

Onze kerkgebouwen van steen staan open om gelovigen als levende stenen (cf 1 Petrus 2, 4-5) te ontvangen en een huis van gebed te zijn van en voor de gelovige gemeenschap.

Kerkbalans heeft te maken met deze werkelijkheid van de Kerk, de werkzame realiteit van biddende en dienstbare mensen die het evangelie ontvangen en leven, die in naam van de Heer bouwen aan een beschaving van liefde met alle mensen van goede wil.

Zo draagt Kerkbalans uiteindelijk ook bij aan een betere balans in onze samenleving.

Inspirerende vieringen om de Heer te ontmoeten en ons leven steeds opnieuw met God te verbinden. Inspirerende vieringen tot troost en sterkte, om getuigenis te kunnen afleggen van de hoop die in ons leeft (cf 1 Petrus 3, 15b). Inspirerende vieringen om werk te kunnen maken van ons geloof en in die kracht de liefde van God met anderen te delen.

De (meer)waarde van de Kerk en inspirerende vieringen zijn niet in geld uit te drukken, maar Kerkbalans draagt materieel bij aan de voortgang van het waardevolle van de Kerk en van het geloof, dat we niet alleen voor onszelf mogen houden maar waarvan we de dragers en verspreiders zijn (zo raakt Kerkbalans tevens aan onze roeping als christenen).

CATECHESE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de WJD@Home, 26 januari 2019, Ameland

Catechese is een vast onderdeel van de WJD, de Wereldjongerendagen. Degenen van jullie, die eerder naar andere WJD's mee zijn geweest, weten dat er altijd meerdere catecheses in het programma zitten. Dit weekend zijn we in het kader van de WJD 2019 op Ameland bij elkaar in plaats van in Panama, en hebben nu maar één catechese. Ik zal proberen de inhoud van de drie catecheses die in Panama worden gegeven in één catechese bijeen te brengen, zodat we net zoals de jongeren in Panama toch samen hebben nagedacht over het thema als geheel.

Ten behoeve van het thema heeft paus Franciscus enkele zinnen uit het evangelie van Lucas gekozen. Die zinnen uit het evangelie werden door de paus gegeven om ons in drie jaren voor te bereiden op de WJD 2019 en er vandaag opnieuw over na te denken.

In 2017 koos de paus een zin uit de lofzang van Maria, het Magnificat: "Grote dingen heeft de Almachtige aan mij gedaan" (Lucas 1, 49). In de Willibrordvertaling, die we lezen als we de eucharistie vieren, staat: "Omdat aan mij zijn wonderwerken deed Die machtig is, en heilig is zijn Naam." In de vertaling van de Bijbel in de gewone taal, die jullie dit weekend hebben gekregen, staat het iets anders: "Want God, die machtig is en heilig, heeft iets geweldigs met mij gedaan." Met die vertaling kunnen we wel leven. Maria komt bij haar nicht Elisabet die verbaasd is en vol vreugde dat Maria de moeder van de Heer bij haar komt. Elisabet is ook zwanger en wordt de moeder van Johannes de Doper. En het kind springt in haar schoot op van vreugde. "Grote dingen heeft de Almachtige aan mij gedaan" is vervolgens het loflied dat Maria aanheft.

In 2018 was het thema van de WJD een andere zin van Maria. Als de engel Gabriël bij haar komt om te vragen of ze de moeder van Gods Zoon wil worden, zegt hij: "Vrees niet Maria, want jij hebt genade gevonden bij God" (Lucas 1, 30). In de vertaling van de Bijbel in de gewone taal staat er: "Je hoeft niet bang te zijn, Maria. God heeft je uitgekozen voor iets moois." "Iets moois" is wat plat als het om de genade van God gaat. Maar genade is wel altijd mooi natuurlijk. "Wees niet bang" klinkt vaker in het evangelie en in de

hele Bijbel. Vrees niet, loop niet weg, want je hebt genade gevonden bij God.

En dit jaar 2019 gaan de WJD over wat Maria in de ontmoeting met de engel Gabriël antwoordt: “Zie de dienstmaagd des Heren; mij geschiede naar uw woord” (Lucas 1, 38). De engel zegt tot Maria: je zult overschaduw worden door de Heilige Geest. En dan zegt Maria: ik wil God dienen. Laat met mij gebeuren wat u gezegd hebt. In onze liturgische bijbelvertaling staat er: “Mij geschiede naar uw woord.”

Al deze drie zinnen uit het evangelie hebben betrekking op Maria, de moeder van God. We zijn in 2017 met vers 49 uit het Lucas evangelie begonnen. Daarna kwam in 2018 vers 30 en vandaag is het vers 38. Dat is niet omdat de paus een andere Bijbel heeft dan wij, waarin de verzen in een andere volgorde staan. De paus is begonnen met wat Maria bezingt in het Magnificat, namelijk dat God een geschiedenis met ons schrijft. Niet alleen vandaag en toen in de tijd met de engel Gabriël, maar altijd is Hij met ons op weg. Maria getuigt daarvan, want ze zingt: Hij die machtig is, heeft grote dingen aan mij gedaan. De paus benadrukt ermee, dat we de heilsgeschiedenis voorop mogen zetten. Die geschiedenis is begonnen met de schepping, waarbij de mens de bekroning is (Gen. 1, 26; zie ook psalm 8, 4-7a). Het is de geschiedenis van God die mensen roept. Denk maar aan Abraham die weg moest trekken en God zei: Ik zal je leiden (Gen. 12). En denk aan Mozes die schrok van het brandende braambos en die wordt aangesproken door God om het volk uit slavernij te bevrijden. “Wie ik?” vraagt hij. “Ja jij”, zegt God (Ex. 3). Die heilsgeschiedenis is dat God ook profeten als Jesaja en Jeremia uitzond naar de mensen voor wie de boodschap bestemd is.

Gods geschiedenis met ons, mensen, gaat tot op de dag van vandaag door. Want als Jezus aan het einde van het Matteüs evangelie zegt “Ik ben met u tot het einde van de tijd” (Mt. 28, 20b), is dat zijn belofte aan ons: dat God ons vasthoudt en aanspreekt en dus ook jullie aanspreekt. En als we eucharistie vieren, maakt Hij zijn belofte waar. Hij is met ons in het woord van de Schrift, en de Heer is werkelijk aanwezig in het sacrament van de eucharistie: dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed (cf 1 Kor. 11, 23-26). Die heilsgeschiedenis gaat door, zeker als het aan God ligt. Mensen hebben nogal eens de neiging om de handdoek in de ring te gooien en te denken: laat maar. En hoeveel mensen drijven niet onbewust weg van het geloof met enkel nog een sentiment van Kerstmis en de dennenboom?

Het gaat om het geloof, dat de geschiedenis die God met ons begonnen is van dag tot dag doorgaat. En dat wij daar steeds open voor staan en daar dragers van worden. De eerste leerlingen zijn niet alleen hoorders, maar ze bewaren het woord dat ze horen in hun hart en worden er de dragers van (cf Lc. 11, 28; Mc. 4, 20; Lc. 8, 15). Uiteindelijk dragen de apostelen het woord van God uit (cf Mc. 16, 20).

De paus wil dat we nadenken over Maria, de moeder van Jezus, de moeder van God. En waarom? Omdat in haar leven dingen zijn gebeurd die uniek zijn. Ze is de moeder van de Heer. Steeds opnieuw roept God mensen. In onze tijd roept Hij ook jullie. En als Maria zegt: grote dingen heeft Hij aan mij gedaan, zouden we ook over ons eigen leven kunnen nadenken: Waar ben ik God tegengekomen? Waar heb ik kracht en moed van Hem ontvangen? Dus Maria als rolmodel, vanuit de zin ‘Zie de dienstmaagd des Heren; mij geschiede naar uw woord’ (Lucas 1, 38). De paus heeft de catechese over deze zin uit het evangelie in drie stukken verdeeld. In Panama zijn die stukken over drie dagen verdeeld in drie afzonderlijke catecheses. Hier op Ameland zijn ze opgenomen in één catechese.

1. Het eerste deel van de catechese gaat over de woorden “hier ben ik”, over de grondhouding van Maria. Die komt voort uit haar gelovig vertrouwen, dat God er altijd is, de hele geschiedenis door en dus ook in de tijd van Maria. Dat “Hier ben ik” laat Maria zien in wat zij doet en antwoordt. Ook jullie hier bij elkaar en de jongeren in Panama, mogen antwoorden: Hier ben ik en hier zijn wij. Het is een combinatie. Op de eerste plaats moet ieder van ons persoonlijk “hier ben ik” zeggen, want niemand anders kan antwoord geven op jouw roeping. Er wordt een persoonlijk antwoord gevraagd, aan ieder van ons. Daarna kan ons persoonlijk antwoord een geheel vormen met dat van anderen: Hier ben ik, hier zijn wij.

Als we het samen uitspreken, hier zijn wij, spreken we niet als individuele mensen los van elkaar, maar als personen die samen het volk van God mogen zijn. Ieder van jullie is een unieke persoon. Met je eigen naam en geschiedenis en hart en je eigen persoonlijk gevormd geweten. Je bent in Gods ogen een unieke persoon, maar niet in de zin dat je zo bijzonder bent waardoor je geen anderen niet meer nodig hebt of dat de rest verbleekt bij jouw aanwezigheid. Nee, zoals God jou roept zal Hij ook anderen roepen. Maar het is wel uniek, omdat God met ieder van ons een eigen verhaal schrijft (CCK art. 27).

Maria antwoordt in het besef dat God grote dingen deed en doet, en dat zij als persoon een bijzondere plaats heeft in de heilsgeschiedenis. Laat ik vandaag het “hier ben ik” voor jullie invullen als: jullie zijn hier, en ieder van jullie is als persoon bijzonder, maar zie ook je eigen antwoord en bijdrage in het geheel. God levert altijd maatwerk. Hier op Ameland in het kader van de WJD 2019 mag ik aan ieder van jullie een belangrijke vraag voorleggen: Wie ben je? En hoe zie je je leven? Wat leeft er in je hart aan zorgen of succesverhalen, of iets ertussenin? Ben je gekomen met een bijzondere verwachting om je geloof te sterken of een woord van God op te pakken, dat als refrein in je leven mee kan gaan? Of ben je hier gewoon om uit te waaien? Wat zijn je dromen, wat zijn je wensen en je angsten? Ook die horen bij ons leven in geloof. Ook Maria schrok eerst enorm: ik heb helemaal geen man, zei ze, wat vraagt U van mij? (Lc. 1, 34). Maar als Maria zegt “mij geschiede naar uw woord”, dan voert de angst niet meer de boventoon, maar is die overwonnen door vertrouwen. Overwonnen doordat God grote dingen voor je doet en je er dus niet alleen voor staat.

Ontmoeting met de Heer. Op de boot hier naartoe zag ik dat velen van jullie elkaar al lang niet meer gezien hadden. Ontmoeting met God is anders, want Hij is er altijd. We kunnen Hem weliswaar niet aanraken, zoals we elkaar kunnen aanraken, maar we kunnen Hem ontmoeten als we ons stil maken en openstellen voor het woord van de Schrift, en met de inspiratie van de Heilige Geest kunnen wij elkaar helpen op onze geloofsweg. Als je elkaar vertelt wat bidden voor je betekent, en dat we de Heer ontmoeten in de eucharistie. De kerk is een bijzondere plek van ontmoeting; alles kan voorbij razen, maar hier in de kerk is het rustig. Je mag je hart openen voor de aanwezigheid van de Heer. “Hier ben ik” is het begin van elke ontmoeting met de Heer. Als Maria dat niet had gezegd, dan had zij niet Gods boodschap kunnen ontvangen. Het begint met je hart open te stellen, de deur van je hart voor de Heer open te doen: “Hier ben ik.”

2. Het tweede deel van de catechese luidt: “Zie de dienstmaagd des Heren”. De Bijbel in gewone taal vertaalt het zo: ‘Ik wil God dienen’. Het tweede deel van de catechese wil benadrukken en ons leren dat ieder mens wordt geroepen om dienaar of dienaress van God te zijn. Geen slaven die draven voor anderen en onder de duim gehouden worden en hun talenten niet kunnen laten zien. Als mens ben je geroepen om met al je van God gekregen gaven en talenten in vrijheid te durven antwoorden met de wedervraag: Heer, wat

kan ik voor U doen? Ik wil U dienen, Heer.

De paus zegt, dat het voor veel mensen belangrijk is iets voor anderen te kunnen doen. Ook voor niet-christenen geldt dat mensen het vaak belangrijk vinden om iets voor een medemens te doen, zoals in vrijwilligerswerk. Paus Johannes Paulus II schreef in zijn encycliek ‘Laborem Exercens’ (1981) over de menselijke arbeid: ‘we moeten bij arbeid niet alleen denken aan en kijken naar betaald werk, zoals veel mensen doen.’ Mensen doen misschien wel meer ervaring op als ze vrijwilligerswerk doen. Een ander van dienst zijn staat in vrijwilligerswerk centraal. Heeft het ook te maken met dienaar van de Heer zijn? Maar misschien haak je dan toch af als je inzet te weinig waardering krijgt. Paus Benedictus schreef in zijn brief ‘Porta Fidei’ bij de opening van het Jaar van Geloof (2011): geloof en liefde horen bij elkaar, want liefde zonder geloof kan uitgeput raken. Als de liefde van God ons vrijwilligerswerk zou bezielen, dan ontvangen we de lange adem die nodig is om door te gaan, zelfs wanneer er niks op je bankrekening verschijnt en er geen waardering is.

We kunnen als leerlingen van de Heer het best naar Jezus zelf kijken als we het hebben over dienen. Jezus kwam niet in de wereld om gediend te worden maar om te dienen (Mt. 20, 28). Hij liet bij het laatste avondmaal zien wat die dienstbare liefde betekent. Hij nam zijn bovenkleed af en waste de leerlingen de voeten. Dat was niet alleen heel hygiënisch, maar ook een teken van gastvrijheid. Vaak hadden mensen daar een slaaf voor. Jezus neemt dat werkje zelf op zich en Hij zegt: jullie noemen mij Heer en meester en leraar en dat is zo, maar wat Ik jullie nu laat zien hoort ook bij mijn blijde boodschap. En dan laten ze het toe dat Hij hen de voeten wast. Petrus zegt: maar het zou andersom moeten zijn. Maar Jezus zegt: nee, Ik doe dit als een voorbeeld, zodat jullie dit ook zelf blijven doen (Joh. 13, 15).

Het gaat niet alleen over vieze voeten en lange tenen, maar over alle dienstwerk dat we mogen verrichten in de Naam van de Heer. Misschien doe je die dingen al. Langer luisteren dan je zin had, niet terugroepen naar iemand maar stil worden, of iemand helpen die jou niet ziet staan of die jou zo gewoon vindt dat je bij het meubilair begint te horen. De voetwassing is een voorbeeld dat we ons in Jezus’ Naam klein maken voor elkaar.

Jezus zegt in het evangelie van Johannes: ‘Geen groter liefde kan iemand

hebben dan deze, dat hij zijn leven geeft voor zijn vrienden' (Joh. 15, 12; cf 1 Joh. 3, 16). Als iemand voor een ander opkomt die bedreigd wordt, dan kan het gebeuren dat iemand zijn leven riskeert voor zijn vrienden. We hoeven niet ver te zoeken als we zien dat Jezus zijn leven geeft aan het kruis en de weg opent naar eeuwig leven. Hij is mens geworden, is naast ons komen staan en Hij geeft zijn leven aan het kruis (cf Rom. 5, 6-8). Jezus noemt zijn leerlingen vrienden, geen ondergeschikten maar vrienden. En geen dienaars, want een dienaar weet niet wat zijn Heer doet (Joh. 15, 12-17).

Als iemand een dienaar is en klussen moet doen dan mag hij vaak niets vragen. Jezus daarentegen gaat zo met zijn leerlingen om, dat Hij ze uitlegt en vertelt en laat zien wat de liefde van God betekent, wat het betekent om drager te zijn van de blijde boodschap. Hij neemt ze in vertrouwen om te vertellen dat Hij gekomen is om de liefde van God te delen (cf Joh. 3, 16).

Als Jezus dat niet gedaan had, had onze wereld er heel anders uit gezien. Hij heeft om ons te verlossen de geschiedenis van kwaad en haat doorbroken, de wereld van de één slaat de ander en van kwaad komt erger. Maar dan moet je wel in Jezus Christus en zijn liefde durven geloven, en daarom zijn we hier. Het maakt een wereld van verschil dat Hij dienstbaar is geweest. En het maakt een wereld van verschil als ook wij dienstbaar zijn in Jezus' Naam, als vrienden van de Heer.

De paus noemt een aantal bijzondere heiligen die daar een voorbeeld in zijn. En ik heb er een paar uit onze streken aan toegevoegd, anders lijkt het alsof heiligheid een importartikel zou zijn. Elisabeth van Thüringen (1207-2031) was een adellijke dame die leefde op een kasteel in Duitsland. Maar ze ging uit het kasteel naar de mensen toe om brood te brengen als er honger was en om zieken te helpen. Haar adellijke omgeving vond dat niets. En als ze op een keer met een schort met brood buiten komt en haar man ontmoet, op heterdaad betrapt, is er geen brood te zien als ze haar schort opent, maar zijn er rozen te zien. Ze heeft de liefde voor God en de naaste een leven lang volgehouden. Zou je op haar willen lijken? Het is de moeite waard daar over na te denken.

Pater Damiaan de Veuster (1840-1889) kwam uit een boerendorp in Vlaanderen en kwam als missionaris terecht op de eilanden van Hawaï. Op het eiland Molokai leefden mensen met besmettelijke huidziekten, ze

werden uitgestoten uit de samenleving. En Damiaan gaat op dat eiland wonen te midden van die zieke mensen. Ze zeggen tegen hem: je bent gek, je wordt zelf ook ziek. Maar hij die altijd op de boerderij had gewerkt en een grote gestalte had, dacht: ik houd dat best een tijdje vol. Af en toe ging hij het eiland af en dan stoven de mensen van hem weg in de winkel. Op een gegeven moment werd hij inderdaad ook zelf ziek en mocht het eiland niet meer af. Maar hij wilde wel regelmatig biechten. Dan stond hij tot zijn middel in de zee en biechtte tegen een priester op een boot, met zijn handen als een toeter aan zijn mond. Hij wilde zich steeds opnieuw open stellen voor de liefde van God en vergeving ontvangen. Op het eiland was een kleine kapel, waar het heilig sacrament werd bewaard. Hij schreef daarover: als ik niet zou weten dat de Heer hier in het sacrament van de eucharistie bij mij is, dan zou ik nooit de kracht hebben om zoveel te doen als ik nu kan. Pater Damiaan was een dienaar in de naam van Jezus, verbonden met mensen die ziek en kwetsbaar waren.

Pater Peerke Donders (1809-1887) kwam uit een arm gezin in Tilburg en hij leefde later als missionaris in Suriname. Sommigen van jullie hebben op weg naar de WJD in Rio de Janeiro in Paramaribo zijn graf gezien. Peerke Donders besloot in zijn tijd om buiten de stad Paramaribo te gaan wonen onder de melaatsen om hen te helpen, maar hij is, anders dan pater Damiaan, niet zelf ziek geworden. Hij heeft de mensen geleerd wat de liefde van God is. Je zou denken: als je ziek wordt, bouw je samen aan liefde en onderlinge steun. Maar het was een grote bende toen hij op de melaatsenkolonie kwam. De mensen die nog wat konden, namen alle medicijnen en brood en hielden alles wat vanuit de boot op de kust van het land werd geslingerd voor zichzelf. Zo hadden de mensen die niet meer uit de voeten konden bijna niets. Maar Peerke Donders heeft die samenleving daar veranderd. Hij maakte de wonden van de zieken schoon, haalde er de wormen met een pincet uit. En als iedereen sliep, bad hij op het kerkhof voor de gestorvenen. Peerke Donders was een dienaar van de Heer. Hij heeft de roepstem van God verstaan en gezegd: hier ben ik, neem mij in uw dienst.

De paus geeft nog een citaat van Moeder Teresa (1910-1997). Ze is hier in de kerk van Ameland afgebeeld in een van de moderne gekleurde ramen. Het citaat is: “Wij weten maar al te goed dat wat we doen maar een druppel is in de oceaan. Maar als we geen druppel zouden geven, dan zou de oceaan iets missen. Wat we doen is niet zo belangrijk, maar hoeveel liefde steken we in

wat wij doen? We moeten kleine dingen met grote liefde doen.” Het gaat er om hoeveel liefde we steken in wat we doen: hier ben ik. Het is een bijbels antwoord en je hoort als het ware moeder Teresa zeggen: het maakt een verschil, die ene druppel van jou maakt het verschil. Je medemens in Jezus’ naam van dienst zijn. Moeder Teresa zal bescheiden zeggen: ik heb maar een druppel toegevoegd. Maar zij maakte met haar dienstwerk en roeping het verschil voor velen: ik wil u dienen in de zorg voor mijn medemens in nood (Cf Mt. 25, 40).

3. Het derde stuk is de catechese van vandaag. “Mij geschiede naar uw woord.” In de Bijbel in gewone taal staat er: “Laat er met mij gebeuren wat u gezegd hebt.” Dat is geen kwestie van onverschilligheid, maar heel bewust durven uitspreken dat in mijn leven en jullie leven mag gebeuren wat God met ons van plan is. Mag ik meewerken aan uw geschiedenis van heil, met mijn talenten en gaven en mijn persoon? Dus: het is niet antwoord in de zin van ‘laat maar waaien’.

Ik heb tot slot een paar vragen bij deze catechese voor jullie gesprek in de deelgroepen.

1) Waar sta jij op de weg van het geloof? De eerste christenen werden mensen van de weg genoemd (aanhangers van de weg: zie Hand. 9, 2 en ook 19, 9). Dat betekent dat je als leerling van Jezus een mens bent van de weg die Christus is. Hij brengt je naar God de Vader en laat zien wat echte dienstbaarheid en liefde betekenen.

2) Heb je zo’n band met de Heer, dat Hij van dag tot dag invloed heeft op je leven? Wat hoop je deze dagen van God te ontvangen en van je medepelgrims hier op Ameland? Als je veel van hen verwacht, betekent dat dan ook dat ze veel van jou mogen verwachten? Misschien spreek jij wel juist een troostend woord, terwijl je zelf op troost zat te wachten of bemoediging. Of roep jij datgene op wat nu juist het geloof bij een ander aanwakkert, terwijl je misschien denkt: mijn eigen geloof is kwetsbaar geworden. Ik hoop dat het vuur van geloof en liefde dat de Heer in jullie hart legt, dit weekend mag worden aangewakkerd, en dat jullie dat ook bij elkaar veroorzaken. Wat hoop je te ontvangen betekent ook: wat zal mijn bijdrage zijn?

3) Als je je leven overdenkt, en daar is hier misschien dit weekend wat meer

ruimte voor, zijn er dan ook dingen waar je vergeving voor wil vragen? Dan kan dat in het sacrament van boete en verzoening dat we vanavond vieren hier in de kerk, tijdens de eucharistische aanbidding. God komt naar ons toe. Niet alleen om ons te roepen, maar ook om te vergeven. Hij kan onze zonden vergeven en aldus ons hart deblokkeren en weer open maken voor al het goede dat Hij voor ons in petto heeft.

4) En waar heb jij de kracht van de Heer voor nodig? De heiligen waar we het zojuist over hadden waren geen krachtpatsers. En de apostel Paulus zegt: ik roem op mijn zwakheid, want dan weet ik waar ik Gods kracht voor nodig heb (2 Kor. 12, 9).

5) Wat verwacht je van de Kerk? En wat kun jij voor de Kerk betekenen? Bisschoppen met de paus voorop beseffen dat jullie als jongeren nu al deel uitmaken van de Kerk. Jullie zijn van grote waarde voor de Kerk en andersom. Wat jij kunt en voor de Kerk wil betekenen en wat je verwacht van de Kerk heeft alles te maken met roeping. Roeping betekent dat God ons steeds weer uitnodigt. Het is de geschiedenis waarin God vraagt en wij mogen antwoorden: hier ben ik.

Jezus vraagt: durf je een vriend of vriendin van mij te zijn omdat ik in het evangelie al mijn liefde heb laten zien? Paus Franciscus verwijst naar Maria, niet alleen als voorbeeld, maar ook als eerste gelovige. Maria wordt wel de eerste gelovige van het Nieuwe Testament genoemd. Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) zegt over Maria dat zij een pelgrim is van geloof. Maria heeft haar eindbestemming bij God al bereikt, maar zij bidt nog steeds met ons mee. Maria is niet alleen een voorbeeld maar ook onze voorspraak ('Lumen Gentium' 68-69).

God roept iedere mens, misschien stelt het je gerust, of word je er ongerust door. Maar God wil een persoonlijk band met ons opbouwen. God gaat met iedere mens vanaf het begin een dialoog aan (CKK 27). Hij probeert in je hart beetje bij beetje te vragen: Weet je waarvoor je op aarde bent? Durf je een ander te dienen in mijn Naam? In gewetensvragen en crisismomenten, in al die momenten, is God met ons in dialoog. Heb je wel eens nagedacht of God je roept als priester of religieus, of tot het huwelijk, maar ook bijvoorbeeld om te gaan werken in de politiek of in het onderwijs? Wat voor plan zou God met jou hebben? Maria durft te zeggen: God is alles voor mij. Durven wij dat

ook? Niet omdat we zo flink zijn, maar omdat ons vertrouwen zo groot is?

Deze vragen staan op de hand-out van deze catechese voor de gesprekken in de deelgroepen. Daarbij moeten we tot slot toch zeggen, dat bidden er de sleutel voor is. Jezus bad heel de dag, Maria bad oftewel zij bewaarde alles in haar hart (Lc. 2, 19; 2, 51). En de heilige moeder Teresa had de kracht niet kunnen vinden om steeds weer naar de zieken en armen te gaan zonder haar gebed. Bidden is nodig voor een vitaal geloof. En er is ook moed voor nodig. De helft van de wereld zegt: het helpt toch niks. Of je leven is heel druk. Of je vraagt je af of je antwoord krijgt. Paus Franciscus zei eens bij het Angelusgebed (20 augustus 2017): bidden vraagt moed. Vroeg of laat komt Gods antwoord, zorg dan dat je erbij bent en dat je ja kunt zeggen met heel je hart.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij gelegenheid van 50 jaar Katholiek Documentatie Centrum (KDC), 1 mei 2019, Nijmegen

Hartelijk dank voor de uitnodiging om vandaag bij deze bijeenkomst van het vijftigjarig bestaan van het KDC aanwezig te zijn. Bij de oprichting was het kardinaal Alfrink die als voorzitter van de bisschoppenconferentie zich positief toonde over het initiatief (1969). Bij het zilveren jubileum sprak kardinaal Simonis (1994). Dames en heren, ik besef dat de geschiedenis van mijn voorgangers als voorzitters van de bisschoppenconferentie in ruime mate in uw archief aanwezig is. Zelf ben ik van de generatie die nog niet zodanig deel van de geschiedenis is dat ik in uw archieven ben opgenomen.

Ter voorbereiding van mijn bijdrage vandaag, heb ik de website van het KDC bezocht en recent werd een artikel aan het jubileum gewijd in het Katholiek Nieuwsblad (KN 17, 26 april 2019 pp. 4-5: Interview Vijftig jaar Katholiek Documentatiecentrum ‘Mensen worden enthousiast als ze zelf die dozen open doen’). In 1969, in de tijd dat de katholieke zuil ‘begon af te brokkelen’, werd het KDC opgericht. Inmiddels bevat het KDC veertien kilometer aan archiefdozen, dossiers, ordners, boeken waarvan het grootste gedeelte ontsloten is.

Op zich is een lange rij dozen en dossiers vanaf de buitenkant gezien niet meteen aantrekkelijk. Dat wordt het wél wanneer je bedenkt dat het concrete mensen zijn die de geschiedenis vorm geven, dat de inhoud van de archiefstukken verwijst naar concrete personen. Het zijn concrete mensen die de archiefdozen hebben gevuld met hun samen leven in geloof. En dan gaat het niet alleen om het katholiek geloof als zodanig, maar ook om de maatschappelijke bewegingen en katholieke instellingen die in dit geloof hun oorsprong hebben: onderwijs, zorg, vakbonden, politiek, cultuur etc.

In de loop der jaren heb ik als theologiestudent, priester en ook als bisschop regelmatig mensen ontmoet die materiaal bestemden voor het KDC. Ik herinner mij een hoogleraar in de theologie die bij zijn emeritaat tegen mij zei: ‘nu ga ik eerst m’n spullen ordenen ten behoeve van het KDC’. Mooi is dat, wanneer je niet meteen na je emeritaat in een gat valt maar je bijdrage kunt gaan ordenen voor het archief. Wel zei hij erbij: ‘het gaat niet zozeer om mijn naam maar wél omdat ik deel uitmaak van het geheel’. Ik denk

ook aan iemand zonder naam en toenaam in de dossiers: mijn opa die als geëngageerde katholiek betrokken was bij de KVP in de stad en provincie van Groningen, en die in de Katholieke Arbeidersbeweging (KAB) het woord nam over menswaardige arbeid, onderlinge solidariteit, goede woningen, terugkeer in de maatschappij in het kader van reclassering. Ook dat is een deel van de geschiedenis dat aanwezig is in het KDC.

De katholieke zuil werd en wordt wel opgevat als een gesloten werkelijkheid maar duidelijk is dat in de loop der jaren op veel terreinen op basis van het katholieke geloof is bijgedragen aan de samenleving als geheel.

Als priester was ik werkzaam in Zuid-Oost Friesland, een gebied dat vroeger bekend werd als het werkgebied van Domela Nieuwenhuis. Toen daar in de jaren '50 katholieke boeren kwamen wonen (elders uitgekocht), dacht de plaatselijke bevolking in eerste instantie dat die katholieken zich daar vestigden met geld van de paus. Een pater Franciscan begon zodra het winter was geworden op de sloot voor zijn huis met het organiseren van schaatswedstrijden: voor alle gezindten. En een jaar later wist hij zusters Franciscanessen van de heilige Familie naar de streek te halen in het kader van verpleging en kraamzorg: voor alle gezindten. Zo dadelijk zal mevrouw Hulsebosch van het Kansfonds nog nader ingaan op de katholieke sociale leer.

Vijftig jaar geleden werd het KDC opgericht. Ik moest denken aan de heilige bisschop Augustinus (4e-5e eeuw) die in een preek (sermo 80) beklemtoonde: 'wij zijn de tijden: zoals wij zijn, zo zijn de tijden' (nos sumus tempora: quales sumus, talia sunt tempora). De geschiedenis die in het KDC is verzameld, gaat over concrete katholieke mensen die door hun doen en laten geschiedenis schrijven, die de tijden zijn, die in hun tijd vanuit hun geloof verantwoordelijkheid nemen en de geschiedenis mee inhoud geven. Wij zijn de tijden: zoals wij zijn, zo zijn de tijden.

Ik denk tevens aan Paulus VI die in de jaren van de oprichting van het KDC onze paus was (1963-1978). Paus Paulus VI benadrukte dat de leden van de Kerk als netwerk van liefde geroepen zijn om te bouwen aan een beschaving van liefde. Beschaving van liefde wil zeggen dat de wereld waarin wij leven door onze inzet steeds meer de contouren krijgt van het koninkrijk van God. Spreken paus Leo XIII en paus Pius XI respectievelijk over het beginsel

van solidariteit als vriendschap en als sociale vriendschap, paus Paulus VI introduceert de term beschaving van liefde, een beschaving waarin niet alleen de Kerk aan zet is maar ook alle mensen van goede wil (cf Pauselijke Raad voor rechtvaardigheid en vrede, Compendium van de sociale leer van de Kerk 103; Johannes Paulus II, encycliek Centesimus Annus 10).

Het KDC begon in 1969. Ik deed in die tijd mijn intrede op de kleuterschool, een school waar niet lang daarvoor de laatste zuster zich had teruggetrokken. In 1969 had ik niet veel geschiedenis geschreven en zeker nog niet het besef op welke manier aan de tijden deel te hebben.

Het KDC is geen afgerond project, ook nu gaan de tijden verder. Ook nu zijn wij de tijden en wordt er geschiedenis geschreven. In die zin is het KDC voor mij een aansporing om ook in onze tijd, om ook nu als generaties van de jaren '60, '70 en '80 op basis van het katholiek geloof samen bij te dragen aan een beschaving van liefde.

Graag wil ik het KDC feliciteren met het jubileum van vijftig jaar, en alle goeds wensen voor de tijd die komen gaat: dat er nog menige kilometer archiefstukken mag worden toegevoegd aan de collectie, want dat zou betekenen dat ook nu concrete mensen op basis van het geloof geschiedenis schrijven en invulling geven aan de tijden door geloof te hechten aan het evangelie en daaruit te leven.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diocesane bijeenkomst geldwerving, 2 september 2019, Adelbertkerk in Delft

Hoe kunnen we ons netwerk meer activeren?

We moeten het hele jaar aandacht besteden aan Kerkbalans. U weet hoe belangrijk dat is. Het hangt natuurlijk niet alleen van ons werken en zwoegen af. Het hangt ook van het klimaat in de parochies af en daar hoort het gebed bij. Niet om de opbrengst meteen tot grote hoogte op te stuwen, maar om onze motivatie, die een gave van Gods Geest is, met zijn kracht aan te vullen.

Het is vaak een valse tegenstelling: de Kerk als geestelijke instelling en de Kerk als materiële werkelijkheid. De Kerk heeft die namelijk als twee kanten die bij elkaar horen, zo leert ons het Tweede Vaticaans Concilie (Lumen Gentium 8). Als we leven van het geloof, willen we dat geloof doorgeven en dan hebben we ook de middelen nodig om daarin te voorzien. Voor onze gebouwen, het personeel en de kosten voor activiteiten.

Een netwerk vraagt om onderhoud en dat brengt een geldelijke ondersteuning met zich mee. Kerkbalans is een belangrijke uitvinding geweest. Na giften en intenties en donaties, die we als kerkgemeenschap ontvangen, hebben we met Kerkbalans een structurele manier gevonden om te werken aan onze financiële gezondheid. Zoals we iedereen uitnodigen om te bidden en vrijwilliger te zijn, zo nodigen we mensen ook uit om een financiële bijdrage te geven. De apostel Paulus spreekt van ‘een bijdrage voor de heiligen’. Dat zijn niet de heiligen zoals die op de pilaren staan in de kerkgebouwen, maar het is het volk van God, waarvoor ook een geldelijke inspanning nodig is om mogelijk te maken wat ons steeds weer te doen staat.

Zo is Kerkbalans een uitnodiging aan iedereen. Niet alle ingeschreven katholieken leveren ‘een bijdrage aan de heiligen’ zien we aan de meest recente landelijke cijfers Kerkbalans 2017. Dat is u bekend. Een deel van de mensen is te bewegen tot een bijdrage en een deel niet. Gemiddeld draagt 31 procent van de katholieken bij aan de actie Kerkbalans. Een derde dus. Dat is niet veel, want twee derde draagt niet bij. Maar het is nog altijd een goed uitgangspunt: één op de drie heeft een antenne om financieel bij te dragen.

Ik schrik wel een beetje als ik kijk naar ons eigen bisdom Rotterdam. De inkomsten van de actie Kerkbalans blijven vrijwel gelijk en dat is positief. Het is slechts een kleine krimp die we zien en dat is niet slecht gezien het feit dat we als Kerk kleiner worden. De inspanningen van de coördinator van de Kerkbalansconsulenten Ad Sosef en al zijn medewerkers werpen hun vruchten af. Maar met 28 procent van de katholieken in het bisdom dat bijdraagt aan de actie zitten we onder het landelijk gemiddelde. Je hoeft natuurlijk niet overal de beste in te zijn, maar ik zou het u als aandachtspunt mee willen geven.

Als we als Kerk een netwerk van liefde zijn is er aandacht nodig voor het draagvlak voor Kerkbalans. We zijn redelijk op niveau gebleven qua inkomsten, zoals gezegd, minder mensen geven meer. Maar het zou een mooie uitdaging zijn als we het draagvlak voor de actie in onze parochies kunnen verbreden en kunnen groeien naar 31 procent van de mensen die deelneemt. Het niveau van mijn oude bisdom Groningen-Leeuwarden, waar 55 procent van de mensen bijdraagt, zullen we wel niet halen. Maar denk erover na als parochie hoe je mensen kunt betrekken.

Ik sprak recent een enthousiaste vrijwilliger die me vertelde hoe hij aan draagvlak voor Kerkbalans probeert te bouwen. Hij bezoekt nabestaanden die een kerkelijke uitvaart mee hebben gemaakt. Na twee maanden gaat hij bij hen langs om te vragen hoe het met ze gaat, wat goed ging aan de uitvaart en wat beter kon. Een maand daarna gaat hij nogmaals langs en tijdens dat bezoek vraagt hij aan mensen die niet deelnemen aan de actie Kerkbalans of ze daarover na willen denken nu zij hebben ervaren wat de kerkgemeenschap betekent en de verrijzenis hebben gevierd bij de uitvaart. Hij vraagt hen: zou je nu je deze ervaring vanuit de gemeenschap hebt zelf een bijdrage willen geven aan de gemeenschap die zo belangrijk voor je is geweest?

Kunnen we op een hele natuurlijke manier aansluiten bij wat mensen meemaken? Denk aan volwassenen die toetreden tot de Kerk. Brengen we in de voorbereiding op het katholiek worden ook het belangrijke aspect in van onze materiële kant en de economische vraag? Het zou mooi zijn dat wanneer mensen enthousiast zijn over het woord van God, gehecht raken aan de eucharistie en de zorg voor elkaar, ze ook gevoelig worden voor de geldelijke ondersteuning en financiële noodzaak. Ik vermoed dat veel mensen dit realistische aspect van ons geloof niet meekrijgen. Ik kan me

voorstellen dat er ook op andere momenten, waarop contact ontstaat met de parochie, kansen zijn. En dat niet alleen de pastoor of het pastoraal team het ter sprake brengen, maar dat het iets is dat vanuit de gemeenschap heel spontaan gevraagd wordt: heb je er iets voor over om wat zo mooi is mee in stand te houden?

Kortom ik ben zeer dankbaar dat u nu al zo vroeg in het jaar weer samenkomt om na te denken. Ik dank u voor wat alles wat u doet aan activiteiten, want je moet steeds weer opnieuw de mensen erbij betrekken met enthousiasme en geduld. En ik hoop dat het aspect van dat draagvlak onze extra aandacht mag krijgen. Met de inkomsten gaat het redelijk goed, vermoedelijk door de economische kracht van onze regio, maar zeker ook door de activiteiten van Ad Sosef en anderen. Maar kunnen we ook kijken of we van die 28 procent de 31 procent maken van het landelijke gemiddelde? Geld en goed zijn niet de enige graadmeter, maar wel een belangrijk fundament. We hoeven ons er niet voor te schamen als we geld vragen, want de Kerk is een goed doel: het gaat om het evangelie dat we doorgeven aan de nieuwe generaties. De vraag is dus: kunnen we ons netwerk meer activeren? Ik wens u een goede avond met nieuwe inzichten en aanzetten en een goed begin van de nieuwe campagne Kerkbalans.

**DECREET
TOT SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE
CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES
DE VIER EVANGELISTEN TE ROTTERDAM EN H. NICOLAAS TE
ROTTERDAM EN OPRICHTING VAN ÉÉN NIEUWE PAROCHIEËLE
CARITASINSTELLING "H. BERNADETTE"**

Aan de betrokken gelovigen

Gezien

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 9 juli 2018 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies De Vier Evangelisten te Rotterdam en H. Nicolaas te Rotterdam,

Gelet

op de noodzaak om in het samenwerkingsgebied Federatie Rotterdam Rechtermaasoever te komen tot één Caritasinstelling voor het totale gebied,

Bepaal

ik op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC) het volgende:

Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2018 samen de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies De Vier Evangelisten te Rotterdam en H. Nicolaas te Rotterdam en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Bernadette krijgt.

Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2018 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rusten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.

Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

Het nieuwe PCI-bestuur bestaat uit drie personen, te weten mevrouw M.H.T.M. Boons-Prinsen (voorzitter), mevrouw M.M.M. Walrave (secretaris) en de heer R.R.J. Brouwer (penningmeester).

Het nieuwe PCI-bestuur wordt benoemd voor een eerste termijn welke gelijk is aan de termijn van de benoeming als bestuurslid van de PCI van de parochie H. Maria en waarmee het een personele unie vormt.

Deze benoeming geschiedt aldus met het oog op de voorbereiding van de fusie van alle caritasinstellingen van de parochies welke behoren tot de federatie Rotterdam Rechtermaasoever.

Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.

Tevens verleen ik eervol ontslag aan mevrouw E.G.R. Lansbergen-Meeussen, de heer P.J.C. Lansbergen en mevrouw M.A.C. van Vliet-Kleijweg, als bestuursleden van de PCI van de voormalige parochie H. Nicolaas, alsmede aan de heer P.P. Leutscher, de heer J.W.M. Russell, de heer R.J. Borst en mevrouw M.H.H. Tol-Wouters als bestuursleden van de PCI van de voormalige parochie de Vier Evangelisten.

Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 3 april 2019.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 3 april 2019

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier bisdom Rotterdam

Decreetnummer 2019/001

**DECREET
TOT SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE
CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES H.
HIPPOLYTUS TE KAMERIK, O.L. VROUW GEBORTE TE MEIJE EN
ZEGVELD, ST. FRANCISCUS VAN ASSISIË TE OUDEWATER EN H.
BONAVENTURA TE WOERDEN EN OPRICHTING VAN ÉÉN NIEUWE
CARITASINSTELLING “PAROCHIEËLE CARITASINSTELLING VAN DE
PAROCHIE PAX CHRISTI”**

Aan de betrokken gelovigen

Gezien

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 21 mei 2019 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies H. Hippolytus te Kamerik, O.L. Vrouw Geboorte te Meije en Zegveld, St. Franciscus van Assisië te Oudewater en H. Bonaventura te Woerden, thans behorend tot de parochie Pax Christi,

Gelet

op de noodzaak om in navolging van de parochiefusie te komen tot één Caritasinstelling voor het totale gebied,

Bepaal

ik op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC) het volgende:

Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2019 samen de Parochieële Caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Hippolytus te Kamerik, O.L. Vrouw Geboorte te Meije en Zegveld, St. Franciscus van Assisië te Oudewater en H. Bonaventura te Woerden en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochieële Caritasinstelling van de parochie Pax Christi krijgt.

Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochieële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2019 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochieële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheeken, geldleningen e.d., zoals deze

overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen (weiland te Oudewater, sectie B6018, 6019 en 6020).

Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

Ik benoem het nieuwe PCI-bestuur, bestaande uit drie personen, te weten mevrouw A.M.G. Burgers-Douma (voorzitter), mevrouw M.C. van de Geer-van Vliet (secretaris) en de heer M.J. Rietveld (penningmeester).

Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.

Tevens verleen ik onder dankzegging eervol ontslag aan

- de heer W.H. Zuijdervliet, de heer T.J.M. van Schaik, mevrouw J.L.M. van Leeuwen-Looman, mevrouw T.T.M. Rutgers-van Smoorenburg, mevrouw M.C. van de Geer-van Vliet en mevrouw R. van der Wal als lid van het bestuur van de PCI H. Hippolytus te Kamerik;

- de heer J.A. Bunnik, mevrouw A.M.G. Burgers-Douma en de heer D.C.M.M. Fase als lid van het bestuur van de PCI O.L. Vrouw Geboorte te Meije en Zegveld;

- de heer H. van der Burg, de heer M.J. Rietveld, mevrouw M.G.J. Vergeer-van Winden als lid van het bestuur van de PCI St. Franciscus van Assisië;

- de heer W.T. Hoes, mevrouw F.A. Majstré-Albronda en de heer C.M. Werkhorst als lid van het bestuur van de PCI H. Bonaventura te Woerden.

Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 31 juli 2019.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 31 juli 2019

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Drs. A.M.C.B. de Jong
kanselier ad hoc

Decreetnummer 2019/002

**DECREET
TOT SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIËLE
CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES
H. ADRIANUS TE LANGERAAR, HH. PETRUS EN PAULUS TE
AARLANDERVEEN, H. MARTINUS TE NOORDEN/O.L. VROUW
HEMELVAART TE NIEUWKOOP (IPCI DE MANTEL), H. NICOLAAS
TE NIEUWVEEN EN H. JOHANNES GEBORTE TE ZEVENHOVEN
EN OPRICHTING VAN ÉÉN NIEUWE CARITASINSTELLING
“PAROCHIËLE CARITASINSTELLING VAN DE PAROCHIE H. CLARA”**

Aan de betrokken gelovigen

Gezien

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 10 april 2019 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies H. Adrianus te Langeraar, HH. Petrus en Paulus te Aarlanderveen, H. Martinus te Noorden, H. Nicolaas te Nieuwveen, O.L. Vrouw Hemelvaart te Nieuwkoop en H. Johannes Geboorte te Zevenhoven, thans behorend tot de parochie H. Clara,

Gelet

op de noodzaak om in navolging van de parochiefusie te komen tot één Caritasinstelling voor het totale gebied,

Bepaal

ik op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC) het volgende:

Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2019 samen de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Adrianus te Langeraar, HH. Petrus en Paulus te Aarlanderveen, H. Martinus te Noorden/O.L. Vrouw Hemelvaart te Nieuwkoop (IPCI De Mantel), H. Nicolaas te Nieuwveen en H. Johannes Geboorte te Zevenhoven en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Clara krijgt.

Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2019 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en

neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.

Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritastelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

Ik benoem het nieuwe PCI-bestuur bestaande uit zes personen, te weten de heer A.P.M. den Haan (voorzitter), mevrouw J.C.M. Mank-van der Hulst (secretaris), de heer A.C. Rietveld (eerste penningmeester), mevrouw J.T. van der Poel (tweede penningmeester), de heer M.L. van Tol (lid grond- en pachtzaken) en de heer J. Kempen (lid sociaal/maatschappelijke zaken).

Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.

Tevens verleen ik onder dankzegging eervol ontslag aan

- Mevrouw J.M.E. Brouwer, de heer C.A.M. Schutter, de heer M. Noordenburg en mevrouw B. Wansinck als lid van het bestuur van de IPCI De Mantel te Nieuwkoop/Noorden;

- Mevrouw I. Tersteeg-Rijkelijhuizen, de heer A. Bos, mevrouw T. Hassing-van Tol en mevrouw P. van den Berg als lid van het bestuur van de PCI H. Johannes Geboorte te Zevenhoven;

- De heer E. Teunissen, mevrouw T. van der Berg-Schepen, de heer H. Burgmeijer, mevrouw B. Hoogervorst-Haamke en de heer P. van der Voorn als lid van het bestuur van de PCI H. Nicolaas te Nieuwveen;

- De heer J. Kempen, mevrouw J. van der Post-Rossenbergh, mevrouw B. Slof-Brouwer en de heer G. Otto als lid van het bestuur van de PCI HH. Petrus en Paulus te Aarlanderveen;

- De heer A.P.M. den Haan, mevrouw J.C.M. Mank-van der Hulst, de heer A.E.A. Jilissen, mevrouw J.T. van der Poel en de heer M.L. van Tol als lid

van het bestuur van de PCI H. Adrianus te Langeraar.

Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 31 juli 2019.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 31 juli 2019

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Drs. A.M.C.B. de Jong
kanselier ad hoc

Decreetnummer 2019/003

**DECREET
TOT SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE
CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES
H. JOANNES DE DOPER TE KATWIJK, H. WILLIBRORD
TE OEGSTGEEST, H. LAURENTIUS EN MOEDER GODS TE
VOORSCHOTEN (IPCI), ST. WILLIBRORDUS TE WASSENAAR, ST.
JOZEF TE WASSENAAR EN DE GOEDE HERDER TE WASSENAAR
(IPCI) EN OPRICHTING VAN ÉÉN NIEUWE CARITASINSTELLING
“PAROCHIEËLE CARITASINSTELLING VAN DE PAROCHIE H.
AUGUSTINUS”**

Aan de betrokken gelovigen

Gezien

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 3 april 2019 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies H. Joannes de Doper te Katwijk, H. Willibrord te Oegstgeest, H. Laurentius en Moeder Gods te Voorschoten, St. Willibrordus te Wassenaar, St. Jozef te Wassenaar en De Goede Herder te Wassenaar thans behorend tot de parochie H. Augustinus,

Gelet

op de noodzaak om in navolging van de parochiefusie te komen tot één Caritasinstelling voor het totale gebied,

Bepaal

ik op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC) het volgende:

Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2019 samen de Parochieële Caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Joannes de Doper te Katwijk, H. Willibrord te Oegstgeest, H. Laurentius en Moeder Gods te Voorschoten (IPCI), St. Willibrordus te Wassenaar, St. Jozef te Wassenaar en De Goede Herder te Wassenaar (IPCI) en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochieële Caritasinstelling van de parochie H. Augustinus krijgt.

Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochieële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2019 alle zaken en

vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.

Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

Ik benoem het nieuwe PCI-bestuur bestaande uit vijf personen, te weten mevrouw H.M. Mens-Kivits (lid), de heer R. Heikens (voorzitter), mevrouw M. Burema (lid), mevrouw R. van Holthe (secretaris) en de heer R.E. Brouwer (penningmeester).

Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.

Tevens verleen ik onder dankzegging eervol ontslag aan

- Mevrouw H.M. Mens-Kivits, de heer J.P. Boxman, mevrouw M.T. de Wit-Tolboom, de heer P.W. Verhart, mevrouw M.A.C. Andela en de heer C.A.M. Heijkoop als lid van het bestuur van de PCI H. Joannes de Doper te Katwijk;
- De heer R.Th.J.M. van de Loo, mevrouw L.M. Davidson, de heer C.A.A. M. van Winsen, de heer R. Heikens en mevrouw P.T.H.M. Overes-van Doren als lid van het bestuur van de PCI H. Willibrord te Oegstgeest,
- Mevrouw C.A.I. Meijer-de Jong, mevrouw M. Burema, de heer R.E. Brouwer, de heer M. van Luijk en mevrouw A. Kokshoorn-Rooijmans als lid van het bestuur van IPCI Voorschoten;
- De heer C.P.A. van Hemert, mevrouw R. van Holthe, de heer J.R.M. de Jong, de heer J.A.M. van der Kleij, mevrouw J.E.G.H.M. Wensveen-Smeets, mevrouw J.M. Mulder-Keizer, de heer C. Overdevest, mevrouw M.J.T. Karghi-van Soest en de heer N. Zeevenhooven als lid van het bestuur van de IPCI Wassenaar.

Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 31 juli 2019.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 31 juli 2019

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Drs. A.M.C.B. de Jong
kanselier ad hoc

Decreetnummer 2019/004

**DECREET
TOT SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIEËLE
CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES ST.
JAN DE DOPER TE WATERINGEN EN ST. JOSEPH TE WATERINGEN
EN OPRICHTING VAN ÉÉN NIEUWE CARITASINSTELLING
“PAROCHIEËLE CARITASINSTELLING VAN DE PAROCHIE ST.
ELISABETH”**

Aan de betrokken gelovigen

Gezien

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 4 mei 2019 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies St. Jan de Doper te Wateringen en St. Joseph te Wateringen thans behorend tot de parochie St. Elisabeth,

Gelet

op de noodzaak om in navolging van de parochiefusie te komen tot één Caritasinstelling voor het totale gebied,

Bepaal

ik op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC) het volgende:

Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2019 samen de Parochieële Caritasinstellingen van de voormalige parochies St. Jan de Doper te Wateringen en St. Joseph te Wateringen en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochieële Caritasinstelling van de parochie St. Elisabeth krijgt.

Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochieële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2019 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochieële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.

Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

Ik benoem het nieuwe PCI-bestuur bestaande uit vier personen, te weten de heer G. Schürmann, mevrouw A. Vollering, mevrouw I. Mandjes en mevrouw C. van Adrichem.

Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.

Tevens verleen ik onder dankzegging eervol ontslag aan

- De heer G. Schürmann, mevrouw A. Vollering en mevrouw I. Mandjes als lid van het bestuur van de PCI St. Joseph;
- Mevrouw C. van Adrichem, de heer J. Middeldorp, mevrouw S. Daalman en de heer C. van Steekelenburg als lid van het bestuur van de PCI St. Jan de Doper.

Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 31 juli 2019.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 31 juli 2019

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Drs. A.M.C.B. de Jong
kanselier ad hoc

Decreetnummer 2019/005

**DECREET
TOT SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIËLE
CARITASINSTELLINGEN VAN DE VOORMALIGE PAROCHIES HH.
MARTELAREN VAN GORCUM TE BRIELLE, H. ANTONIUS VAN
PADUA TE HELLEVOETSLUIS, H. FELICITAS TE SPIJKENISSE EN H.
WILLIBRORDUS TE RHOON EN OPRICHTING VAN ÉÉN NIEUWE
CARITASINSTELLING "PAROCHIËLE CARITASINSTELLING VAN DE
PAROCHIE H. NICOLAAS PIECK EN GEZELLEN"**

Aan de betrokken gelovigen

Gezien

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 19 februari 2019 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies HH. Martelaren Van Gorcum te Brielle, H. Antonius van Padua te Hellevoetsluis en H. Felicitas te Spijkenisse, met medeweten van de werkgroepen diaconie van de voormalige parochies H. Jozef te Rozenburg en H. Maria en Johannes onder het Kruis, alsmede de PCI van de parochie H. Willibrordus te Rhoon, alle thans behorend tot de parochie H. Nicolaas Pieck en Gezellen,

Gelet

op de noodzaak om in navolging van de parochiefusie te komen tot één Caritasinstelling voor het totale gebied,

Bepaal

ik op grond van mijn bevoegdheid en in het licht van canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC) het volgende:

Met terugwerkende kracht voeg ik met ingang van 1 januari 2019 samen de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies HH. Martelaren van Gorcum te Brielle, H. Antonius van Padua te Hellevoetsluis, H. Felicitas te Spijkenisse en H. Willibrordus te Rhoon en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Nicolaas Pieck en Gezellen krijgt.

Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2019 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en

neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.

Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

Ik benoem het nieuwe PCI-bestuur bestaande uit drie personen, te weten mevrouw M.H. Trustfull, mevrouw I.C.J. den Bakker-Hendriks en mevrouw G.Th.A. Allerts-Bloemheugel.

Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.

Tevens verleen ik onder dankzegging eervol ontslag aan en stel ik vast dat er in dezen geen bestuurlijke verantwoordelijkheid meer is voor

- De heer M. van Gurp, de heer L.J.J. Peerlings en mevrouw I.J.A. Geurink-Muller als lid van het bestuur van de PCI HH. Martelaren van Gorcum te Brielle,
- Mevrouw J.M. Heins-van Stijn en mevrouw M.J. de Wit-Oostveen als lid van het bestuur van de PCI H. Antonius van Padua te Hellevoetsluis,
- Mevrouw M.J.G. Jansen en mevrouw M.H.M. Vogel-de Groen als lid van het bestuur van de PCI H. Felicitas te Spijkenisse,
- Mevrouw R. Liefkens, de heer B. Bresser en de heer A. Driessen als lid van het bestuur van de PCI H. Willibrordus te Rhoon.

Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 31 juli 2019.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 31 juli 2019

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Drs. A.M.C.B. de Jong
kanselier ad hoc

Decreetnummer 2019/006

**DECREET
PROCESVERBAAL OPENEN RELIEKSCHRIJN HH. MARTELAREN
VAN GORCUM TE BRIELLE. TERUGPLAATSEN RELIEKEN IN DE
RELIEKSCHRIJN**

De ruim zeventig relieken van de HH. Martelaren van Gorcum, die eens gevonden zijn op de plaats van het martelaarschap, zijn op 1, 2 en 3 maart 1923 met eerbied neergelegd en geplaatst in een koperen schrijn, vervaardigd door Johannes en Leo Brom uit Utrecht.

De relieken zijn met rood zijden koord bevestigd op een rood fluwelen ondergrond.

De schrijn is op zaterdag 3 maart 1923 gesloten en verzegeld aan de onderzijde met acht bisschoppelijke zegels in rode Spaanse lak gedrukt. De schrijn is vervolgens overgebracht naar het heiligdom van de HH. Martelaren van Gorcum te Brielle.

Op 16 augustus 1957 is de reliekschrijn geopend en de relieken met de nummers 6, 10, 14, 21, 28, 34, 35, 57, 61, 70 en 74 zijn eruit genomen. Deze relieken zijn bestemd voor de altaren van nieuw te bouwen en in te wijden kerken. De reliekschrijn is vervolgens weer gesloten en verzegeld.

In 2018 is besloten tot een algehele en grondige restauratie van de reliekschrijn. De opdracht is toevertrouwd aan goudsmid en restaurateur Norbert van Ooyen uit Kevelaar.

Op 19 januari 2019 is de reliekschrijn geopend in aanwezigheid van mevr. drs. A.M.C.B. de Jong, gedelegeerde namens de bisschop, de hoogerwaarde heer J.P.F. Glas, custos, de heren D.G.C. Bracke en J.F.A. ten Berge, mevr. drs. F.E. Wout en diaken I.P.J. Osseweijer, namens de bisschoppelijke Brielse Commissie, de heer R. Tepe, gastconservator van de tentoonstelling over de Martelaren van Gorcum, en de vrijwilligers van het heiligdom. Ten behoeve van het archief en niet voor publicatie zijn alle handelingen vastgelegd door een fotograaf.

De plechtigheid begon even voor 11.00 uur met gebed door de custos. De schrijn werd op metalen schragen geplaatst om deze aan de onderzijde te

kunnen openen. De acht schroeven werden verwijderd; met dien verstande dat de schroef van positie twee ontbrak. De schroeven van positie zeven en acht zijn met dekplaatje en al verwijderd. Een zegel was eerder verbroken om te kunnen beoordelen op welke wijze de reliekschrijn geopend zou moeten worden. De andere zeven zegels zijn door de goudsmid/restaurateur verwijderd. Vervolgens werden de vijf schroeven in de bolvormige versiering aan de bovenzijde losgedraaid en verwijderd, inclusief de bolvormige versiering. Alle losse onderdelen zijn verpakt in enveloppen.

Om 11.30 uur werd besloten de schrijn op de zijde te plaatsen, omdat de rand aan de onderzijde te zeer verbogen was om de reliekschrijn rechtopstaande te kunnen openen. Het houten voetstuk met metalen toebehoren werd verwijderd, waarna de reliekschrijn kon worden geopend. De reliekschrijn gaf een muntstuk van 50 eurocent prijs dat ertussen bleek geklemd.

De reliekenschat, bevestigd op een dakvormig paneel, afgedekt met velours, werd eruit getild. Het velours bleek verschoten en met name aan de onderzijde enigszins aangetast door vocht en de tand des tijds. Het zou te overwegen zijn de restauratieperiode te gebruiken om het velours te vervangen als dat mogelijk zou zijn.

De reliekenschat werd korte tijd aan de aanwezigen getoond en daarna in zijn geheel in een houten noodkist gedeponereerd. De noodkist werd dichtgeschroefd, afgesloten met drie rode linten en op drie plaatsen verzegeld met rode Spaanse lak. De gedelegeerde van de bisschop bracht het bisschoppelijk zegel aan in deze lak. De noodkist werd geplaatst op dezelfde positie als waar de reliekschrijn zelf was geplaatst. Om 12.01 uur sloot de custos de plechtigheid af met een gebed.

De lege reliekschrijn werd zorgvuldig verpakt met het oog op transport naar Kevelaer, waar de reliekschrijn zal worden gerestaureerd. Om 12.23 uur verliet de reliekschrijn het kerkgebouw.

De lakresten werden verzameld en zullen worden begraven omdat niet uitgesloten kan worden dat er minimale botfragmenten, niet met het oog waarneembaar, tussen zitten.

Twee uiterst kleine botfragmenten zijn door de gedelegeerde meegenomen

naar de kapel van het bisdom Rotterdam, en zijn aldaar opgeborgen in de reliekenkast. Het is te overwegen deze relieken een plaats te geven in de kathedrale HH. Laurentius en Elisabethkathedraal.

*****

Op maandag 15 april 2019 werden de relieken teruggeplaatst in de gerestaureerde schrijn in aanwezigheid van de bisschop van Rotterdam, mgr. J.H.J. van den Hende en de aanwezigen d.d. 19 januari 2019, alsmede vicaris-generaal T.F.M. Visser. De bijeenkomst begon met het maken van een kruisteken en het bidden van het Angelus.

Om 12.15 uur verbrak Mgr. Van den Hende de zegels. Hij nam, geassisteerd door goudsmid N. van Ooyen, het deksel van de noodschrijn. Met behulp van de koorden, die in de noodschrijn waren achtergebleven, werden de relieken uit de noodschrijn getild en op schragen geplaatst. De noodschrijn werd gecontroleerd op mogelijke botresten. Alle resten, inclusief de lakresten van de verbroken zegels, alsmede het op 19 januari 2019 in de schrijn aangetroffen muntstuk van vijftig eurocent, werden verzameld in een klein kistje. Dat kistje werd aan het einde van de procedure door Mgr. Van den Hende verzegeld.

Door de goudsmid werd een van de koordjes waarmee de relieken bevestigd zijn op het paneel vervangen.

Gedurende dit deel van de procedure werd door diaken Iwan Osseweijer psalm 118 gelezen. Aansluitend werd het evangelie (Joh. 20, 1-9) gelezen en hield Mgr. Van den Hende een korte overweging over het verband tussen de verering van de martelaren en hun relieken en het Paasgeloof dat Christus is verrezen en dat de martelaren als geloofsgetuigen mogen delen in het nieuwe leven van de Heer.

De relieken werden van de schragen gehaald en in de gerestaureerde schrijn geplaatst. De schrijn was met de onderkant boven in een houten constructie geplaatst om het terugplaatsen en verzegelen te vereenvoudigen.

De schrijn werd met schroeven gesloten nadat de metalen onderrand was geplaatst.

Op deze metalen onderrand werd vervolgens het houten onderframe geplaatst. Dit houten onderframe werd met acht schroeven gesloten. De schroeven 1 tot en met 4 in omgekeerde volgorde; een schroef die ontbrak, is door de goudsmid bijgemaakt (nummer 2).

De zegellak werd verhit en door de goudsmid in de acht schroefopeningen gegoten. Mgr. Van den Hende drukte het sigillum in de zegellak en voorzag de zegeling aldus van een merkteken, i.e. de letters J B (Johannes Bisschop).

Om 12.50 uur werd de schrijn rechtop gezet door de stelling/constructie te openen.

Om 12.55 uur werd de schrijn op de noodkist gezet.

De goudsmid bevestigde vervolgens de stenen en de sierkroon op de schrijn en schroefde deze vast. Om 12.57 uur was de gehele procedure voltooid.

Reliekschrijn en relieken werden door Mgr. Van den Hende bewierookt na een moment van stil gebed. De aanwezigen baden het Onze Vader.

Mgr. Van den Hende sloot af met gebed en zegen. Op 11 mei 2019 zal de reliekschrijn bij gelegenheid van de opening van het bedevaartseizoen officieel worden teruggeplaatst.

Brielle, 19 januari 2019 en 15 april 2019

+ J.H.J. van den Hende
Bisschop van Rotterdam

Mevr. drs. A.M.C.B. de Jong
Gedelegeerde namens de
bisschop

De hoogerwaarde heer J.P.F. Glas
Custos van het heiligdom

De heer D.G.C. Bracke
Lid Bisschoppelijke Brielse
Commissie

De heer J.F.A. ten Berge
Lid Bisschoppelijke Brielse Commissie

Mevr. drs. F.E. Wout
Lid Bisschoppelijke Brielse
Commissie

Diaken I.P.J. Osseweijer
Lid Bisschoppelijke Brielse Commissie

Decreetnummer 2019/008

DECREET TOT SLUITING VAN DE KERK ONZE LIEVE VROUW VAN ALTIJDDURENDE BIJSTAND TE ROTTERDAM-OVERSCHIE

Gezien

het feit dat het bestuur van de Rooms-Katholieke Parochie H. Bernadette te Rotterdam-Overschie aan de bisschop van Rotterdam een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om de Rooms-Katholieke kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand, gelegen aan de Burgemeester Baumannlaan 171 te Rotterdam-Overschie te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

voornoemd verzoek reeds eerder gedaan is door het bestuur van de voormalige Rooms-Katholieke Parochie H. Nicolaas, eveneens te Rotterdam-Overschie, bij schrijven d.d. 31 maart 2009;

Overwegende

dat het parochiebestuur van de parochie Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie heeft geconstateerd dat het kerkgebouw aan de Burgemeester Baumannlaan te groot is geworden voor de kleiner wordende kerkgemeenschap;

dat in de periode 1997-2008 gesprekken hebben plaatsgevonden met vertegenwoordigers zijdens het bisdom Rotterdam en de parochiebesturen van de parochies H. Petrus' Banden en Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie om tot een keuze te komen tussen de kerk H. Petrus' Banden te Rotterdam-Overschie en de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand eveneens te Rotterdam-Overschie;

dat in voornoemde periode een onderzoek naar de waardstelling van de kerkgebouwen heeft plaatsgevonden;

dat in voornoemde periode onderzoeken zijn gedaan naar de mogelijkheden tot herbestemming van de kerkgebouwen;

dat na de fusie van de parochies H. Petrus' Banden te Rotterdam-Overschie en Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie tot H. Nicolaasparochie te Rotterdam-Overschie per 1 januari 2000 de gesprekken zijn voortgezet met het bestuur van deze parochie en een keuze is bepaald

per 31 maart 2009 en wel op basis van:

- een overleg met de parochianen en bezoekers van de kerkgebouwen Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie en H. Petrus' Banden te Rotterdam-Overschie in januari 2004;
- een gesprek tussen het parochiebestuur van de parochie H. Nicolaas te Rotterdam-Overschie en het managementteam van het bisdom d.d. 12 januari 2006;
- een vervolggerep d.d. 22 juni 2006 inhoudende de huidige situatie en de toekomstige ontwikkelingen van deelgemeente en parochie en een programma van eisen/wensen ten aanzien van de kerkgebouwen Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie en H. Petrus' Banden te Rotterdam-Overschie en het gebruik ervan;
- een vervolggerep d.d. 15 februari 2007;
- een bezoek van de bisschop van Rotterdam en de algemeen econoom aan de twee kerkgebouwen Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie en H. Petrus' Banden te Rotterdam-Overschie;
- een vervolggerep d.d. 22 januari 2008;

dat bij schrijven d.d. 4 april 2008 het parochiebestuur van de H. Nicolaasparochie te Rotterdam-Overschie het voorgenomen besluit om de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie aan de eredienst te onttrekken aan het bisdombestuur heeft voorgelegd;

dat het voorgenomen besluit om de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie aan de eredienst te onttrekken is voorgelegd aan de parochieraad van de parochie H. Nicolaas te Rotterdam-Overschie op 2 mei 2008;

dat het voorgenomen besluit om de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie aan de eredienst te onttrekken is voorgelegd aan de parochianen van de parochie H. Nicolaas te Rotterdam-Overschie op 4 mei 2008;

dat het managementteam van het bisdom Rotterdam de parochianen van de parochie H. Nicolaas te Rotterdam-Overschie heeft gehoord op 1 oktober 2008;

dat door het parochiebestuur van de parochie H. Nicolaas te Rotterdam-Overschie is besloten om de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie aan de eredienst te onttrekken op een nader vast te stellen termijn, afhankelijk van de restauratie en herinrichting van de kerk H. Petrus' Banden te Rotterdam-Overschie, welk voorgenomen besluit d.d. 31 maart 2009 aan de bisschop van Rotterdam is voorgelegd;

dat de leden van de Priesterraad van het bisdom Rotterdam d.d. 29 september 2008 gehoord zijn over het voornemen om de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie te sluiten en aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de pastoor en de andere leden van het pastoraal team en het parochiebestuur al het nodige doen en zullen blijven doen ten behoeve van de pastorale zorg aan de parochianen te Rotterdam-Overschie;

dat de voorbereiding van het decreet blijktens bovenstaande overwegingen ook overigens is geschied in overeenstemming met canon 1222 paragraaf 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie zal worden gesloten en niet langer voor de goddelijke eredienst zal worden gebruikt.

Besluit

dat de R.K. kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand, gelegen aan de Burgemeester Baumannlaan 171 te Rotterdam-Overschie, met ingang van 1 augustus 2019 zal worden gesloten en aan de goddelijke eredienst onttrokken;

dat daartoe op 7 juli 2019 met parochianen voor de laatste keer de heilige eucharistie is gevierd waarna het heilig sacrament als ook de relieken van het celebratie-altaar naar de kerk H. Petrus' Banden zijn overgebracht;

En vraagt

dat het pastoraal team en de leden van het bestuur van de R.K. parochie H. Bernadette te Rotterdam-Overschie er zorg voor dragen dat te zijner tijd de eventueel nog in de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.K. parochie H. Bernadette te Rotterdam-Overschie in goede afstemming met betrokkenen veilig wordt gesteld;

dat de herbestemming van de eventueel nog in de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie aanwezige kerkinventaris zal plaatsvinden met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland;

dat het besluit van dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de Rooms-Katholieke parochie H. Bernadette te Rotterdam-Overschie, in het bijzonder van de gemeenschap rond de kerk Onze Lieve Vrouw Altijddurende Bijstand in Rotterdam-Overschie;

Binnen de termijn van tien nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.

Als datum voor betekening van dit decreet bepaal ik 15 augustus 2019.

Rotterdam, 15 augustus 2019

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Drs. A.M.C.B. de Jong
kanselier ad hoc

Decreetnummer 2019/009

JAAROVERZICHT

Pastorale personeelsmutaties 2018

Wijdingen

Er was één wijding tot priester:

D.S. Huntjens MA (2 juni 2018)

Er waren twee wijdingen tot permanent diaken:

S. Lokken (10 november 2018)

Drs. H.A. van Zoelen (10 november 2018)

Eerste benoemingen en aanstellingen

Priester/regulier:

H.E.J. Grotaers (bisdom Breda)

F. Numbi Wa Mbuyu c.s.sp.

Diaken:

S. Lokken

Drs. H.A. van Zoelen

Pastoraal werkers m/v:

Mw. drs. A.F.L. de Krijger

Mw. A.C.M.M. van Engeland

Mw. G.W.G.M. Vermeulen

J. Tran MA

Emeritaat en pensioen

Priester (emeritaat):

R.J.W. Winkelhuis

H.J.M. Borghols

Pastoraal werkers (pensioen):

Mw. G.A.M. Willers-van Oostwaard

Dr. P.A.H.M. Mantelaers

Mw. drs. W.E.M. Hoogendoorn

Mw. I.A.M. van der Aart

Mw. B.M.C. Janssens- v.d. Boog

A.A. van Kooten

Overleden

Bisdompriesters:

Cornelis Antonius Paardekooper (21 juli 2018)

Johannes Clemens Maria van Winkel (29 mei 2018)

Willem van der Meer (19 oktober 2018)

Jacobus Antonius Zaal (17 november 2018)

Nicolaas Johannes Petrus Blauwhof (23 november 2018)

Johannes Jacobus Cornelis van Swieten (27 december 2018)

Diakens:

Caspar Wilhelmus Maria Schmidt (22 september 2018)

Philippus Nicolaas Hendrikus van Ruijven (26 november 2018)

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

Eerste kwartaal 2019

Benoeming

H.E.J. Grotaers, benoeming tot pastor in de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs e.o. tot 1 juli 2019, 01-01-2019

A. J. van Deelen, benoeming tot administrator van de Franstalige parochie Tous les Saints te Den Haag tot 1 januari 2020, 01-01-2019

R.A.J. Steenvoorde o.p., benoeming tot lid van het pastoraal team van de studentenparochie H. Catharina van Alexandrië te Rotterdam voor 1 jaar, 13-01-2019

Z. Wang s.v.d., benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie Maria Sterre der Zee te Den Haag, 18-01-2019

R.J.W. Winkelhuis, benoeming tot priester-assistent in de parochie HH. Nicolaas Pieck en Gezellen te Spijkenisse e.o., 01-02-2019

Goedkeuring en zending

Mw. drs. L.G.J. Thorn, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting Alphen aan den Rijn, locatie Eikenlaan te Alphen aan den Rijn, 01-01-2019

Mw. drs. A.L. de Krijger, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting De IJssel te Krimpen aan den IJssel (onbepaalde tijd) en de Penitentiare Inrichting Haaglanden, locatie Scheveningen te Den Haag, 01-01-2019

M. Kurstjens MA, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorger bij de Rijks Justitiële Jeugdinstelling De Hartelborgt te Spijkenisse tot 1 januari 2020, 01-01-2019

Drs. R.H. Veerman, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting De Schie te Rotterdam, 18-02-2019

Mw. drs. M.J.S. Claassens-van Daalen, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in WoonZorgHaaglanden (WZH), locatie Sammerbrug te Den Haag, 01-03-2019

Mw. G.C. van Mourik, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in de zorginstelling Frankelandgroep te Schiedam, 01-03-2019

Mw. E.F.J.M. Speet, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in de zorginstelling Careyn locatie Weddesteyn te Woerden, 01-03-2019

Ontslag/ontheffing kerkelijke zending

Y.M. Asa s.v.d., eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als lid van het pastoraal team van de parochie Maria Sterre der Zee te Den Haag, 01-01-2019

Drs. A.N.J.M. Bersee, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiaire Inrichting Alphen aan den Rijn locatie Eikenlaan te Alphen aan den Rijn, 01-01-2019

Mw. drs. M.J.S. Claassens-van Daalen, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als lid van het pastoraal team van de parochie Sint Maarten te Noordwijk, Noordwijkerhout, Sassenheim, Warmond en Voorhout, 01-03-2019

Mw. M.A.C. van Maasacker, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij de Argoszorggroep, de locatie DrieMaasHave te Maassluis, 01-04-2019

Mw. M.J.S. Heikens MED, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij stichting Aafje, de locatie De Vijf Havens te Rotterdam, 01-04-2019

Tweede kwartaal 2019

Ontslag/ontheffing kerkelijke zending

Mw. M.A.C. van Maasacker, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij de Argoszorggroep, de locatie DrieMaasHave te Maassluis, 01-04-2019

Mw. M.J.S. Heikens MED, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster bij stichting Aafje, de locatie De Vijf Havens te Rotterdam, 01-04-2019

Derde kwartaal 2019

Benoeming

H.E.J. Grotaers, benoeming tot pastor in de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs e.o. voor een nieuwe periode van 1 jaar, 01-07-2019.

T. Kozienski s.chr., benoeming tot pastoor van de Poolse parochie O.L. Vrouw Sterre der Zee te Rotterdam, 01-07-2019

J.J.P. de Lange, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie Sint Christoffel te Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Lekkerkerk, Nieuwerkerk a/d IJssel en Rotterdam – Alexanderpolder en Ommoord en

Zevenkamp, 01-07-2019

M.Th.J. Straathof, benoeming tot pastoor van de parochie Sint Maarten te Noordwijkerhout e.o., 01-09-2019

Drs. J.M.J.P. Lamberts, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie Sint Maarten te Noordwijkerhout e.o., 01-09-2019

M.V. Tharsis s.v.d., benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie De Goede Herder te Maassluis, Schiedam en Vlaardingen voor 1 jaar, 01-09-2019

K.M. Melter c.s.j., benoeming tot administrator van de Duitse Katholieke Gemeenschap te Den Haag, 01-08-2019

Goedkeuring en zending

Mw. C.M.T.M. van der Zwaan-Arends, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de Federatie Rotterdam Rechter Maasoever te Rotterdam (tot 31-12-2019), 01-06-2019

Mw. drs. G.M. Martens-Spruijt, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie Sint Christoffel te Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Lekkerkerk, Nieuwerkerk a/d IJssel en Rotterdam - Alexanderpolder en Ommoord en Zevenkamp, 01-07-2019

Drs. G. Rozema, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting te Alphen aan den Rijn, 01-07-2019

Mw. drs. D.W.M. Bühler, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de Federatie Rotterdam Rechter Maasoever te Rotterdam (tot 01-07-2021), 01-07-2019

Mw. L. Bülle, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de Duitse Katholieke Gemeenschap te Den Haag, 01-08-2019

Ontslag/ontheffing kerkelijke zending

Mw. drs. M.G.H.J. Draaijers, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting te Den Haag-Scheveningen (met pensioen), 01-07-2019

Drs. R.H. Veerman, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting De Schie te Rotterdam, 01-07-2019

J.J.P. de Lange, eervol ontslag en ontheffing van de pastorale zending als geestelijk verzorger in dienst van het Sint Franciscus Gasthuis te Rotterdam, 01-07-2019

Mw. drs. G.M. Martens-Spruijt, eervol ontslag en ontheffing van de

kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochiefederatie Rotterdam Rechter Maasoever te Rotterdam, 01-07-2019

W.T.M. Bekedam s.c.j., ontslag als lid van het pastoraal team van de parochie Sint Christoffel te Capelle a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Lekkerkerk, Nieuwerkerk a/d IJssel en Rotterdam - Alexanderpolder en Ommoord en Zevenkamp, 01-07-2019

Drs. J.W.M. Lange, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in de Penitentiare Inrichting te Alphen aan den Rijn (met pensioen), 12-08-2019

Drs. C.L.M.P. Bracco Gartner, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs e.o., 14-01-2019 (met terugwerkende kracht)

Drs. A.J.J.M. Goumans, eervol ontslag als pastoor van de parochie Sint Maarten te Noordwijkerhout e.om en ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam (met emeritaat), 23-08-2019

Drs. J.B. Beijk, eervol ontslag als geestelijk verzorger in het HagaZiekenhuis te Den Haag en ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam (met emeritaat), 23-08-2019

M.Th.J. Straathof, eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochiefederatie St. Franciscus, tussen duin en tuin te Honselersdijk e.o., 01-09-2019

Drs. J.M.J.P. Lamberts, eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochie Sint Ursula te Delft en O.L. Vrouw van Sion te Den Hoorn, Maasland en Schipluiden, 01-09-2019

Dr. C.T.M. van Vliet, eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer, 15-09-2019

C.A. Koeleman, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie De Goede Herder te Maassluis, Schiedam en Vlaardingen, 21-09-2019

Vierde kwartaal 2019

Benoeming

Z. Wang s.v.d., benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie Maria Sterre der Zee te Den Haag voor 3 jaar, 18-12-2019

Goedkeuring en zending

Mw. M.A.C. van Maasacker, goedkeuring en kerkelijke zending als

geestelijk verzorger ten behoeve van de Argos Zorggroep voor de locaties: DrieMaasStede te Schiedam en de Meeuwenhof te Hoogvliet, 18-11-2019
Drs. P.A.M. ten Hacken, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorger verbonden aan de Penitentiaire Inrichting Rotterdam, locatie De Schie te Rotterdam, 01-12-2019

Ontslag/ontheffing kerkelijke zending

Mw. drs. L.M.M. Hendriks-Vaessen, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorger in het Langeland ziekenhuis te Zoetermeer (vervroegd met pensioen), 01-11-2019

Drs. D.A.C.A. Gudde, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie H. Augustinus te Wassenaar, Voorschoten, Katwijk en Oegstgeest, 18-11-2019

Mw. drs. M.P. Witteman-Bom, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werker in de parochie Maria Sterre der Zee te Den Haag (met pensioen + AOW), 21-11-2019

Overig

Drs. J.A.A. Krol, met terugwerkende kracht per 1 januari 2018 benoemd tot lid van het bestuur van Kamphuis Ahoy voor een eerste periode van vier jaar

L.A.J. de Vos, met terugwerkende kracht per 1 januari 2018 benoemd tot lid van het bestuur van Kamphuis Ahoy voor een eerste periode van vier jaar

P.J.A.T. Loyson, per 1 januari 2019 benoemd voor een nieuwe periode van vijf jaar tot lid van de Raad voor Economische Aangelegenheden

F.E. Wout, per 9 januari 2019 benoemd voor een nieuwe termijn tot lid van de Bisschoppelijke Brielse Commissie

M. Kuipers, per 27 februari benoemd tot lid van de Diocesane Bezoekgroep Emeriti

W.A. van Erp, per 1 april 2019 verlenging van de benoeming tot voorzitter en lid van de Diocesane Caritasinstelling met zes maanden

F.J. Vrijburg, per 1 juli 2019 benoeming voor een tweede termijn als lid van het Overlegplatform Permanent Diakens

M. Vorstman, per 1 september 2019 benoemd voor een eerste periode van vier jaar lid van de Diocesane Werkgroep Huwelijk en Gezin

B. van Berkel, per 1 september 2019 ontslag als lid van de Diocesane Werkgroep Huwelijk en Gezin

J.P.H.M. van Adrichem, per 1 oktober 2019 benoemd tot lid van de DCI voor

een eerste termijn van vier jaar

C.W.E. Heemskerk-de Boer, per 1 oktober 2019 benoemd tot lid van de DCI voor een eerste termijn van vier jaar

J.N.L.M. Aartman, per 1 oktober 2019 benoemd tot lid van de DCI voor een eerste termijn van vier jaar

W.A. van Erp, per 1 oktober 2019 ontslag als voorzitter en lid van de DCI

J.H.M. Kroft, per 1 oktober 2019 ontslag als lid van de DCI

F.H.G. Verwater, per 1 november 2019 benoemd tot lid van de Bisschoppelijk Brielse Commissie, voor een eerste periode van vier jaar

G.M. Schürmann, per 1 november 2019 benoemd voor een tweede termijn als lid van de Adviescommissie voor Pastoraal Werkers

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 19 maart 2019 (2019-1)

Inhoudelijk gesprek: contactmomenten in het parochiepastoraat

In de huidige pastorale praktijk schiet bezoekwerk er vaak bij in, terwijl het belangrijk is, er een beroep op de priesters wordt gedaan en dezen zich daartoe ook geroepen weten. In het individuele contact leer je nieuwe parochianen kennen. Het opbouwen van de parochie geschiedt met name ook via individuele contacten. Het is derhalve heel belangrijk om aan individueel pastoraat te doen en het is jammer dat we er zo weinig aan toe komen.

De Priesterraad spreekt aan de hand van drie vragen:

- Hoe krijgt het directe contact met de parochianen vorm? Hoeveel tijd is beschikbaar voor de zogenaamde contacturen. Komen we eraan toe?
- Met welke generatie parochianen is het meeste contact, hetzij ‘noodgedwongen’, hetzij uit vrije keuze?
- Bezoek van vrijwilligers in plaats van leden van het pastorale team wordt niet ervaren als een bezoek van de parochie/de kerk. Hoe komt dat?

Voor de eerste twee vragen zijn vooraf onder priesters per e-mail antwoorden verzameld.

Waar het gaat om het directe contact met de parochianen en de tijd daarvoor, geven de reacties aan dat individueel pastoraat ook uit korte momenten kan bestaan. Een vergadering is een moment van contact evenals een handdruk bij de kerkdeur. Mensen doen niet altijd een beroep op de priester, omdat ze denken dat deze het te druk heeft. Die uitstraling mogen we niet hebben. Mensen durven het gesprek niet altijd aan. Als er een verzoek komt, kan daar vaak wel aan voldaan worden. Parochianen denken dat het pastoraal team via de tamtam overal van op de hoogte is en neemt dan geen contact op wanneer bijvoorbeeld een vader is overleden. Vraag mensen om jou te attenderen op parochianen met een vraag, want dat kan verrassende gesprekken opleveren. Je kunt samen optrekken als priester, diaken, pastoraal werker voor een groep parochianen en zo individueel pastoraat veilig stellen. Contact is belangrijk voor evangelisatie en kerkopbouw. Je kunt niet overal zijn en als je ergens individueel pastoraat organiseert, dan kun je niet elders zijn. Mensen kunnen dan onterecht denken dat de anderen voorkeursparochianen zijn. Probeer ook contact te hebben met de parochianen die jou niet zo

makkelijk weten te vinden. Iemand geeft aan dat hij wel systematisch alle vormelingen en hun ouders zou willen bezoeken. Een reactie vermeldt dat de parochie werkt met ‘pastor on tour’: een dagdeel voor alleen bezoeken en niet voor andere werkzaamheden. Dat komt ook terug in een andere reactie: stel prioriteiten of zoek naar een combinatie van een bezoekdagdeel met daarbinnen prioritering om je keuze goed te verantwoorden en te voorkomen dat mensen denken ‘hij komt niet bij ons’. Je kunt niet in je eentje het werk doen dat vroeger door meer mensen werd gedaan. Een alternatief voor het bezoek kan een kaartje zijn bij de geboorte- en of sterfdag van bijvoorbeeld kinderen. Er zijn meer contactmomenten te bedenken. Gezinnen kun je beter op zaterdag bezoeken. Door de week lukt dat hen niet. Een reactie geeft aan dat de parochie een spreekuur heeft, waar niet altijd gebruik van wordt gemaakt, maar desondanks goed is, omdat het uitstraalt dat je present bent als het nodig is.

De meeste contacten zijn met de oudere generaties. Maar er is ook contact met ouders van kinderen, met name rond de sacramenten of het overlijden van een familielid. Familiezondagen trekken meer kinderen dan reguliere zondagen. Het is goed om contacten op te bouwen met deze groep en hen thuis te bezoeken. Op plekken waar dat niet lukt, omdat er veel communicanten zijn, wordt wel gekozen voor een ouderavond of groeps gesprek. In veel parochies wordt de communie voorbereiding gedaan door vrijwilligers, terwijl het een goed contactmoment is voor de pastoors en pastorale teams en ook nodig in verband met de catechese. Een van de leden van de Priesterraad geeft aan dat het parochiesecretariaat afspraken maakt voor huisbezoeken, verspreid over de maanden. Die bezoeken leveren vaak mooie gesprekken op. De vraag klinkt of elk parochiesecretariaat het gemakkelijk vindt om dit soort afspraken te maken. De respons op brieven is echter minder hoog. Bezoek is niet alleen de taak of een privilege van de pastorale beroepskracht. Het is de verantwoordelijkheid van de hele kerkgemeenschap met het oog op gemeenschapsopbouw. Daarbij geldt wel dat bezoekgroepen vergrijzen, kleiner en kwetsbaar worden. De gelovigen zijn nodig om de parochie voortgang te geven, alles wat daarmee samenhangt en de gemeenschap te dragen. Mgr. Van den Hende vat het gesprek samen en geeft aan dat er drie bewegingen zijn: 1) de parochianen hebben de pastorale beroepskrachten nodig, 2) de pastorale teams hebben de inzet van de parochianen nodig, 3) je hebt elkaar nodig als medegelovigen.

Bezoek van vrijwilligers in plaats van leden van het pastorale team wordt vaak niet ervaren als een bezoek van de parochie/de kerk. Hoe komt dat? De pastorale beroepskracht wordt gekend door zijn of haar aanwezigheid. Iemand die namens de Zonnebloem komt, wordt gekend door een plantje of een kaartje als je iemand niet thuis treft, maar dat geldt niet voor de vrijwilliger namens de kerk. Is dat op te lossen door scholing of een bepaalde attentie? Je moet vrijwilligers toerusten en laten ervaren dat ze namens de kerk komen en niet namens zichzelf. Contacten zijn ook niet exclusief aan personen verbonden maar aan het geheel. In een bijeenkomst met contactpersonen bleek dat er een bepaalde verlegenheid is om te zeggen dat je namens de geloofsgemeenschap komt. Mensen zijn gesteld op hun privacy en bezoek is niet altijd welkom. Wordt de geloofsgemeenschap versterkt door individueel pastoraat? Maakt het verschil? De resultaten zijn niet te meten, maar er blijkt soms wel meer betrokkenheid. Individueel pastoraat mag echter niet functioneel worden gezien. Het gaat om het evangelie en niet zozeer om of het wat oplevert voor de parochie (al is het prachtig wanneer blijkt dat iemand toch iets wil gaan doen). Investeren in bezoeks-vrijwilligers kan de gemeenschap verder brengen. Het is belangrijk om te doen. Er is verlangen naar gemeenschap en je kunt de gemeenschap ook aanreiken.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 21 mei 2019 (2019-2)

Inhoudelijk gesprek: bezoekwerk als instrument voor de opbouw van de parochie als lichaam van Christus

Mgr. Van den Hende leidt het agendapunt in. In aansluiting op het gesprek over ‘contactmomenten in het parochiepastoraat’ wordt de Priesterraad gevraagd om na te denken over het werk van de bezoekgroepen i.c. de pastoraatgroep. De Kerk is een netwerk van liefde en bezoekwerk is onderdeel van ieders individuele roeping. In het bijzonder in dit Jaar van de Roepingen is het belangrijk om na te denken over je eigen roeping als ‘bezoeker’ en het activeren van de roeping bij anderen. Hoe breng je het besef bij dat iedereen geroepen is en dat het uiteindelijk Gods werk is waaraan elke vrijwilliger handen en voeten geeft?

De Priesterraad spreekt aan de hand van vier vragen:

- Spelen de pastoraatgroepen een leidende rol bij het bezoekwerk? In hoeverre zoeken zij naar nieuwe wegen?
- Voelen de pastoraatgroepleden en andere vrijwilligers zichzelf geroepen tot het werk dat zij doen in de parochie?
- Zou een kleine introductie cursus of kennismakingsavond voor nieuwe leden van pastoraatgroepen en besturen zinvol zijn?
- Hoe kunnen we parochianen meer betrokken krijgen bij de geloofsgemeenschap, waarvan zij krachtens hun doopsel deel uitmaken, in het bijzonder op zondag, waar het gaat om de eucharistie?

Een van de leden van de Priesterraad geeft aan dat het bezoekwerk inderdaad onder de verantwoordelijkheid van de pastoraatgroep valt. Een lid van de pastoraatgroep gaat naar de bezoekgroep. Het gaat veelal om oudere mensen die dit werk al heel lang doen. Nieuwe vrijwilligers vinden daardoor geen aansluiting en zittende leden pakken geen nieuwe dingen op. In kleinere dorpen werkt het beter dan in grotere verbanden, omdat er meer cohesie is. Anderzijds kan het in kleinere verbanden ook moeilijker zijn, omdat men elkaar goed kent en daarom juist geen bezoek wil. Op een andere plek heeft de pastoraatgroep geen rol. De bezoekgroep heeft een eigen dynamiek, die afhankelijk is van de dynamiek van mensen. In een Leerhuis is in een blok van vier avonden aandacht besteed aan bezoekwerk en pastoraat, in het kader van

het Jaar van de Roepingen. De avonden zijn druk bezocht. Er is een boekje met tips en gebeden gemaakt. Dat initiatief is nog zo pril dat er nog geen ervaringen mee zijn opgedaan die nu al zouden kunnen worden gedeeld. Op weer een andere plek heeft de pastoraatgroep een beperkte coördinerende rol. Daar loopt het initiatief van ‘huiskerkgroepen’ goed, die zijn opgezet door een stagiair. Er zijn vier groepen actief. Eenmaal per jaar wordt een grote inspiratiebijeenkomst georganiseerd. In totaal gaat het om veertig tot zestig mensen; kerkgangers die ook buiten de vieringen om bij elkaar willen komen. Elders moest de leeftijdsgrens voor het bloemetje worden opgeschoven van 70 naar 75 jaar, omdat het anders te veel werd voor de bezoekers. Een nieuw initiatief is dat in een van de parochies per parochielocatie ‘levende cellen’ worden opgezet met mensen die steun bij elkaar zouden kunnen vinden, bijvoorbeeld als lotgenoten of vanwege hun activiteit (zoals de voorbereiding op de eerste Heilige Communie). Opgemerkt wordt dat wijkcontactpersonen merken dat bezoek niet altijd meer op prijs wordt gesteld. Er moeten nieuwe manieren gevonden worden om het contact te onderhouden in plaats van een bezoek. Sociale media kunnen daarbij worden ingezet. Cohesie is geen vanzelfsprekendheid. Hoe pleeg je het noodzakelijke onderhoud aan het netwerk van liefde? Een digitaal netwerk is ook een netwerk. Samenvattend wordt geconstateerd dat er nieuwe wegen zijn die kunnen en ook worden ingeslagen, maar dat de pastoraatgroepen hier geen leidende rol in spelen.

Een kleine introductie cursus of kennismakingsavond voor nieuwe leden van pastoraatgroepen kan zinvol zijn. Er zijn goede ervaringen met het bijebrengen van mensen uit verschillende locaties, die hetzelfde werk doen maar elkaar niet kennen. Ontmoeting is erg belangrijk, naast het uitwisselen van ervaringen. Een introductie cursus of kennismakingsavond kan helpen om nieuwe mensen voor te bereiden op de weerbarstige structuur van vrijwilligerswerk dat al vele jaren op een bepaalde manier wordt uitgevoerd. Mgr. Van den Hende vraagt of een dergelijke bijeenkomst op diocesaan niveau gehouden moet worden. Immers, niet elke parochie heeft elk jaar nieuwe parochiebestuursleden of pastoraatgroepleden. Een verplichte cursus voor elk nieuw parochiebestuurslid of lid van de pastoraatgroep zou op basis van de benoeming passend zijn. Het is te overwegen om mensen bijeen te roepen op basis van hun eerste benoeming door de bisschop en hen voor te bereiden op de weerbarstigheid en op de inhoud van het werk. Opgemerkt wordt dat een dergelijke introductie voor zittende leden ook een goed idee is. Daarbij is ook inspiratie en verdieping op het niveau van de pastoraatgroep

zelf belangrijk. Evenals nazorg, want naast het goed instappen is ook voortgaande begeleiding belangrijk.

De Priesterraad wisselt uit over de vraag hoe je parochianen meer kunt betrekken bij de geloofsgemeenschap en in het bijzonder bij de eucharistie op zondag. Dit wordt bijvoorbeeld gethematiseerd in doorgesprekken. Als de doopviering plaatsvindt tijdens de zondagsviering wordt de parochiegemeenschap zichtbaar die zich op zondag verzamelt. Een van de leden merkt op dat het gaat om kleine stappen die je kunt zetten bij het investeren in de generatie 30-50, aansluitend bij de vragen die daar leven. Dergelijke momenten zijn een proces van lange adem. Het kost tijd om de zondag te integreren in de voorbereiding op de sacramenten. Een van de leden geeft aan dat je bij de initiatiesacramenten moet benadrukken dat het op de zondagmorgen te doen is. Dat betekent dat er kwaliteit geboden moet worden op zondagmorgen, ook al zullen mensen ook dan af en toe moeten doorbijten. Welkom en gastvrijheid uitstralen is essentieel. Denk ook aan familiezondagen en familiecatechese, evenementen waar de gemeenschap bij elkaar komt, vult een ander aan. Weer een ander voegt toe dat daarbij niet alleen wat je krijgt belangrijk is, maar ook wat je brengt. We moeten als Kerk niet te veel blijven hangen in de servicegedachte. Mgr. Van den Hende zou nog eens verder willen spreken over de vraag hoe de gelaagdheid uitgewerkt kan worden in een netwerk naar binnen toe en een netwerk naar buiten toe. Er zijn kansen om nieuwe mensen te bereiken.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 19 november 2019 (2019-3)

Inhoudelijk gesprek: de inzet van vrijwilligers anno nu

De agendacommissie brengt dit punt in naar aanleiding van vicariaatsbijeenkomsten, waar onder meer gesproken is over de kwantiteit en de kwaliteit van vrijwilligers anno nu: hoe ga je daarmee om, wetende dat de parochies groter worden en de pastorale teams kleiner worden? Spring je als pastorale beroepskracht in de gaten die ontstaan? Wat pak je wel op en wat per se niet? Dit is destijds ook gethematiseerd in de Priesterraad, toen gesproken werd over Samenwerking Geboden 2. Iedere gelovige is verantwoordelijk, op grond van doopsel en vormsel, voor een deel van de parochie. Vrijwilligers zijn evenwel structureel minder inzetbaar. Incidenteel, derhalve op projectbasis, ligt dat anders, maar voor sommige taken is structurele inzet nodig om de continuïteit te kunnen waarborgen. Het parochiebestuur is daar een voorbeeld van. Is het herkenbaar voor de leden van de Priesterraad dat het vrijwilligerskader aan het veranderen is? En hoe ga je daarmee om?

Een van de leden van de Priesterraad vertelt over een heidag voor leden van het pastoraal team, parochiebestuur en pastoraatgroep. Deze krijgt een vervolg in een vergelijkbare dag voor de locaties. Het is noodzakelijk om aan mensen serieus bepaalde verantwoordelijkheden toe te vertrouwen en als pastoor alleen eerstelijns actief te zijn op de kerntaken: het bedienen van de sacramenten. Het werk van het pastoraal team wordt steeds meer eerstelijns van karakter. Vijfjaar geleden al is een omslag aangekondigd. Parochiebestuur en pastoraal team kunnen wel helpen, maar de verantwoordelijkheid ligt ook bij de mensen. Het is nodig om samen te werken, met name op de inhoudelijke taken. Dat geeft ook enthousiasme, nieuw elan en sfeer. Nieuwe katholieken gaan vooral voor de inhoud. Het is niet gemakkelijk om een penningmeester te vinden voor een hele grote parochie of een parochie in zwaar weer. Er is betere setting en betere framing nodig, zodat werken voor de Kerk ook interessant is voor jongere bestuurders. Mensen willen graag deel zijn van iets wat opgebouwd wordt. Misschien moeten we niet zoeken naar penningmeesters, maar naar christenen in het vertrouwen dat dit ook penningmeesters zal geven. Het belang van kennis en geloofscommunicatie wordt benadrukt, opdat jonge mensen en nieuwe katholieken hun plek kunnen

vinden in de geloofsgemeenschap. Als je lid wilt zijn van een gemeenschap, vraagt dat wat van je. We moeten wel zorgvuldig bezien welke taken dan nodig zijn. Die kunnen ook in stukjes verdeeld worden, omdat kleine taken gemakkelijker uit te zetten zijn dan grote.

Mgr. Van den Hende vraagt wat de pastorale beroepskrachten zelf aan eerstelijns werk kunnen oppakken. Een van de leden geeft aan: we moeten spiritueel zijn in de gemeenschap, niet alleen bij de verkondiging, maar ook bij bijeenkomsten en in groepen. Presentie en zichtbaarheid zijn belangrijk evenals niet de indruk wekken dat je het te druk hebt voor dingen. Wie zijn je schapen? Daarin zijn meer posities denkbaar: voor de kudde uit, ertussen in, erachteraan. Je hebt als priester en herder meer dan één rol. De leden van de Priesterraad wisselen uit over de invulling van het eerstelijns werk en Mgr. Van den Hende vat tot slot de discussie samen. Hij is blij dat de geestelijke betekenis in de discussie naar voren komt. Het is noodzaak om dicht bij de kerntaken van de Kerk te blijven vanwege het missionaire karakter ervan.

NECROLOGIE DIOCESANE PRIESTERS EN DIAKENS

Servatius Cornelis Theodorus de Vette

Op woensdag 8 mei 2019 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de zeereerwaarde heer Servatius Cornelis Theodorus de Vette, priester van het bisdom Rotterdam, geboren op 21 november 1925 te Wateringen en priester gewijd op 7 juni 1952.

Faas de Vette werd na zijn wijding tot kapelaan benoemd in de parochies St. Georgius te Spierdijk (1952) en St. Jan de Doper te Vlaardingen (1955). In 1957 werd hem uit deze functie eervol ontslag verleend en werd hij benoemd tot leraar aan het seminarie Hageveld te Heemstede. Later werd hij achtereenvolgens benoemd tot kapelaan in de parochies O.L. Vrouw Geboorte te Berkel en Rodenrijs (1958), H. Jacobus te Den Haag (1961), H. Lodewijk te Leiden (1966) en St. Liduina en O.L. Vrouw Rozenkrans te Schiedam (1968). In 1973 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie H. Engelbewaarders te Den Haag en tevens vanaf 1985 tot pastoor van de parochie H. Teresia van het Kind Jezus te Den Haag.

Op 1 augustus 1992 werd hem uit deze functie op eigen verzoek eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam en ging hij met emeritaat. Na zijn emeritaat werd hij benoemd tot rector van de Stichting Beheer Huize Willibrord te Wassenaar. Vanaf 1994 tot 2007 was hij benoemd tot landelijk voorzitter van het Nederlands Beauraing Comité “Pro Maria” voor de bedevaarten naar Onze Lieve Vrouw van Beauraing ‘De Moeder met het Gouden Hart’.

Pastoor De Vette heeft zich bijna zevenenzestig jaar als priester ingezet, eerst voor het bisdom Haarlem-Amsterdam en vanaf 1956 voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en enthousiasme is het bisdom hem veel dank verschuldigd.

Faas de Vette was een wijs en veelzijdig mens die leefde vanuit zijn geloof en zijn betrokkenheid op de Kerk. Hij betrok in zijn gebeden steeds de armen en noodlijdenden in heel de wereld. Hij had een grote liefde voor Maria, de Moeder van de Heer.

Hendricus Joseph Maria Borghols

Op dinsdag 7 mei 2019 is plotseling overleden, de zeereerwaarde heer Hendricus Joseph Maria (Harry) Borghols, priester van het bisdom Rotterdam, geboren op 23 december 1948 te 's-Gravenhage en priester gewijd op 24 oktober 1981.

Harry Borghols werd na zijn wijding achtereenvolgens tot kapelaan benoemd in de parochies O.L. Vrouw Visitatie te Schiedam (1981) en HH. Petrus en Paulus te Leidschendam (1984). In 1986 volgde zijn pastoorbenoeming in de parochie H. Pius X te Alphen aan den Rijn en later in 1993 tevens tot pastoor in de parochie H. Bonifatius te Alphen aan den Rijn. In 1995 werd hij benoemd tot pastoor van de parochies Christus Koning en H. Liduina te Rotterdam. In 2003 werd hij benoemd tot moderator en lid van het pastoraal team van de nieuwe parochie De Vier Evangelisten te Rotterdam. In 2006 werd hij benoemd tot pastoor van de parochiefederatie Waterheul omvattende de parochies: H. Andreas te Kwintshoek, St. Jan de Doper en St. Joseph te Wateringen. In 2011 werd hij benoemd tot pastoor van de parochie HH. Michaël en Clemens te Rotterdam. Met ingang van 1 oktober 2018 werd hem uit deze functie eervol ontslag verleend en tegelijkertijd ook eervol ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Pastoor Harry Borghols heeft zich achtendertig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en betrokkenheid is het bisdom hem dankbaar.

Harry Borghols hield van het leven en van de mensen die aan zijn pastorale zorg waren toevertrouwd. Veel dank is het bisdom verschuldigd aan mevrouw Maria Weterings-Jansen die hem vele jaren trouw ter zijde heeft gestaan.

Christoffel (Chris) Nicolaas Bergs

In de nacht van vrijdag 17 mei 2019 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de hoogerwaarde heer Christoffel (Chris) Nicolaas Bergs, priester van het bisdom Rotterdam en plebaan van de kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth, geboren op 12 maart 1952 te Rotterdam en priester gewijd op 24 oktober 1981.

Chris Bergs werd na zijn wijding benoemd tot kapelaan in de parochie H. Joannes de Doper te Pijnacker. In 1983 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie Onbevlekt Hart van Maria te Hoogvliet. In 1985 werd hij benoemd tot hoofdverantwoordelijke van de gezamenlijke parochies Onbevlekt Hart van Maria en St. Jan voor de Latijnse Poort te Hoogvliet en de H. Jozef te Rozenburg. Met ingang van 1 juni 1989 werd hij benoemd tot moderator van deze parochies, aangevuld met de parochie H. Willibrord te Rhoon. Pastoor Bergs werd in september 1998 benoemd tot deken van de dekenaten Delft en Westland en later vanaf 1 januari 1999 tot deken van het nieuwe dekenaat Delflanden. Vanaf augustus 2002 werden deze taken gecombineerd met zijn benoeming tot pastoor van de parochies Pax Christi en HH. Laurentius en Elisabeth te Rotterdam. Met die laatste benoeming werd hij tevens plebaan. In 2004 aangevuld met een benoeming tot pastoor van de parochie HH. Laurentius en Ignatius te Rotterdam en in mei 2007 met een benoeming tot pastoor van de Surinaamse parochie Petrus Donders te Rotterdam. In januari 2007 volgde eervol ontslag als deken van Delflanden en werd hij benoemd tot deken van het nieuwe dekenaat Rotterdam (omvattende Rijnmond en Delflanden) -zijn pastorale benoemingen liepen door. In 2013, bij de opheffing van de dekenale structuur, werd hem eervol ontslag verleend als deken van Rotterdam en kwam hij fulltime ter beschikking van de pastoraal in Rotterdam. In januari 2018 werd hij op eigen verzoek ontheven van zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de inmiddels geformeerde federatie Rotterdam Rechter Maasoever - hij bleef fulltime lid van het pastoraal team.

Pastoor en deken Bergs is in verschillende parochies en soms voor langere tijd ook administrator geweest.

Naast deze pastorale en bestuurlijke functies heeft pastor Bergs in de loop der jaren ook een groot aantal andere taken op zich genomen. Hij was lid van de Diocesane Beleidscommissie voor Liturgie, Kerkmuziek en Kerkelijke Kunst, mentor voor beginnende pastorale beroepskrachten, lid van de Broederschap van de Heilige Liduina van Schiedam, voorzitter van het Banneux-comité van het bisdom Rotterdam, lid van de Priesterraad, lid van de Bisschoppelijke Brielse Commissie, lid van het bestuur van de R.K. Begraafplaats Sint Laurentius te Rotterdam, voorzitter van het fonds Pro Nobis et Posteris.

Pastor Chris Bergs heeft zich achtendertig jaar als priester ingezet voor het

geloofsleven in het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en betrokkenheid is het bisdom hem dankbaar.

Chris Bergs was een jongen van Zuid: hart op de tong, goedlachs, direct, persoonlijk op mensen betrokken. Zo wilde hij ook priester zijn. Hij leefde met de H. Eucharistie en voor 'zijn' mensen was weinig hem te veel. Het vroeg veel van hem; hij heeft het met overtuiging gegeven.

Michaël Johannes Maria Jagerman

Op vrijdag 30 augustus 2019 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de zeereerwaarde heer Michaël Johannes Maria Jagerman, priester van het bisdom Rotterdam, geboren op 6 mei 1934 te Rotterdam en priester gewijd op 16 juni 1962.

Michel Jagerman werd na zijn wijding benoemd tot kapelaan in de parochies HH. Petrus en Paulus te Reeuwijk (1962) en de parochie H. Victor te Noordwijkerhout (1964). Eind 1971 ging hij werken op de personeelsdienst afdeling Opleidingen van het Gemeenschappelijk Administratie Kantoor van de gemeente Amsterdam en in datzelfde jaar werd hij daarnaast parttime benoemd tot assistent in de parochie St. Agatha te Lisse en in 1977 tot assistent in de parochie De Menswording te Leiderdorp. Om gezondheidsredenen stopte hij in 1989 met zijn werk bij het GAK. In augustus 1990 werd hij parttime benoemd (0.3 fte) tot pastor in de parochie Maria Middelaars van alle Genaden te Leiden. Per 1 mei 1994 werd hij benoemd tot pastor en parochie-administrator van de parochie H. Jozef te Hillegom en vanaf 1 november 1995 tot parochie-administrator van de parochie H. Martinus te Hillegom. Vanaf 1 augustus 1996 werd hij benoemd tot moderator van de parochies H. Jozef en H. Martinus te Hillegom. Op 1 september 1999 werd hij benoemd tot administrator van de parochies O.L. Vrouw Geboorte te Rijpwetering en H. Bavo te Oud Ade. Met ingang van 1 september 2002 werd hem uit deze functie op zijn verzoek eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Pastor Michel Jagerman heeft zich zevenenvijftig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en betrokkenheid is het bisdom hem dankbaar.

Michel Jagerman was een vriendelijk man, bescheiden van karakter en met een doorleefde vroomheid. Ook na zijn verhuizing naar Amsterdam bleef hij zich loyaal betrokken voelen bij de pastoraal van het bisdom Rotterdam.

Leonardus Franciscus de Groot

Op vrijdag 20 december 2019 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de zeereerwaarde heer Leonardus Franciscus de Groot, priester van het bisdom Rotterdam, geboren op 27 juni 1935 te Leiden en priester gewijd op 27 mei 1961.

Pastoor Leo de Groot werd na zijn wijding achtereenvolgens benoemd tot kapelaan in de parochies H. Jeroen te Noordwijk (1961), O.L. Vrouw Geboorte te Berkel en Rodenrijs (1965) en HH. Antonius en Cornelius te Den Hoorn (1972). Met ingang van 24 januari 1977 volgde zijn benoeming tot pastoor van de parochie HH. Antonius en Cornelius te Den Hoorn. Op 27 juni 2000 werd hem uit deze functie op zijn verzoek eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Pastoor Leo de Groot heeft zich achtenvijftig jaar als priester ingezet voor het bisdom Rotterdam. In zijn jaren als kapelaan en later pastoor in de parochie HH. Antonius en Cornelius in Den Hoorn was hij ook betrokken bij de pastorale zorg in de parochies van Schipluiden en Maasland, met name wat betreft het jeugd- en jongerenwerk. Hij leidde als priester een leven van pastorale dienstbaarheid, in het besef dat allen geroepen zijn te groeien tot opbouw van Gods Kerk, waarbij allen betrokken en verantwoordelijk zijn. Voor zijn inzet is het bisdom hem dankbaar.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 64 januari-december 2019

BOODSCHAP van paus Franciscus voor de viering van de 52ste Wereldvrede­dag, 1 januari 2019	1
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de Veertig­dagentijd 2019	7
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de 56ste Wereldgebeds­dag voor roepingen, 12 mei 2019	11
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de 150de Wereld­dag van de Migrant en de Vluchteling 2019, 29 september 2019	16
APOSTOLISCHE BRIEF van paus Franciscus in de vorm van een “motu proprio”, waarmee de Zondag van Gods Woord wordt ingesteld, “Aperuit illis”, 30 september 2019	22
BOODSCHAP van paus Franciscus voor Wereldmissie­dag 2019, 20 oktober 2019	34
BOODSCHAP van paus Franciscus voor de 3de Wereld­dag van de Armen, 17 november 2019	39
MGR. VAN DEN HENDE NEEMT DEEL AAN DE KERKTOP IN ROME OVER SEKSUEEL MISBRUIK, 18 februari 2019	48
AVG-NIEUWS: STROOMSCHEMA VOOR GEBRUIK VAN FOTO’S OP PAROCHIEWEBSITES, 26 februari 2019	50
VAN SCHAAMTE NAAR TOELEG OP PREVENTIE, 27 februari 2019	51
AVG-NIEUWS: HANDLEIDING VOOR PAROCHIESECRETARIATEN: HOE OM TE GAAN MET VRAGEN OVER PERSOONS­GEGEVENS? 22 maart 2019	52
REGLEMENT BESCHERMING PERSOONS­GEGEVENS HERZIEN, 27 mei 2019	53
PAROCHIES GAAN ZELF GRATIS VOG’S AANVRAGEN, 13 juni 2019	55
AVG-NIEUWS: WAT TE DOEN BIJ EEN DATALEK IN DE PAROCHIE? 10 juli 2019	56
BIJ AANVRAAG GRATIS VOG: LINKEN NAAR PAGINA ‘PREVENTIEBELEID’, 17 juli 2019	57
BELANGRIJKE WIJZIGING IN PROCEDURE AANVRAAG GRATIS VOG, 3 oktober 2019	59

BRIEF van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende aan de gelovigen van het bisdom Rotterdam bij het begin van het Jaar van de Roepingen, 8 januari 2019	60
BRIEF over inschrijving KvK (Kamer van Koophandel), 28 februari 2019	63
BRIEF aan de priesters in het bisdom Rotterdam bij gelegenheid van het Jaar van de Roepingen, 28 juni 2019	66
HOMILIE van Mgr. Adrianus H. van Luyn sdb, bisschop emeritus van Rotterdam bij gelegenheid van zijn 25-jarig bisschopsjubileum, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal, Rotterdam, 10 februari 2019 ...	70
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de chrismamis, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal, Rotterdam, 17 april 2019	73
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende op Witte Donderdag, H. Antoniuskerk Dordrecht, 18 april 2019	78
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de opening van het bedevaartseizoen te Brielle, Bedevaartkerk Brielle, 11 mei 2019	83
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de kerktoetredersdag, Basiliek van de H. Liduina en Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans Schiedam, 22 juni 2019	87
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de bij de Nationale Bedevaart Brielle, Bedevaartkerk Brielle, 6 juli 2019	90
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de opening van het studiejaar van Centrum Vronesteyn voor de Priester- en Diakenopleiding, kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtsskapel), Rotterdam, 5 september 2019	96
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de televisiemis, H. Petruskerk Roelofarendsveen, 8 September 2019	99
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij tweehonderd jaar Westlandse bedevaart naar Kevelaer, Mariabasiliek Kevelaer, 31 augustus 2019	102
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende in de ‘Nationale Roepingenweek’, Centrum Vronesteyn Voorburg, 4 november 2019	104
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende tijdens de eucharistieviering met de diakenwijding van Michael-Dominique Magielse OP, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal, 16 november 2019	107

INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de landelijke start van Kerkbalans, Utrecht, 18 januari 2019	111
CATECHESE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de WJD@ Home, Ameland, 26 januari 2019	114
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij gelegenheid van 50 jaar Katholiek Documentatie Centrum (KDC), Nijmegen, 1 mei 2019	124
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diocesane bijeenkomst geldwerving, Adelbertkerk in Delft, 2 september 2019	127
DECREET tot samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies De Vier Evangelisten te Rotterdam en H. Nicolaas te Rotterdam en oprichting van één nieuwe Parochiële Caritasinstelling “H. Bernadette”, 3 april 2019	130
DECREET tot samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Hippolytus te Kamerik, O.L. Vrouw Geboorte te Meije en Zegveld, St. Franciscus van Assisië te Oudewater en H. Bonaventura te Woerden en oprichting van één nieuwe caritasinstelling “Parochiële Caritasinstelling van de parochie Pax Christi”, 31 juli 2019	133
DECREET tot samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Adrianus te Langeraar, HH. Petrus en Paulus te Aarlanderveen, H. Martinus te Noorden/O.L. Vrouw Hemelvaart te Nieuwkoop (IPCI De Mantel), H. Nicolaas te Nieuwveen en H. Johannes Geboorte te Zevenhoven en oprichting van één nieuwe caritasinstelling “Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Clara”, 31 juli 2019	136
DECREET tot samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies H. Joannes de Doper te Katwijk, H. Willibrord te Oegstgeest, H. Laurentius en Moeder Gods te Voorschoten (IPCI), St. Willibrordus te Wassenaar, St. Jozef te Wassenaar en De Goede Herder te Wassenaar (IPCI) en oprichting van één nieuwe caritasinstelling “Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Augustinus”, 31 juli 2019	139
DECREET tot samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies St. Jan de Doper te Wateringen en St. Joseph te Wateringen en oprichting van één nieuwe caritasinstelling “Parochiële Caritasinstelling van de parochie St. Elisabeth”, 31 juli 2019	142

DECREET tot samenvoeging van de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies HH. Martelaren van Gorcum te Brielle, H. Antonius van Padua te Hellevoetsluis, H. Felicitas te Spijkenisse en H. Willibrordus te Rhoon en oprichting van één nieuwe caritasinstelling “Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Nicolaas Pieck en Gezellen”, 31 juli 2019	144
DECREET, Procesverbaal openen reliekschrijn HH. Martelaren van Gorcum te Brielle. Terugplaatsen relieken in de reliekschrijn, 19 januari 2019 en 15 april 2019	147
DECREET tot sluiting van de kerk Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand te Rotterdam-Overschie, 15 augustus 2019	152
JAAROVERZICHT Pastorale personeelsmutaties 2018	156
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	158
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 19 maart 2019 (2019-1)	164
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 21 mei 2019 (2019-2)	167
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 19 november 2019 (2019-3).....	170
NECROLOGIE DIOCESANE PRIESTERS EN DIAKENS	172